การศึกษา “จุยาม”

ปริญญานิพนธ์
ของ
ปลฉัตร กลิ่นบางพูด

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา
มีนาคม 2556

การศึกษา “จฺยาม”

ปริญญานิพนธ์
ของ
ปลฉัตร กลิ่นบางพูด

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา
มีนาคม 2556

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษา “จุยาม”

บทคัดย่อ
ของ
ปลฉัตร กลิ่นบางพูด

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา
มีนาคม 2556

ปลฉัตร กลิ่นบางพูด. (2556). *การศึกษา "จุยาม"*. ปริญญานิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม:
ดร.วีระ พันธุ์เสือ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุจี ศรีสมบัติ.

ปริญญานิพนธ์เรื่องการศึกษา "จุยาม" เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยกลุ่มตัวอย่างคือ ศูนย์วัฒนธรรมมอญ หมู่บ้านวังกะ บ้านเลขที่ 120 หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา วิธีการประดิษฐ์ "จุยาม" เทคนิควิธีการบรรเลงบทบาทหน้าที่ของ จุยาม ในวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี และบทเพลงที่ใช้ในโอกาสต่างๆ

จากการศึกษาพบว่า จุยาม(จะเข้) เป็นเครื่องดนตรีประจำชาติของชาวมอญ สันนิษฐานว่าเป็นที่รู้จักในประเทศไทยตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น ซึ่งเกิดจากตำนานความรักของเจ้าชายกับเจ้าหญิงสองเมืองที่มีแม่น้ำกั้นกลาง และมีจระเข้อาศัยอยู่มากมาย เวลาที่เจ้าชายจะไปพบเจ้าหญิงจะมีจระเข้ตัวหนึ่งคอยพาข้ามแม่น้ำไป จนวันหนึ่งโดนจระเข้ตัวอื่นรุมทำร้าย จนเสียชีวิตและทำให้เจ้าชายที่หลบอยู่ในปากเสียชีวิตไปด้วย จึงทำให้ทุกคนยกย่องเคารพบูชาจระเข้ที่มีความซื่อสัตย์และเสียสละ จึงเกิดเป็นสัญลักษณ์เครื่องดนตรีของชาวมอญที่เรียกว่า "จุยาม" เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายใช้การดีดให้เกิดเสียง เป็นเครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงประสมในวงดนตรีมอญ มีหน้าที่ดำเนินทำนองหลักของวง ทำจากไม้ขนุน แกะสลักเหมือนตัวจระเข้จริงๆ มีลวดลายเป็นเกล็ด มีปากอ้า มีหัว มีตา มีขา มีเท้า และมีหางที่โค้งงอน ขุดเจาะลำตัวทะลุเป็นโพรงเพื่อให้เกิดเสียง มีสายจำนวน 3 สาย มีนม จำนวน 13 นม

วิธีการบรรเลงจะใช้ไม้ดีดทรงกลมแหลม ลักษณะเหมือนดินสอ ทำด้วยไม้ เขาสัตว์ หรืองาช้าง มีลักษณะวิธีการดีดคล้ายกับการดีดจะเข้ของไทย การเทียบเสียงจะเทียบสายที่ 1 คือเสียง ฟา (F) สายที่ 2 คือเสียงโด (C) สายที่ 3 คือเสียงฟา (F) การบรรเลง จุยาม ส่วนมากจะดำเนินทำนองบนสายเอกหรือสายที่หนึ่งเป็นส่วนใหญ่ บางครั้งก็จะเล่นควบคู่กันไปกับสายที่ 2 หรือสายที่ 3 วิธีการดีดจะดีดเข้าเพียงอย่างเดียว นอกจากเวลารัวหรือกรอเสียงจะดีดเข้าออกเข้าอย่างสม่ำเสมอเหมือนของไทย ก่อนที่จะประดิษฐ์ จุยาม ในครั้งแรกจะมีพิธีบูชาครูหรือเซ่นไหว้ครูที่เรียกว่า "อาม่ายอาแจ้"   ทั้งนี้พิธีกรรมดังกล่าวยังใช้กระทำก่อนการบรรเลงหรือการแสดงทุกครั้งอีกด้วย วงปี่พาทย์มอญหงสาวดีได้ก่อตั้งขึ้นเพื่ออนุรักษ์และสืบทอดศิลปะของชาวมอญ เพื่อใช้บรรเลงและประกอบการแสดงในโอกาสต่างๆ เช่น งานประเพณีของหมู่บ้าน งานต้อนรับแขก และงานมงคลทั่วไป บทเพลงที่นิยมใช้บรรเลงได้แก่ เพลงสองพญาหงส์ทอง เพลงหนึ่งในหน้าที่หรือเพลงบูชาเจ้าพ่อหลักเมือง เพลงสถานรื่นรมย์ของหงส์ทอง เพลงรำ 12 ท่า และเพลงวัฒนธรรมสุวรรณภูมิ จะเห็นได้ว่า จุยาม เป็นเครื่องดนตรีที่เก่าแก่ของชาวมอญ ควรค่าแก่การอนุรักษ์และเผยแพร่สู่อนุชนรุ่นหลังสืบไป

JAYAM STUDY

AN ABSTRACT

BY

PALACHAT KLINBANGPUD

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the

Master of Fine Arts Degree in Ethnomusicology

at Srinakharinwirot University

March 2013

Palachat Klinbangpud. (2013). The study of “Jayam”. Master thesis, M.F.A.(Ethnomusicology).
Bangkok: Graduate School , Srinakharinwirot University. Advisory Committee:
Dr.Veera Phansue, Assist.Prof.Dr.Rujee Srisombat.

The Thesis of the study of “Jayam” is a qualitative research. The sample of this study is Center of culture of Mon, Wang ka village. The address is 120 M.2, Nonglu, Sangklaburi, Kanchanaburi. The purposes are to study history, making of Jayam, playing technique, role and function of Jayam in Mon orchestra and occational songs.

The study found that Jayam is the national music instrument of Mon. It is presumed that it was known in Thailand since the first part of Krungsriayutthaya with the story of a prince and a princess of two different towns between a river with plenty of crocodiles. The prince crossed the river by riding a crocodile. Until one day that crocodile was attacked by others and died with the prince. The story made people respected the crocodile that honest and sacrificed itself for human. Therefore people creating an instrument of Mon called “Jayam”. Jayam is the string instrument playing by plucking. It’s the string instrument play with Mon ensemble. It’s the main melody.Jayam made by jackfruit wood.design of crocodile scale with wide mouth, head, eyes, legs, feet and a bending tale. The punched jackfruit wood from the bottom to make the sound. It has 3 strings and 13 nom.

It is played with a stick like pencil made by wood, horn or tusk. Method of playing is similar to Thai Jakae. Tuning: the first line is Fa (F), the second line is Do (C), the third line is fa (F). The mostly play with the first line with sometimes along with second and third line. The Mon always playing inside but only repeatedly beating that they will play inside and outside like Thai. Before making Jayam they always respect their teacher called “A-mai-a-jae”. It’s used before performing every time. The Center of culture of Mon has setting up Hongsawadee Mon flute ensemble by bringing Jayam and other instruments to play together and perform in some occasions such as village traditional celebration, welcoming guest and other favorable celebration. The popular songs are Songpayahongthong, one of the responsibility/warship the center of the city, entertaining place of Hongthong , 12 dancing posture and Suwannaphum culture song. It seems like Jayam is the ancient music instrument of Mon. It’s suitable for preservation and propagation to posterity.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง
การศึกษา จฺยาม
ของ
ปลฉัตร กลิ่นบางพูด

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)
วันที่........เดือน........................พ.ศ. 2556

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

.... ประธาน
(ดร.วีระ พันธุ์เสือ)

…………………………..….. กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุจี ศรีสมบัติ)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา อินทรสุนานนท์)

.... กรรมการ
(ดร.วีระ พันธุ์เสือ)

.... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุจี ศรีสมบัติ)

.... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมพล งามสุทธิ)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดีเนื่องจากได้รับความช่วยเหลือ และความกรุณาจากหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ดร.วีระ พันธุ์เสือ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุจี ศรีสมบัติ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา อินทรสุนานนท์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมพล งามสุทธิ กรรมการและกรรมการแต่งตั้งเพิ่มเติมที่สละเวลาเป็นกรรมการสอบปริญญานิพนธ์ ที่เมตตาให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา และช่วยชี้แนะให้ความรู้อันเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย อีกทั้งแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จนปริญญานิพนธ์มีความสมบูรณ์ผ่านไปได้ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ กระเซ่ามอญ (มนชัย อุดมขจรกิติ) ผู้ดูแลศูนย์วัฒนธรรมมอญ อาจารย์อั่วมอญ ที่เมตตาสถานที่ และถ่ายทอดเรื่องราวประวัติต่างๆ สาธิตวิธีการบรรเลง เทคนิคการบรรเลง อาจารย์เตโช (แตสอ) สาธิตการประดิษฐ์ จุยาม คุณหงส์ษา ให้ความสะดวกในการบันทึกภาพ และหาข้อมูลเอกสารประวัติและโน้ตเพลง คุณอรัญญา เจริญศรีหงสา ที่ได้ให้ความช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้วิจัยในเรื่องการติดต่อประสานงาน และที่พักในการเก็บข้อมูลภาคสนามมาโดยตลอด

เหนือสิ่งอื่นใด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณแม่ทัศนีย์ เพิ่มญาติ ผู้อบรมสั่งสอนเลี้ยงดูให้การศึกษา ร่วมเดินทางในการเก็บข้อมูลภาคสนามในบางครั้ง คอยช่วยเหลือและสนับสนุนทุนการศึกษา และให้กำลังใจผู้วิจัยมาโดยตลอด จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในครั้งนี้

คุณประโยชน์ที่พึงจะได้รับจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดา มารดา คุณครูบาอาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณต่อข้าพเจ้าทุกท่าน

ปลฉัตร กลิ่นบางพูด

สารบัญ

บทที่ **หน้า**

1 **บทนำ** 1
- ภูมิหลัง 1
- ความมุ่งหมายของการวิจัย 5
- ความสำคัญของการวิจัย 5
- ของเขตการวิจัย 6
- นิยามศัพท์เฉพาะ 6
- กรอบแนวคิดในการวิจัย 7

2 **เอกสารตำราวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง** 8
- เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและกลุ่มชาติพันธุ์ 8
- เอกสารที่เกี่ยวข้องกับดนตรี 13
- งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 16

3 **วิธีดำเนินงานการศึกษาค้นคว้า** 22
- ขั้นรวบรวมข้อมูล 22
- วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูล 23
- ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล 23
- ขั้นสรุป 24

4 **การวิเคราะห์ข้อมูล** 25
- ตอนที่ 1 ศึกษาประวัติความเป็นมาและวิธีการประดิษฐ์ จุยาม 25
  - ประวัติความเป็นมาของ “จุยาม” 25
  - บทบาทและหน้าที่ของ “จุยาม” ในวงดนตรีมอญ 26
  - วิธีการประดิษฐ์ จุยาม 37
- ตอนที่ 2 ศึกษาเทคนิคการบรรเลงและบทเพลงที่ใช้ในโอกาสต่างๆ 49
  - เทคนิคการบรรเลง “จุยาม” 49
  - บทเพลงที่ใช้ในโอกาสต่างๆ 55

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ **หน้า**

4 (ต่อ).......... 55

เพลงสองพญาหงส์ทอง (ซโมบบ๊อบโทว).......... 55

เพลงหนึ่งในหน้าที่ (ป้าละหยายมัว).......... 60

เพลงสถานรื่นรมย์ของหงส์ทอง (ท้ามละโหย บ๊อบโทว).......... 65

เพลงรำ 12 ท่า (จ๊าวบ๋านัว).......... 69

เพลงวัฒนธรรมสุวรรณภูมิ (เยนสะม้าย ซ่าววะนะเพิ่ง).......... 74

5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.......... 81

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.......... 81

อภิปรายผล.......... 84

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป.......... 86

บรรณานุกรม.......... 88

ภาคผนวก.......... 91

ภาคผนวก ก.......... 91

ภาคผนวก ข.......... 95

ภาคผนวก ค.......... 107

ประวัติย่อผู้วิจัย.......... 111

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ **หน้า**

1 จุยาม (จะเข้).. 26
2 ปี้ตตะล่าซ่าว (ระนาดไม้).. 27
3 ปี้ตตะล่าปะซอล (ระนาดเหล็ก).. 28
4 ปี้ตก่าน (ฆ้องมอญ).. 28
5 วางซอน (กลองเปิงมาง 14 ลูก).. 29
6 ตะหลด (ขลุ่ย).. 30
7 ขะนัว (ปี่มอญ).. 30
8 หะเปิน (ตะโพนใบเล็ก).. 31
9 หะเปินหะโหนก (ตะโพนใบใหญ่).. 32
10 เปิงมาง (เปิงมาง 4 ใบ).. 32
11 สะโค้ด.. 33
12 คะดี (ฉิ่ง).. 34
13 คะเหนิด (เกราะ).. 34
14 ชาน (ฉาบ).. 35
15 คะดีหะบะ.. 35
16 เครื่องเซ่นไหว้ครู (อาม่ายอาแจ้).. 36
17 อุปกรณ์ในการประดิษฐ์ จุยาม.. 38
18 ต้นขนุน (มะน่าว).. 38
19 ท่อนขนุนที่ตัดแล้ว.. 38
20 ท่อนไม้ส่วนลำตัว จุยาม.. 39
21 ท่อนไม้ขนุนส่วนที่ใช้ทำขา จุยาม.. 39
22 ส่วนขาของ จุยาม.. 39
23 นิ้วเท้าของ จุยาม.. 40
24 ส่วนขาและเท้าของ จุยาม.. 40
25 ท่อนไม้ส่วนที่ใช้ทำหาง จุยาม.. 40
26 เจาะรูและทำเดือยส่วนหาง.. 40
27 การประกอบส่วนขา จุยาม.. 41
28 ประกอบส่วนขาและเท้าทั้งสี่ข้างเข้ากับตัว จุยาม.. 41

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ **หน้า**

29 วัดขนาดความยาวของรางไหม........ 41
30 ขนาดความกว้างของรางไหม........ 41
31 แกะสลักดวงตาของ จฺยาม........ 42
32 วาดแบบแกะสลักซี่ฟันของ จฺยาม........ 42
33 ขุดช่องท้องของ จฺยามให้เป็นโพรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า........ 43
34 การประกอบส่วนหางของ จฺยาม........ 43
35 การขัดผิวไม้บนตัว จฺยามให้เกิดความเรียบ........ 43
36 การแกะสลักลวดลายส่วนหัว........ 44
37 การแกะสลักลวดลายส่วนตัว........ 44
38 ใส่ลูกบิด........ 44
39 หย่อง จฺยาม........ 44
40 โต๊ะรองสายและหลักยึดสายส่วนหาง........ 45
41 แท่นวางมือและไม้ดีด........ 45
42 การติดนม จฺยาม........ 46
43 ทาสี จฺยาม........ 46
44 การผูกปลายสายให้เป็นปม........ 47
45 การสอดปลายสายผ่านโต๊ะ........ 47
46 การพาดสายผ่านนมไปที่ช่องรางไหม........ 47
47 การใส่สายเข้าไปที่รูลูกบิด........ 48
48 การหมุนสายให้ตึง........ 48
49 การใส่สาย จฺยามทั้งสามสาย........ 48
50 ตารางแสดงระดับเสียงของ จฺยาม (จเข้)........ 50
51 ท่านั่งพับเพียบ........ 50
52 ท่านั่งขัดสมาธิ........ 50
53 วิธีการจับไม้ดีด จฺยาม........ 51
54 การวางมือขวา........ 51
55 การวางมือซ้ายและมือขวา........ 51
56 การกดสายลงบนนม จฺยาม........ 52

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ **หน้า**

57 ตารางแสดงการใช้นิ้วกดเสียงสายที่ 1........ 53
58 ตารางแสดงการใช้นิ้วกดเสียงสายที่ 2........ 53
59 ตารางแสดงการใช้นิ้วกดเสียงสายที่ 3........ 54
60 ตารางตัวอย่างการปัดไม้ดีดในการสะบัด........ 55

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ดนตรีเป็นศิลปะที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นหรืออาจจะเลียนแบบจากธรรมชาติเพื่อสนองความต้องการของมนุษย์ เสียงของดนตรีช่วยให้มนุษย์มีความรู้สึกในอารมณ์แตกต่างกัน เช่น อารมณ์รัก อารมณ์โกรธ อารมณ์เศร้าโศก ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันดนตรีได้ถูกนำมารับใช้สังคมมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงหรือดนตรีพิธีกรรม ดนตรีต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคมย่อมมีความแตกต่างกันออกไปตามวัฒนธรรมของสังคมนั้นๆ และได้รับการปรับปรุงพัฒนาทั้งด้านรูปแบบ และวิธีการใช้ให้เหมาะสมตรงตามความต้องการ และความพึงพอใจของคนในสังคม หรือในแบบแผนของวัฒนธรรมช่วงขณะนั้นๆ ตลอดมา ดังนั้นจึงพบหลักฐานที่เกี่ยวกับเครื่องดนตรีหรือที่เกี่ยวข้องกับการดนตรีจำนวนมาก

ในปัจจุบันมีชาวมอญอพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ซึ่งมีความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมโดยได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ ทั้งทางด้านภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อและดนตรี ยังคงรักษา อนุรักษ์ และสืบทอดให้แก่รุ่นหลังอย่างต่อเนื่อง

ในการศึกษาทางวัฒนธรรมดนตรีนั้น ดนตรีพื้นบ้านได้ถูกนำมาศึกษาในแง่เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ และการประยุกต์ใช้ อันเกิดจากผลของความรู้ การศึกษาวัฒนธรรมดนตรีของชนกลุ่มย่อยทางวัฒนธรรม ยังช่วยส่งผลให้เกิดความภาคภูมิใจของชนในกลุ่มวัฒนธรรมนั้นๆ เกิดความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมของเขา เกิดการยอมรับในภูมิปัญญาชาวบ้านอันจะนำไปสู่การเข้าใจถึงคุณค่า ความหมาย เกิดขบวนการยอมรับมีการสืบทอด และปรับปรุงให้เหมาะสมกับยุคสมัย (ศักดิ์ชัย หิรัญรักษ์. 2537: 1) ซึ่งสอดคล้องกับพลับพลึง คงชนะ ที่ได้กล่าวว่า“การศึกษาใดๆ ที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ และความเข้าใจมนุษยชาติ ย่อมมีคุณค่า การศึกษาเกี่ยวกับมานุษยดุริยางควิทยา จึงมีความสำคัญ เนื่องจากพยายามทำความเข้าใจชาติพันธุ์ ซึ่งนับวันจะสูญหายไป” (พลับพลึง คงชนะ. 2542: 8-10) จากการศึกษาประวัติศาสตร์ชาติไทยทำให้ทราบการเปลี่ยนแปลงทางดนตรีของชนชาติโดยเฉพาะเมื่อศึกษาถึงรากฐานทางวัฒนธรรม สังคม และภาษา ทำให้เราสามารถทราบว่า ดินแดนสุวรรณภูมิ หรือดินแดนแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นี้ เดิมเป็นที่อยู่ของชาติขอม มอญ ละว้า ซึ่งดินแดนต่างๆ เหล่านี้ ตกเป็นเมืองขึ้นของชาติใหญ่ๆ เช่น พม่า ไทย เป็นต้น ทำให้ศิลปวัฒนธรรมต่างๆ ตกไปอยู่ในเมืองขึ้นเหล่านั้น บ้างก็สูญหายไป แต่กลุ่มชนที่ยังคงมีวัฒนธรรมประเพณีตลอดจนดนตรีและอื่นๆ ที่พอจะให้รู้วัฒนธรรมเดิม คือชนชาติมอญ (ศรีศักดิ์ วัลลิโภดม. 2535: 2-5)

มอญเป็นชนชาติที่เจริญรุ่งเรืองมากที่สุดชาติหนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีอารยธรรมและภาษาเป็นของตนเองมาแต่โบราณ อาณาจักรมอญตั้งอยู่บริเวณตะวันออกของแม่น้ำอิระวดี ซึ่งปัจจุบันอยู่ในเขตพม่าตอนล่าง (Lower Burma) ในช่วงเวลา 700 ปี ของอาณาจักรมอญ มักจะมีความไม่สงบเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ทั้งจากการรุกรานปราบปรามของพม่า และจากการแก่งแย่งอำนาจภายใน เป็นสาเหตุให้อาณาจักรมอญต้องล่มสลายลง ชนชาติมอญในปัจจุบันจึงมีสภาพเป็นเพียงกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มหนึ่งในบริเวณเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ชาวมอญส่วนใหญ่ยังคงอยู่ในบริเวณพม่าตอนล่าง อีกส่วนหนึ่งเข้ามาตั้งรกรากอยู่ในบริเวณภาคกลางของประเทศไทย (สุจริตลักษณ์ ดีผดุง; พรทิพย์ อุสุภรัตน์; และประภาศรี ดำสอาด. 2542: 26-32)

วัฒนธรรมชุมชนมอญพลัดถิ่นที่ตัวอำเภอสังขละบุรี เป็นชุมชนเกิดใหม่มีอายุประมาณ 50 ปีเศษ ช่วงระยะหลังมีทีท่าว่ามอญพลัดถิ่นกลุ่มนี้มีความต้องการจะกลืนกลายเป็นคนไทยมากขึ้น แต่รัฐบาลก็ยังไม่ให้สิทธิความเป็นพลเมืองไทย แม้รัฐจะมีการทำทะเบียน และบัตรประจำตัวผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า แต่ทว่าบัตรประจำตัวผู้พลัดถิ่นดังกล่าวมิได้ให้สิทธิใดเพิ่มขึ้นแก่มอญเหล่านี้ (ขจัดภัย บุรุษพัฒน์. 2540: 74)

ชาวมอญที่อยู่ในจังหวัดกาญจนบุรีทั้งหมดเป็นพวกที่อพยพมาจากประเทศพม่าเช่นกัน โดยได้อพยพเข้ามาในราว พ.ศ.2490 ทั้งนี้เพราะถูกรุกรานและก่อกวนจากกองทหารของรัฐบาลพม่า ในอดีตนั้นได้มีชาวมอญส่วนหนึ่งได้เข้ามาอยู่ในเมืองไทย ตั้งแต่กรุงหงสาวดี2 แตกสลายลงใน พ.ศ.2300 และได้มาตั้งรกรากอยู่ในจังหวัดปทุมธานี นนทบุรี ราชบุรี ฯลฯ จนรุ่นลูกรุ่นหลานได้กลายเป็นคนไทยไปแล้ว ชาวมอญที่อพยพเข้ามาอยู่ที่อำเภอสังขละบุรีพ.ศ. 2490 นี้ จัดเป็นชาวมอญอีกส่วนหนึ่งที่อพยพหลบหนีด้วยความหวาดกลัวการปราบปรามของทหารพม่าเข้ามาในภายหลัง ชาวมอญบ้านวังกะปัจจุบันอยู่ในเขตท้องที่หมู่ที่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี มีบ้านเรือนกว่า 800 หลังคาเรือนมีผู้อาศัยประมาณ 10,000 คน ทางราชการกำหนดฐานะของราษฎรเหล่านี้เป็น “ผู้ผลัดถิ่นชาวพม่า” ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย (สุจริตลักษณ์ ดีผดุง; ประภาศรี คำสะอาด. 2545: 48)

ชาวมอญที่บ้านวังกะยังมีการสืบทอดดนตรีมาถึงปัจจุบัน ซึ่งจะใช้บรรเลงประกอบการชกมวย โดยใช้เครื่องดนตรีบรรเลงประกอบในการชกมวยคาดเชือก เครื่องดนตรีที่นำมาบรรเลงประกอบนั้นได้แก่ ปี๊ตกาล่า (ระนาด),ฮะนัว(ปี่),ปะก่าน (ฆ้องวง),หะเปินหะโหนก (ตะโพนขนาดใหญ่),หะเปิน (ตะโพนขนาดเล็ก),วางชอน (กลองเปิงมางคอก17-21ลูก),ชาน (ฉาบ),ฮะดี (ฉิ่ง) ทำนอง และจังหวะของเพลงที่บรรเลงมีลักษณะเร็ว และเร้าใจกระตุ้นให้นักมวยรู้สึกฮึกเหิมขึ้นในขณะทำการแข่งขัน ส่วนเพลงมอญที่ยังมีเล่นอยู่ ณ บ้านวังกะ อำเภอสังขละบุรี อีกประเภทหนึ่งเรียกว่า“ทะแยมอญ” เป็นการละเล่นดั้งเดิม ซึ่งมีลักษณะคล้ายลิเกไทยโดยมีทั้งการร้องและการรำของผู้แสดง โดยมีดนตรีประกอบการแสดงประกอบด้วย เจียม (จะเข้),โกร่ว (ซอสามสาย),ฮะโหลด (ขลุ่ย) หะเปิน (กลอง ขนาดเล็ก) และฮะดี (ฉิ่ง) ซึ่งเป็นดนตรีที่แสดงให้เห็นอัตลักษณ์ของชาวมอญบ้านวังกะได้อย่างชัดเจน

จากการสำรวจของศูนย์วัฒนธรรมจาม เมือง ฟัน รัง พบว่ามีชาวจามทั่วประเทศกว่า 1 ล้านคน รัฐบาลเวียดนามได้มีการผ่อนคลายกฎระเบียบให้ชาวจามสามารถเปิดสอนภาษาจามในโรงเรียนได้มีการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม โบราณวัตถุโบราณสถานของจาม ซึ่งนับว่าเป็นการดี เนื่องจากเรื่องราวของชาวจามนั้นสามารถบอกเล่า ความเชื่อมโยงทางประวัติศาสตร์ของชนชาติเก่าแก่ร่วมสมัยในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่าง ไทย ลาว มอญ และเขมร ดังกล่าวแล้วว่าเดิมชนชาติจามนั้นรับอิทธิพลวัฒนธรรมอินเดีย ทั้งสถาปัตยกรรม ศาสนา อักษรภาษา และคติความเชื่อ รวมทั้งการใช้ภาษาในตระกูลมอญ-เขมร เป็นไปได้ว่าชนชาติจามอาจจะรับคติความเชื่อ ศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ ของอินเดียผ่านมาจากมอญ หลักฐานเรื่องหนึ่งที่ดูว่าสามารถเชื่อมโยงความเกี่ยวดองทางเครือญาติของผู้คนดินแดนแถบนี้ในอดีต ที่ไปมาถึงกันได้โดยไม่ต้องมีหนังสือเดินทาง คนในเครือญาติอย่างมอญ และจาม นอกจากมีภาษาและคติความเชื่อที่คล้ายกันแล้ว สถาปัตยกรรมที่ปรากฏ ยังเป็นวัตถุพยานที่สำคัญและตกทอดมาจนทุกวันนี้ได้แก่ภาพสลักหินรูปจระเข้ที่โบราณสถานศักดิ์สิทธิ์ของชนชาติจามที่วัดภู แขวงจำปาสัก ประเทศลาว ซึ่งจัดวางอยู่ในตำแหน่งสิ่งก่อสร้างที่สำคัญ ให้ความเคารพบูชา เช่นเดียวกับการยกย่องจระเข้ของชนชาติมอญและไทย ที่ผูกเอาไว้ในตำนานของธงกฐิน ที่ต้องมีรูปจระเข้บนธงผ้าปักไว้ยังวัดที่จะมีการทอดกฐินทุกครั้งเป็นการจองกฐิน “จระเข้” เกี่ยวข้องและผูกพันกับชีวิตผู้คนที่อาศัยสายน้ำเป็นเส้นเลือดเลี้ยงชีวิตมาเนิ่นนานตำนานเกี่ยวกับจระเข้จึงไม่ต่างจาก “นาค” ที่เป็นจ้าวแห่งสายน้ำ ความหวาดกลัว ความศรัทธาบวกกับความไม่รู้ทั้งหลาย จึงได้พยายามร้อยโยงเรื่องราวเป็นนิทานและตำนานมากมายให้ลูกหลานได้จดจำประพฤติปฏิบัติตามสืบต่อกันมาจนปัจจุบัน เราพบว่าทุกวันนี้เรื่องราวของจ้าวแห่งน้ำอย่างนาค และ “จระเข้” มีปรากฏอยู่มากมาย ทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพุทธประวัติ ชาดก ตำนาน นิทาน และวรรณคดี ดูง่าย ๆ อย่างนิทานพื้นบ้านไทยเรื่อง “ไกรทอง” ที่มีจระเข้เป็นผู้ร้าย ไม่เว้นกระทั่งวรรณคดีเอก “ขุนช้างขุนแผน” ก็ยังมีผู้ช่วยผู้ร้ายเป็น “จระเข้เถรขวาด” หากจะกล่าวถึงเครื่องดนตรีที่เรียกว่าจะเข้กันแล้ว ในอดีตนั้นการเล่นดนตรี เป็นการเล่นเพื่อรับใช้เทพเจ้าและสนองตอบความเชื่อทางศาสนาในพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์มากกว่าที่จะนำมาเล่นเพื่อความสนุกสนานดังปัจจุบัน

“จฺยาม” หรือ “จาม” หรือ จะเข้ ในภาษามอญเรียกว่า “จฺยาม” ส่วนในภาษาพม่าเรียกว่า “มิจอง” หรือ "หมี่จอง" ซึ่งต่างก็แปลว่า “จระเข้” ด้วยกันทั้งสองภาษา คนไทยออกเสียงได้เพียง “จาม” ที่แปลว่าจระเข้ และอาจโยงใยพัวพันกับชื่อของ“จามเทวี” วีรกษัตรีเชื้อสายมอญแห่งนครหริภุญไชย ไม่ว่าจะเป็นความหมายหนึ่งความหมายใด “จาม” ของไทยหรือ“จระเข้”ของมอญ ก็ยังเป็นอีกชื่อเรียกเครื่องดนตรีชิ้นหนึ่งที่มีหน้าตาเป็นจระเข้แล้วเรียกว่าจระเข้เช่นกัน แต่ต่างสำเนียงกัน เมื่อสืบสาวประวัติของ “จะเข้” ขึ้นไปพบว่าชนชาติที่คิดทำเครื่องดนตรีชนิดนี้ขึ้นก่อน คือกลุ่มคน มอญ-เขมร “จาม” ในความรับรู้ของคนไทยนั้นหมายถึงชนชาติหนึ่ง ปัจจุบันส่วนใหญ่มีถิ่นฐานอยู่ ในเขตประเทศเวียดนามตอนใต้ รวมทั้งบางส่วนในประเทศไทยที่ได้สืบเชื้อสายมาจากชนชาติ จาม คือชาวบ้านครัว และกลุ่มคนนับถือศาสนาอิสลาม ที่สืบทอดมาจากชาวเมืองปทาคูจาม ปัจจุบันคือแถบเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา

"ชนชาติจาม" นั้นเคยเป็นชนชาติที่ยิ่งใหญ่ในอดีต เคยมีอาณาจักรอันมั่นคงและรุ่งเรืองสูงสุด เมื่อประมาณ 3,000 ปีก่อน คือ อาณาจักรจามปา อยู่บริเวณชายฝั่งทะเลอ่าวตังเกี๋ยจนถึงตอนกลางของประเทศเวียดนามในปัจจุบัน ชนชาติจามจามนั้นใช้ภาษาในตระกูลมอญ-เขมร ได้รับอิทธิพลทางด้านวัฒนธรรมของอินเดีย และเดิมนับถือศาสนาพราหมณ์ และในราวพุทธศตวรรษที่ 10 รับคติทางศาสนาพุทธมหายานมาผสมผสาน ต่อภายหลังจึงได้เปลี่ยนไปนับถือศาสนาอิสลาม ปัจจุบันชนชาติจามในเวียดนามถูกจัดให้เป็นชนกลุ่มน้อย

จุยาม ในภาษามอญแปลว่า “จะเข้” (พระมหาจรูญ จอกสมุทร,สัมภาษณ์) เครื่องดนตรีมอญที่เรียกว่าจยามนี้ เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายที่เกิดเสียงด้วยการดีด สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ (2499: 28) ทรงอธิบายถึงจะเข้ไว้ว่า

จะเข้นี้คงจะเล่นกันเป็นสามัญมาแล้วตั้งแต่ครั้งกรุงศรอยุธยาตอนต้น ในแผ่นดินของสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ในแผ่นดินของพระองค์นี้ทรงมีความใกล้ชิดสนิทสนมกับรามัญประเทศมากกว่าแผ่นดินก่อนๆ

นายม้วน ศักดิ์บริบูรณ์ (สัมภาษณ์) ได้เล่าให้ฟังว่า “รูปร่างของจยามนี้ ลักษณะเหมือนจระเข้จริงๆ มีเกล็ด มีปากอ้า มีหัว มีหาง มีขา และมีนม 12 อัน” จากคำกล่าวนี้ได้สอดคล้องกับเอกสารที่นายธนิต อยู่โพธิ์ (2510: 81) เขียนอธิบายเกี่ยวกับจะเข้ไว้ว่า “เคยเห็นจะเข้แกะสลักทำเป็นรูปจะเข้ตั้งแสดงอยู่ในพิพิธภัณฑสถานในนครย่างกุ้งรวมไว้กับจะเข้อย่างใหม่” ซึ่งเครื่องดนตรีที่เรียกว่า จะเข้ ที่มีลักษณะเช่นเดียวกันนี้ของไทยก็มี และได้จัดแสดงไว้ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรุงเทพมหานครเช่นกัน นายม้วนไม่สามารถเล่าได้ว่ามีประวัติความเป็นมาอย่างไร ทราบแต่เพียงว่าเป็นเครื่องดนตรีของมอญที่พม่าได้นำไปใช้

จากรูปลักษณ์ของเครื่องดนตรีที่มีความพิเศษ นิยมที่จะแกะหุ่นของเครื่องดนตรี ซึ่งทำหน้าที่เป็นกล่องเสียงให้เป็นรูปจระเข้นอนเหยียดยาวตามชื่อของมันเลยทีเดียว ซึ่งมีความเป็นไปได้ว่าเดิมทีจะเข้ของไทยก็น่าจะมีรูปร่างและความหมายโดยนัยที่เหมือนกันนี้ด้วยเช่นกัน แต่ต่อมาในสมัยหลังช่างไทยได้ตัดทอนลายละเอียดต่างๆออกไปเหลือไว้เพียงแค่โครงสร้างดังที่เห็นกันอยู่ในปัจจุบัน แต่ชื่อเรียกเครื่องดนตรีชนิดนี้ว่า “จะเข้” ก็ยังคงเป็นสิ่งตกค้างสำคัญที่ยืนยันได้ถึงแหล่งที่มาของวัฒนธรรมร่วมกันระหว่าง มอญ พม่า และไทยที่รักใคร่ในจระเข้เหมือนๆกัน

ฉะนั้นการที่ทำเครื่องดนตรีขึ้นมาเป็นรูปจระเข้ จึงต้องการสื่อความหมายให้เห็นว่า เป็นการบูชาเทพเจ้าอย่างสูงสุด ด้วยการนำสัญลักษณ์ของจ้าวแห่งน้ำมาบูชาด้วย นอกจากทำเครื่องดนตรีให้มีหน้าตาอย่างจระเข้แล้วยังเรียกชื่อว่า “จระเข้” ตามที่ตาเห็น ตามวิสัยของคนไทยเมื่อนานเข้าจึงกร่อนเสียงเหลือเพียง “จะเข้” เท่านั้น จึงไม่ต้องสงสัยเลยว่าเหตุใด ”จอมนางแห่งหริภุญไชย” หรือ “จามเทวี” จะมีเลือดเนื้อเชื้อไขมอญบ้านหนองดู่ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูนในปัจจุบัน ไม่ได้เป็นลูกสาวคนที่แปด เพราะตามประวัติศาสตร์กล่าวว่าเป็นลูกสาวคนเดียวของครอบครัว แต่ได้ฉายาว่า “นางพญาจระเข้”

ยุคนั้นแม้ไม่ได้เป็นยุคประชาธิปไตย หรือยุคที่สตรีเป็นใหญ่ แต่การที่สตรีคนหนึ่งก้าวขึ้นมาในตำแหน่งสูงสุดของบ้านเมืองคงไม่ใช่เรื่องบังเอิญ หรือความรักความศรัทธาที่สืบต่อกันมาจากบรรพชน ต้องพิสูจน์ให้เห็นว่าจะสามารถนำพาบ้านเมืองของตนให้เจริญรุ่งเรืองรอดพ้นจากภัยพิบัติข้าศึกศัตรูได้ ไม่เพียงแต่ความงามทางสรีระร่างกายเท่านั้น หากต้องควบคู่กับจิตใจที่ห้าวหาญ เด็ดเดี่ยว มีความเป็นผู้นำ ให้สมกับการเป็นนางพญาแห่งแคว้น เป็นจ้าวแห่งน้ำทั้งปวงจากลุ่มน้ำปิง เมื่อกว่าพันปีที่ผ่านมา แม้สายน้ำไหลจากที่สูงลงต่ำ แต่วัฒนธรรมสามารถไหลย้อนกลับไปมาได้เสมอทุกวันนี้ “หนองมอญ” บ้านหนองดู่ ยังคงศัพท์เสียงสำเนียงมอญไม่ขาดหาย ขณะที่สายน้ำปิงได้ไหลลงใต้พร้อมเพื่อนพ้องคือ วัง ยม และน่าน มาบรรจบกันเป็นแม่เจ้าพระยา ไหลลิ่วสู่อ่าวไทยนำพาคนและวัฒนธรรมมอญล่องลงมาพักพิงเลียบริมเจ้าพระยา ตั้งแต่นครสวรรค์ อยุธยา ปทุมธานี นนทบุรี กรุงเทพฯ และสมุทรปราการ อีกทั้งแตกแขนงไปยังลุ่มน้ำสายอื่น ๆ อาศัยอยู่ร่วมกับชนชาติไทยและชนชาติอื่น ๆ ร่มเย็นเป็นสุขตลอดมา ศิลปวัฒนธรรมต่างส่งผ่านถึงกันไม่ขาดสาย สายใยแห่งเครือญาติล้วนผูกพัน เพราะทุกชีวิตสอดประสานอยู่ด้วยสายน้ำของชีวิตสายเดียวกัน แผนที่ประเทศขีดเส้นกั้นอาณาเขตให้พี่น้องต้องพลัดพราก แม้ใจที่ส่งถึงกันก็ห่างเหินด้วยสำนึกที่เย็นชา แต่สายน้ำที่หล่อเลี้ยงผู้คนไม่เคยตัดขาดจากกันได้ สายน้ำแม้ไหลไปไม่เคยย้อนกลับ หากแต่ฝากริ้วรอยประวัติศาสตร์มากมายไว้ทั้งสองฝั่งน้ำ ให้ผู้คนได้ย้อนสายน้ำและวันเวลา กลับไปขุดหารากเหง้าของตนเองซึ่งล้วนเป็นเครือญาติ ดนตรีมอญในพม่าว่าด้วย" จะเข้" ถ้านาคเป็นสัญลักษณ์ของสัตว์ให้น้ำมีอิทธิฤทธิ์ ที่บันดาลคุณค่าในทางหล่อเลี้ยงชีวิต จระเข้ก็น่าจะเป็นสัญลักษณ์ของสัตว์น้ำมีชีวิตที่หล่อเลี้ยง จิตวิญญาณให้เบิกบานด้วยเสียงดนตรี ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา “จฺยาม” ของศูนย์วัฒนธรรมมอญ หมู่บ้านวังกะ บ้านเลขที่ 120 หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อเป็นแหล่งความรู้แก่คนรุ่นต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา บทบาทหน้าที่ และวิธีการประดิษฐ์ “จฺยาม”
2. เพื่อศึกษาเทคนิคการบรรเลง และบทเพลงที่ใช้ในโอกาสต่างๆ

ความสำคัญของการวิจัย

การศึกษาวัฒนธรรมการบรรเลง “จฺยาม” ของศูนย์วัฒนธรรมมอญ หมู่บ้านวังกะ บ้านเลขที่ 120 หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เป็นภูมิปัญญาพื้นบ้านทางการบรรเลงที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว และมีการสืบทอดกันมาในประเทศไทยตั้งแต่ชาวมอญโยกย้ายอพยพเข้ามาสร้างถิ่นฐาน มีการแสดงและการบรรเลงดนตรีที่เป็นเอกลักษณ์ของตนไว้เพื่อไม่ให้สูญหายทั้งบทเพลง, ทำนองเพลง รวมไปถึงการร้องและการฟ้อนรำ ที่เกิดจากวัฒนธรรมการสืบทอดกันต่อๆมา และถ่ายทอด

กันมาจากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่มีคุณค่ากับวิถีชีวิตของบุคคล ก่อให้เกิดความภูมิใจภูมิปัญญาของนักดนตรี และเป็นการอนุรักษ์ฟื้นฟูเผยแพร่ให้เป็นมรดกของชาวมอญสืบต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. มุ่งศึกษาวัฒนธรรมการสืบทอดและวิธีการประดิษฐ์ "จฺยาม" ของศูนย์วัฒนธรรมมอญ หมู่บ้านวังกะ บ้านเลขที่ 120 หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
2. ศึกษาเทคนิคการบรรเลงและบทเพลงที่ใช้ในโอกาสต่างๆของ "จฺยาม" ของศูนย์วัฒนธรรมมอญ หมู่บ้านวังกะ บ้านเลขที่ 120 หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. การเก็บข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีการบรรเลง และการสืบทอดการบรรเลง "จฺยาม" ของศูนย์วัฒนธรรมมอญ หมู่บ้านวังกะ บ้านเลขที่ 120 หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรีเท่านั้น
2. ในกรณีที่มีการอ้างอิงถึงบทเพลงซึ่งต้องแสดงให้เห็นด้วยการบันทึกโน้ตจะใช้การบันทึกโน้ตอักษรไทย
3. คำนำหน้าชื่อบุคคลต่าง ๆ ผู้วิจัยจะใช้คำตามความเหมาะสมในเนื้อหาแต่ละตอน ซึ่งเป็นไปตามข้อมูลที่ได้บันทึกมาจากการสัมภาษณ์ เช่น ครู อาจารย์ ปู่ ย่า ตา ยาย พี่ เป็นต้น

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. จฺยาม หมายถึง เครื่องดนตรีมอญประเภทเครื่องดีด คือ จะเข้
2. มอญ หมายถึง เชื้อสายหรือชนชาติหนึ่งที่อาศัยอยู่ในบริเวณตอนล่างของพม่า และอพยพถิ่นฐานเข้ามาอยู่ในประเทศไทย
3. อาแจ้ หมายถึง ครู
4. อาม่ายอาแจ้ หมายถึง พิธีบูชาครู
5. ปะทงโชวตั่ง หมายถึง ช่องว่างสำหรับใส่สายจะข้ไปผูกกับลูกบิด เรียกว่า รางไหม
6. มดปรัว หมายถึง ชื่อจระเข้ตัวหนึ่งที่มีความสำคัญในประวัติศาสตร์กับชาวมอญจน แปลว่า เม็ดฝน
7. ไม้มะน่าว หมายถึง ไม้ขนุน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

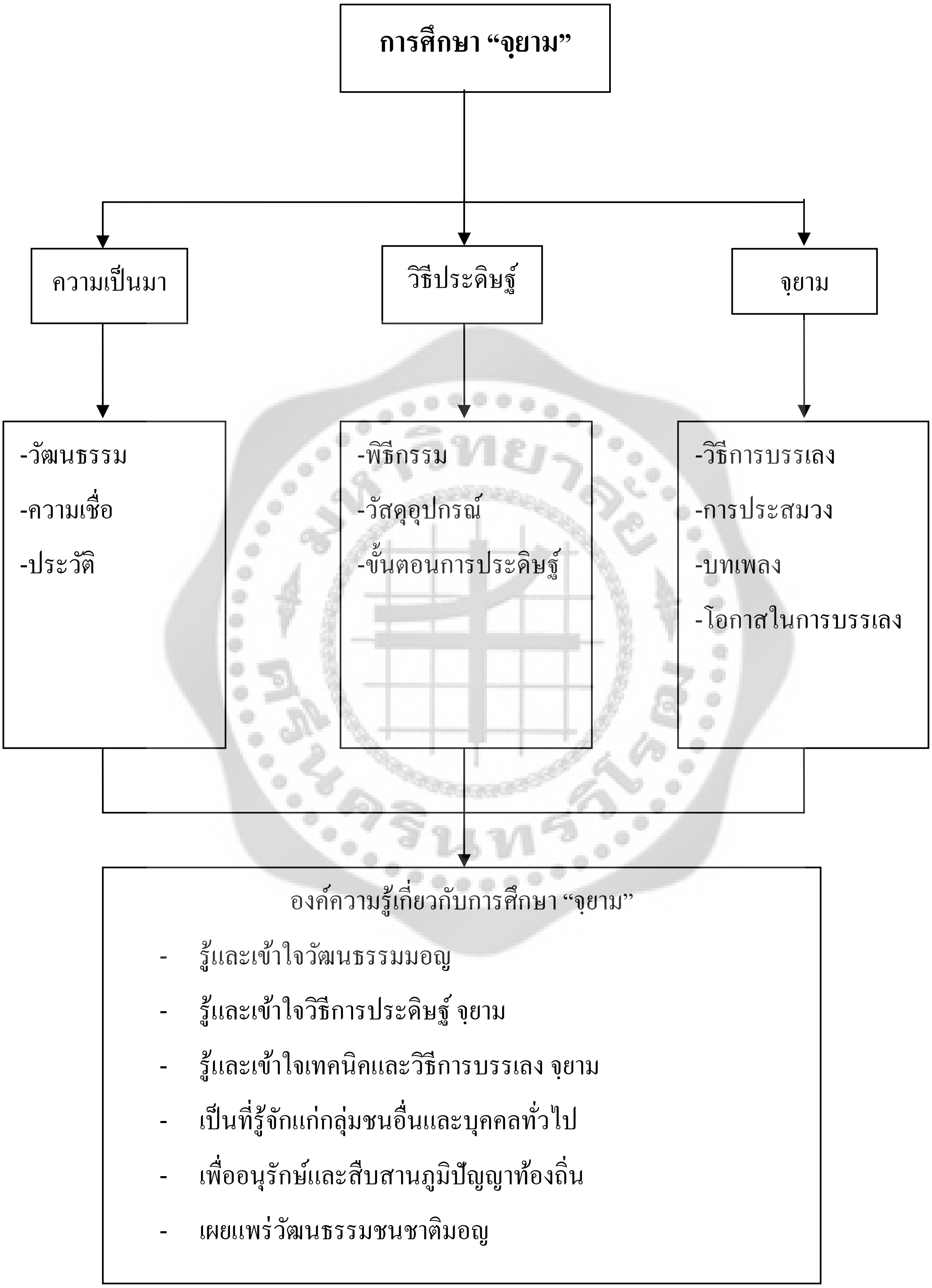
การศึกษา "จฺยาม"
ความเป็นมา
วิธีประดิษฐ์
จฺยาม
-วัฒนธรรม
-ความเชื่อ
-ประวัติ
-พิธีกรรม
-วัสดุอุปกรณ์
-ขั้นตอนการประดิษฐ์
-วิธีการบรรเลง
-การประสมวง
-บทเพลง
-โอกาสในการบรรเลง

องค์ความรู้เกี่ยวกับการศึกษา "จฺยาม"

- รู้และเข้าใจวัฒนธรรมมอญ
- รู้และเข้าใจวิธีการประดิษฐ์ จฺยาม
- รู้และเข้าใจเทคนิคและวิธีการบรรเลง จฺยาม
- เป็นที่รู้จักแก่กลุ่มชนอื่นและบุคคลทั่วไป
- เพื่ออนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น
- เผยแพร่วัฒนธรรมชนชาติมอญ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทที่ 2

เอกสารตำราวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง วัฒนธรรม “จุยาม” ของศูนย์วัฒนธรรมมอญ หมู่บ้านวังกะ บ้านเลขที่ 120 หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี โดยประมวลความรู้ความเข้าใจ ใช้ข้อมูลจากทฤษฎีดนตรีไทย ตำราทางวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์มาเป็นส่วนประกอบในการศึกษา ดังนี้

1. เอกสารตำราวิชาการที่เกี่ยวข้อง

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและกลุ่มชาติพันธุ์

พระยาอนุมานราชธน (2515: 2)ให้ความหมายของคำว่าวัฒนธรรมในฐานะนักมานุษยวิทยาว่า วัฒนธรรม หมายถึง สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นโดยอาศัยการเรียนรู้จากกัน และสืบต่อเนื่องเป็นความเจริญก้าวหน้าหรืออาจจะกล่าวได้ว่าวัฒนธรรมเป็นคำสมาส คือ การรวมคำ 2 คำเข้าไว้ด้วยกันได้แก่ วัฒนะ หมายถึง ความเจริญงอกงามรุ่งเรือง และธรรม หมายถึง กฎ ระเบียบ ข้อปฏิบัติ เมื่อรวมกันแล้ว วัฒนธรรมจึงหมายถึง ความเป็นระเบียบความมีวินัยและในทางตรงกันข้าม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี วิธีการ และผลงานสร้างสรรค์ต่างที่เป็นมรดกตกทอดกันมาในสังคมไทยทุกเรื่องและไม่จำกัดว่าต้องมีกฎหมายกำหนดไว้หรือเป็นกิจกรรมที่เจริญตามเกณฑ์ของชนชั้นปกครองของสังคมเท่านั้นแต่รวมถึงชาวบ้านด้วยวัฒนธรรมในความมุ่งหมายนี้ เน้นเรื่องอดีตและเอกลักษณ์ มานพ วิสุทธิแพทย์และคณะ (2543: 6) ว่าได้ให้คำจำกัดความคำว่า วัฒนธรรม หมายถึง การปลูกฝังความเจริญงอกงาม การอบรมเลี้ยงดู ความดีงาม และความเป็นระเบียบวินัย ในสังคม ซึ่งอธิบายได้ว่า “วัฒน” แปลว่า ความเจริญงอกงาม ยั้งยืนถาวร “ธรรม” หมายถึง กฎระเบียบข้อบังคับ มาจากรากศัพท์ภาษาอังกฤษว่า “Culture” หรือรากศัพท์มาจากภาษาละติน “Cultuar”

ส่วนแนวทางวัฒนธรรมของกาญจนา อินทรสุนานนท์ (2536: 45) ได้กล่าวถึงความสำคัญของวัฒนธรรมไว้ว่า การดำเนินชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย แต่ละครอบครัว แต่ละชุมชนมีความแตกต่างกันและเหมือนกันอยู่บ้างขึ้นอยู่กับท้องถิ่น ค่านิยม จารีตประเพณี สิ่งแวดล้อมอื่นๆ ที่เหมือนและแปลกแยกกัน ซึ่งในชุมชนแต่ละชุมชนจะมีความมั่นคงทางวัฒนธรรมเพียงไรขึ้นอยู่กับความเข้มแข็งของชุมชนนั้นๆ ซึ่งสอดคล้องกับวิมาลา ศิริพงษ์ (2534: 1-2) ได้กล่าวถึงสภาพปัญหาการเปลี่ยนแปลงพิธีกรรมในชีวิตของคนไทยพิธีกรรมที่ถูกละเลย คือ พิธีกรรมที่ไม่สอดคล้องกับสภาพการดำเนินชีวิตในสังคมไทยเช่น พิธีโกนจุกหรือโกนผมไฟ ส่วนพิธีกรรมที่ยังอยู่ก็รวบรัดตัดตอนลงเพื่อเป็นการประหยัดด้านเศรษฐกิจและเวลา รวมถึงดนตรีที่ใช้ประกอบในพิธีกรรมด้วย โดยสังเกตได้ว่า พิธีกรรมในชีวิตที่จัดขึ้นไม่นิยมดนตรีกันอีกต่อไป คงใช้แต่ดนตรีประกอบงานศพเท่านั้น ซึ่งดนตรีในพิธีศพจะเป็นปี่พาทย์มอญเพลงที่

บรรเลงในวงปี่พาทย์มอญ ในงานศพนั้นเป็นเพลงที่อยู่ในพิธีรำผีด้วย นับได้ว่าดนตรีมอญยังมีความสำคัญในสังคมไทยอยู่และในเรื่องเพลงมอญที่เกี่ยวกับผีนั้น สุมามาลย์ เรืองเดช (2518: 236) ได้ทำงานวิจัยเกี่ยวกับบทเพลงที่ใช้กับพิธีผีต่างๆ เช่น ผีกะลา ผีกะด้ง ผีลิงฯลฯ สรุปใจความได้ว่าการละเล่นที่เกี่ยวกับความเชื่อนั้นแนวโน้มในเรื่องที่สะท้อนให้เห็นแนวคิดค่านิยม และแนวทางการปฏิบัติของชาวบ้านว่ามีอิทธิพลทางศาสนา คำสั่งสอนของผู้อาวุโส สภาพเหตุการณ์บ้านเมืองพิธีกรรมต่างๆและบทเพลงของการถ่ายทอดวัฒนธรรมของท้องถิ่นด้วย

สุพัตรา สุภาพ (2540: 6) ยังได้กล่าวถึงวัฒนธรรมที่เป็นมรดกทางสังคม มีความหมายครอบคลุมถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่แสดงถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคมของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง โดยแต่ละสังคมจะมีวัฒนธรรมเฉพาะของตนเองประกอบไปด้วย ความรู้ ความเชื่อ ประเพณี วิทยาการกฎหมาย ศีลธรรม และทุกสิ่งทุกอย่างที่ได้คิด และกระทำในฐานะเป็นสมาชิกของสังคมวัฒนธรรมมีทั้งประเพณีที่เป็นวัฒนธรรมวัตถุ และวัฒนธรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับวัตถุองค์ประกอบของวัฒนธรรมทั้งองค์วัตถุทั้งที่มีรูปร่างเป็นองค์การ องค์พิธีการ องค์มิติ ลักษณะของวัฒนธรรมนั้นเป็นสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ ซึ่งต้องมีการถ่ายทอดไว้เพื่อเป็นมรดกทางสังคม เป็นวิถีชีวิตหรือแบบการดำรงชีวิต และเป็นสิ่งที่ไม่คงที่ สามารถปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ ดนตรีก็จัดเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม เป็นองค์วัตถุที่ไม่มีรูปร่างใช้เสียงที่ออกจากเครื่องดนตรีนั้นๆ เป็นสื่อในการบอกเรื่องราวต่างๆ มีการถ่ายทอดโดยการเรียนรู้จากครูดนตรีรุ่นก่อนๆ สืบทอดกันมา มีความเกี่ยวข้องผูกพันกับชีวิตของคน มีวิวัฒนาการให้เหมาะสมกับเหตุการณ์ปัจจุบัน จากความหมายของวัฒนธรรมนั้น แสดงให้เห็นว่ามนุษย์กับวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์กันและยากแก่การทำความเข้าใจและอธิบายได้

นิยพรรณ วรรณศิริ (2540: 47) ได้กล่าวถึงทฤษฎี เขตวัฒนธรรม (Culture Areas) และรูปแบบวัฒนธรรม (Pattern of Culture) ของ คาร์ก วิสเลอร์ (Calrk Wissler.1921) ไว้ว่า เขาเป็นผู้สังเกตวัฒนธรรมของเอสกิโมและได้ทำการศึกษาวัฒนธรรมทั่วโลกและพบว่าวัฒนธรรมทุกระบบทั้งวัฒนธรรมทางวัตถุและทางจิตใจนั้นมีใช้อยู่ในทุกสังคมของโลกเรียกว่าระบบวัฒนธรรมสากล มีดังต่อไปนี้

1. ภาษา ทุกสังคมต้องมีภาษาพูด และภาษาเขียน และทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับภาษา เช่น นิทาน นิยาย และภาษา ท่าทาง เป็นต้น

2. วัฒนธรรมประเภทรูปธรรม (Materiel culture) ที่เกี่ยวกับการกินอาหาร ที่อยู่อาศัย สิ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางขนส่ง เสื้อผ้า ภาชนะของใช้ เครื่องไม้เครื่อง มือ อาวุธ ยุทโธปกรณ์อาชีพ การอุตสาหกรรม ฯลฯ

3. ศิลปะได้แก่ทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับงานศิลปะเช่นการแกะสลัก ปั้นรูป วาดรูป (สีน้ำ,น้ำมัน) วาดเขียน ดนตรี ขับร้อง ฟ้อนรำ การละเล่นพื้นบ้าน การละคร และอื่นๆ

4. ระบบและรูปแบบของศาสนา ได้แก่ พิธีกรรมทางศาสนาพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับ ความขลังและศักดิ์สิทธิ์อื่นๆ การรักษาโรคภัยไข้เจ็บ เชื้อโรค พิธีกรรมที่เกี่ยวกับการเกิด และตาย

5. ระบบครอบครัว การแต่งกาย เครือญาติ และระบบทางสังคมอื่นๆที่เกี่ยวข้องแบ่งออกได้เป็น การแต่งงาน ครอบครัว การนับญาติ การสืบทอดตระกูล และการใช้ศัพท์เรียกเครือญาติ

6. ระบบเศรษฐกิจและทรัพย์สิน แบ่งออกได้เป็น ทรัพย์สินส่วนรวมและทรัพย์สินส่วนตัวทั้งที่เป็นสังหาริมทรัพย์ และอสังหาริมทรัพย์ กฎเกณฑ์และกฎหมาย ตลอดจนมาตรฐานการแลกเปลี่ยนและการค้า ระบบเงินตรา การผลิต การจำแนก แจกจ่าย และการบริโภคสินค้า

7. ระบบการปกครองและรัฐบาล อันได้แก่ ระบบการเมือง ระบบนิติบัญญัติระบบตุลาการ และระบบควบคุมสังคม (Social Control) อื่นๆทุกประเภท

8. การศึกสงครามทั้งสงครามระหว่างคนต่างสังคม และสงครามที่เกิดในหมู่เครือญาติ (Feude)หรือสงครามในระหว่างคนในสังคมเดียวกัน

9. กีฬา และการละเล่น (Sports and Games) การออกกำลังกาย และนันทนาการที่เกี่ยวกับการนี้

10. ระบบความรู้ การศึกษา วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และนิทานปรัมปรา (Mythology) ซึ่งให้ความรู้แก่คนในสังคมทางอ้อมสิ่งต่างๆที่ประกอบกันเป็นวัฒนธรรมคือสิ่งที่ทำให้ชุมชนมีคุณค่า และมีเอกลักษณ์ที่ต่างๆกันไป แต่หากไร้ซึ่งการสืบทอดแล้ว วัฒนธรรมบางอย่างที่ดีงามก็อาจสูญหายได้ดังนั้น การที่จะรักษาวัฒนธรรมให้คงอยู่หรือสามารถพัฒนาต่อไปได้นั้นจึงต้องอาศัยความเข้มแข็งของชุมชน

ในเรื่องวัฒนธรรมและความเข้มแข็งของชุมชน ประเวศ วะสี (2537: 4-6) กล่าวถึงวัฒนธรรม คือ การปฏิบัติหรือวิถีชีวิตของชุมชนหรือสังคม ซึ่งได้มาจากประสบการณ์จริงเลือกสรร กลั่นกรอง ลองใช้ และถ่ายทอดด้วยการปฏิบัติสืบต่อกันมา ความหมายอีกชื่อหนึ่งของวัฒนธรรม คือ ภูมิปัญญาดั้งเดิม

วัฒนธรรมเกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมแต่ละแห่งแตกต่างกัน วัฒนธรรมในท้องถิ่นต่างๆจึงแตกต่างกัน ต่างจากวิทยาศาสตร์ซึ่งเหมือนกัน

วัฒนธรรมของคนในเขตหนาว เขตร้อน ริมภูเขา ริมทะเล ในทุ่งราบ ฯลฯ จึงแตกต่างกันเรียกว่ามีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

ในประเทศเดียวกัน วัฒนธรรมภูมิภาคท้องถิ่นต่างๆก็แตกต่างกัน แม้แต่ในแต่ละหมู่บ้าน หรือในแต่ละครอบครัวก็อาจมีวัฒนธรรมบางอย่างที่แตกต่างกันวัฒนธรรมที่หลากหลาย เกิดขึ้นตามธรรมชาติ หรือเป็นธรรมชาติ หรือเป็นความงามตามธรรมชาติ

เนื่องจากวัฒนธรรมเป็นภูมิปัญญาที่ผูกติดกับดินแดนถิ่นต่างๆหรือแผ่นดินการให้คำจำกัดความว่า วัฒนธรรมคือภูมิปัญญา (อ่านว่า พู – มิ – ปัน– ยา) จึงมีความเหมาะสม เพราะภูมิ แปลว่าแผ่นดิน ภูมิปัญญาหมายถึงปัญญาที่ผูกติดอยู่กับแผ่นดิน

ความเข้มแข็ง เป็นรากฐานของสังคมแต่ละสังคม สามารถเป็นเครื่องมือที่ทำให้สังคมเกิดความเข้มแข็งแบ่งคุณลักษณะของวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง ออกเป็น 8 ประการ

1. มีความหลากหลายกระจายอำนาจ จึงส่งเสริมการเมืองระบอบประชาธิปไตย
2. กระจายรายได้ และสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ
3. ส่งเสริมศักดิ์ศรีของชุมชนท้องถิ่น
4. มีความเป็นบูรณาการ
5. สร้างความประสานสอดคล้อง และความสมดุลยั่งยืน
6. มีการพัฒนาจิตใจ และจิตวิญญาณอันลึกซึ้ง
7. ส่งเสริมความเข้มแข็งของสังคม
8. เป็นการผดุงศีลธรรมของสังคม

สุเอ็ด คชเสนี (2524: 11) ได้ให้ขอบข่ายของวัฒนธรรมว่า วัฒนธรรมเป็นผลรวมของลักษณะอันเด่นชัดในทางจิตใจ วัตถุ ปัญญา และอารมณ์ ซึ่งเป็นคุณสมบัติของสังคมหนึ่งวัฒนธรรมมิใช่ครอบคลุมเฉพาะศิลปะและวรรณคดีเท่านั้น แต่คลุมถึงวิถีการดำเนินชีวิตสิทธิพื้นฐานของมนุษย์ ค่านิยม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และความเชื่อของมนุษย์ด้วย

เฉลิมศักดิ์ บุญมานำ (2540: 28) ได้กล่าวถึงเรื่องราวของชาวมอญได้อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยตั้งแต่รัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ซึ่งในครั้งนั้นมอญเริ่มเข้าเป็นระยะๆ โดยจัดให้อยู่บริเวณพื้นที่จังหวัดปทุมธานีบ้าง ปากเกร็ดบ้าง เมื่อสมัยกรุงธนบุรีมอญได้อพยพเข้ามาทางด่านเจดีย์สามองค์ พระเจ้ากรุงธนบุรีจึงได้จัดให้ทางปากลัด พระประแดง ฝั่งธนบุรีซึ่งในแต่ละครั้งที่เข้ามาพระมหากษัตริย์ของไทยกจะรับเอาผู้อพยพของชาวมอญไว้ทุกครั้งโดยแบ่งให้อยู่ตามสถานที่ต่างๆตามที่มีชาวมอญอาศัยอยู่ในปัจจุบัน ในเรื่องการอพยพชาวมอญเข้ามาในเมืองไทยนั้นในหนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพพระครูปทุมธรรมโชติ (2540: 41) ยังได้กล่าวถึงการอพยพของชาวมอญที่มาอยู่ในเมืองไทยว่า “ชาวมอญได้มีการสู้รบกับพม่าอยู่ตลอดเวลา ซึ่งแต่ละครั้งจะมีการอพยพหลบหนีไม่เว้นแต่ละครั้ง โดยมากจะหนีมาพึ่งพระบรมโพธิสมภารพระมหากษัตริย์ไทย โดยได้มีการอพยพครั้งใหญ่ได้ 9 ครั้ง เริ่มตั้งแต่พ.ศ. 2108 สมัยสมเด็จพระธรรมราชาและครั้งสุดท้ายสมัยสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวซึ่งในครั้งนี้ชาวมอญได้อพยพมาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่ตำบลหลุมช้าง แขวงเมืองกาญจนบุรี สมเด็จพระนั่งเกล้าฯ จึงได้โปรดเกล้าให้เจ้าพระยาธรรมราชารามัญไปตั้งบ้านเรือนอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยานอกกำแพง พระนคร ตรงหน้าวัดชนะสงคราม ส่วนครอบครัวมอญให้ไปตั้งบ้านเรือนอยู่ที่นครเขื่อนขันธ์ หรือ พระประแดงในปัจจุบัน ในการเข้ามาแต่ละครั้งชาวมอญจะนำเอาวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ เข้ามาด้วยเช่นกัน เช่น ประเพณีการเล่นสะบ้ามอญซ่อนผ้าการรำ ผีฯลฯ ในการดนตรีนาฏศิลป์ก็เช่นเดียวกันได้ถูกถ่ายทอดให้คนไทยได้รู้จักและสืบทอดจากชาวมอญไว้มากมายในสารานุกรมพม่า (2509)

นับจากอดีตมอญเป็นชนชาติโบราณที่มีความเป็นมายิ่งใหญ่และมีอารยธรรมของตนเอง ซึ่งรวมไปถึงการรู้จักใช้ภาษา และอักษรที่เป็นของมอญโดยเฉพาะด้วย แต่เนื่องจากความเป็นประเทศของมอญได้สูญเสียสิ้นไปนานนับร้อยๆปีล่วงมาแล้ว จึงส่งผลทำให้ชนชาติมอญในปัจจุบันเป็นเพียงชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่ในประเทศพม่าและประเทศไทยพร้อมกันนั้นก็ยอมรับวัฒนธรรม อารยธรรมที่มอญตั้งหลักแหล่งอยู่ สิ่งเหล่านี้เป็นสาเหตุที่ทำให้ความเป็นมอญของชนชาติมอญได้ลดน้อยลง โดยเฉพาะด้านภาษาและอักษร ซึ่งในปัจจุบันนี้มีผู้ที่รู้ภาษาน้อยมาก คนมอญรุ่นใหม่อ่านและเขียนภาษามอญไม่ได้แล้ว ถ้าเป็นเช่นนี้อยู่อีกสืบไปไม่นานภาษามอญ จะปรากฏหลักฐานอยู่แต่ในหนังสือเท่านั้น

บ้างเชื่อว่าชาวมอญอพยพมาจากมองโกเลียมีถิ่นกำเนิดจากที่ราบทางด้านตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศจีน และก่อนที่มอญจะมาอาศัยอยู่ที่เมืองสะเทิมในประเทศพม่านั้นก็เคยตั้งอาณาจักรทวารวดีในพื้นที่ตอนล่างของประเทศไทย ดังปรากฏเป็นหลักฐานเป็นจารึกมอญที่นครปฐมหรือจังหวัดลพบุรี จารึกนั้นเก่าแก่กว่าจารึกภาษามอญที่สะเทิมและพุกามถึงราว5,000 ปี ต่อมาในคริสต์ศตวรรษที่ 10 อาณาจักรทวารวดีของมอญก็ถูกพวกเขมรหรือขมาโจมตีจนต้องย้ายขึ้นเหนือไปตั้งเมืองหริภุญไชย ซึ่งปัจจุบันคือลำพูน จากนั้นในราวคริสต์ศตวรรษที่12 – 13 ชาวไทยก็อพยพจากตอนบนลงมาตีอีก ทวารวดีจึงถึงกาลล่มสลาย

ส่วนนามรามัญพบเก่าสุดในมหาวังสะของสิงหล ในสมัยพระเจ้าจันสิตตาแห่งพุกาม พบคำนี้ในศิลาจารึกมอญ เขียนออกเสียงว่า รมึง ซึ่งในจารึกนั้น ก็พบคำเรียกพม่า อ่านว่า มิรมา อีกด้วย ส่วนในสมัยหงสาวดี พบจารึกแผ่นทอง เขียนอ่านว่า รมัน คล้ายกับที่ไทยเรียก รามัญ ส่วนในเขตรามัญเทสะจะเรียกว่า มัน หรือ มูน ซึ่งใกล้กับคำว่า มอญ ในภาษาไทย

อันที่จริง พม่าเคยนิยมเรียก มอญ ว่า ตะลาย หรือ ตะเลง คำเรียกนี้ พบในศิลาจารึกพุกามและบางจารึกที่น่าจะจารึกในต้นสมัยอังวะ อีกทั้งในพงศาวดารมอญ กล่าวถึง เจ้าชายจากเมืองกาลิงคะ ติลิงคนะแห่งมัชฌิมเทสะเสด็จมายังสะเทิม-สุวรรณภูมิเพื่อปกครองชาวมอญโดยมีท้าวสักกะอุปถัมภ์ เป็นไปได้ว่าชาวติลิงคนะคงจะเดินทางมาสู่รามัญเทสะอยู่เรื่อยๆ จึงเรียกเหมาชาวมอญว่าเป็นชาวติลิงคนะไปด้วย จนที่สุดก็เพี้ยนมาเป็นตะลายในภายหลัง แต่เนื่องจากคำว่า ตะลายนั้น ชาวมอญเห็นว่าเป็นคำดูหมิ่น มีความหมายไปในทาง “พันธุ์ทางไร้พ่อ” ชาวมอญจึงไม่อยากให้ใช้ชื่อนี้มาเรียกชาวมอญอีกต่อไป ซึ่งรัฐบาลพม่าก็ได้เคยประกาศห้ามใช้ชื่อ ตะลายเรียกชาวมอญและกำหนดให้เรียกว่า มูน หรือ มอญ เท่านั้น

สุจริตลักษณ์ ดีผดุง,ประภาศรี ดำ สะอาด (2545: 15) กลุ่มชนอีกกลุ่มหนึ่งที่ตั้งถิ่นฐานในจังหวัดกาญจนบุรีเป็นจำนวนมาก คือ ชาวมอญ แต่ไม่สามารถระบุจำนวนประชากรที่แน่นอนได้ ทั้งนี้เพราะยังไม่มีการสำรวจอย่างเป็นทางการ คงมีข้อมูลที่ได้กลับคืนมาจากการตอบแบบสอบถามของโครงการวิจัยแผนที่ภาษาของชนกลุ่มชาติพันธ์ต่างๆในประเทศไทยของสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดลได้รวบรวมไว้เป็นเบื้องต้นที่พอจะกล่าวได้ว่า ชาวมอญในจังหวัด

กาญจนบุรีมีประมาณ 8,000 คน และตั้งรกรากอยู่ใน 4 อำเภอ คือ อำเภอสังขละบุรี อำเภอทองผาภูมิ อำเภอท่ามะกา และอำเภอไทรโยค

ชาวมอญที่อยู่ในจังหวัดกาญจนบุรีทั้งหมด เป็นพวกที่อพยพมาจากประเทศพม่า เช่นกัน โดยที่อพยพเข้ามาจากในราว พ.ศ.2491 สุมิตร ปุณณะการี (2537: 72) ทั้งนี้เพราะถูกรุกรานและก่อกวนจากกองทหารของพม่า ในอดีตนั้นชาวมอญส่วนหนึ่งได้เข้ามาอยู่ในประเทศไทย ตั้งแต่ที่กรุงหงสาวดีแตกสลายลงใน พ.ศ. 2300 และได้มาตั้งรกรากในจังหวัดปทุมธานี นนทบุรี ราชบุรี ฯลฯ จนรุ่นลูกรุ่นหลานได้กลายเป็นคนไทยไปแล้ว ชาวมอญที่อพยพมาอยู่ที่สังขละบุรีใน พ.ศ. 2490 จัดเป็นชาวมอญอีกส่วนหนึ่งที่อพยพหลบหนีด้วยความหวาดกลัวการปราบปรามของทหารพม่าเข้ามาภายหลัง

1.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับดนตรี

คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ (2542: 159-161) กล่าวถึงวงปี่พาทย์มอญ โดยสันนิษฐานว่าเข้าสู่เมืองไทยตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา จากการที่มอญเป็นชนชาติเก่าแก่เคยมีอิทธิพลอยู่ในเขตลุ่มน้ำอิระวดีและถูกพม่ารุกรานต้องอพยพเข้ามาในไทย ได้นำวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ เข้ามาด้วย เช่น รำมอญ การเล่นทะแยมอญ เพลงเจ้าขาว รวมทั้งวงปี่พาทย์มอญ และเพลงมอญ

วงปี่พาทย์มอญประกอบด้วยเครื่องดนตรีต่อไปนี้

ฆ้องมอญวงใหญ่ (ป๊าดโมน) ทำหน้าที่เป็นผู้บรรเลงทำนองหลักของเพลงมอญ เพื่อให้เครื่องดนตรีอื่นๆ บรรเลงทำนองแปรไปตามลักษณะการบรรเลงของตัวเอง มีจำนวนลูกทั้งหมด 15 ลูก

ฆ้องมอญวงเล็ก (ป๊าดโต๊ด) ลักษณะต่างๆ ของฆ้องมอญวงเล็กจะเหมือนกับฆ้องมอญวงใหญ่ทุกประการ เพราะเวลาที่แกะสลัก ฆ้องมอญจะต้องแกะสลักฆ้องมอญวงใหญ่ และวงเล็กคู่กัน ลวดลายต่าง ๆ จึงเหมือนกันทุกประการเป็นคู่ ๆ ไป ส่วนที่แตกต่างกัน คือ ขนาดของลูกฆ้องและจำนวนลูกฆ้อง คือ ฆ้องมอญวงเล็ก จะมีจำนวนลูก ทั้งหมด18 ลูก ขนาดของลูกฆ้องเล็กกว่า เสียงของฆ้องจะเล็ก และแหลมกว่า การบรรเลงในลักษณะที่เรียกว่า เก็บ (เก็บ คือ การตีทำนองถี่ ๆ เดินทำนอง ไปเรื่อย ๆ แต่ลงจังหวะพอดีกับ ฆ้องวงใหญ่)

ปี่มอญ (เปโมน) เป็นเครื่องเป่าชนิดหนึ่ง มีลักษณะเป็นปี่ 2 ท่อน ท่อนบนทำด้วยไม้ ส่วนหัวใช้เป็นที่ผูกติดกับกำพรวด และลิ้น ปี่ ท่อนล่างเรียกว่า ลำโพง ทำด้วยโลหะ มีลักษณะปลายบานคล้ายดอกผักบุ้ง เป็นตัวขยายเสียงทำให้เสียงทุ้มหรือแหลมแล้วแต่ขนาดของลำโพงว่าจะบานมากน้อยเพียงใด ทั้งสองส่วนสามารถแยกออกจากกันได้ เวลาบรรเลงมีเชือกผูกโยงถึงกัน ส่วนท่อนบนที่เรียกว่าตัวปี่มีรูเจาะสำหรับใช้ไล่เสียงให้เกิดเสียงต่างๆได้ มีทั้งหมด7 รู ปากลำโพงกว้างประมาณ7 เซนติเมตร น้ำเสียงของปี่มอญจะทุ้มต่ำ กังวาน

ระนาดเอก เป็นเครื่องดนตรีอยู่ในวงดนตรีไทย แต่จะจัดเป็นชุดให้ลวดลายของรางระนาดเข้ากับฆ้องมอญวงใหญ่ และฆ้องมอญวงเล็กมีการปิดทองตามลวดลายให้สวยงาม มีจำนวนลูก ทั้งหมด 21 – 22 ลูก มีฐานตั้งตรงกลางรางระนาด ทำหน้าที่เป็นผู้นำของวง ใต้ท้องลูกระนาดมีตะกั่วติดอยู่ใต้ผืนทั้ง 2 ข้าง เพื่อให้เสียงระนาดแตกต่างกัน

ระนาดทุ้ม เป็นเครื่องดนตรีที่สร้างขึ้นเพื่อคู่กับระนาดเอก เสียงจะทุ้มกว่า แตกต่างจาก ระนาดเอกคือ มีเท้า 4 เท้า ลูกระนาดหนาและกว้างกว่า ผืนระนาดนิยมทำด้วยไม้ไผ่ มีจำนวนลูก ทั้งหมด 15 ลูก ไม้ที่ใช้ตีทำด้วยผ้าขนาดใหญ่กว่าระนาดเอก

เปิงมางคอก (เปิงมาง) เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องหนังสองหน้า แต่ใช้บรรเลงหน้าเดียว ลูกของเปิงมางแขวนติดอยู่กับคอกที่ทำด้วยไม้ มีลักษณะเป็นครึ่งวงกลมภายนอกแกะสลักลวดลายให้สวยงามเข้าชุดกับฆ้องมอญวงเล็ก และฆ้องมอญวงใหญ่ เปิงมาง 1 คอก มี 7 ลูก 7 เสียง บริเวณที่ใช้มือตีจะติดด้วยข้าวสุกบดละเอียดผสมกับขี้เถ้า เพื่อเป็นการถ่วงเสียงให้ได้เสียงตามต้องการ ลูก เปิงมางแต่ละลูกทำด้วยไม้เนื้อแข็งตรงกลางกลวง หัวและท้ายปิดด้วยหนังลูกวัว ขึงด้วยหวายทั้ง สองข้างเพื่อให้หนังตึง มีลักษณะคล้ายกลองสองหน้าแต่ขนาดสั้นกว่า และขนาดไล่เลี่ยกันตามลำดับ เปิงมางใช้บรรเลงควบคู่ไปกับตะโพนมอญทุกครั้ง มี 3 ส่วน เหมือนฆ้องมอญแยกออกจากกัน ได้เวลาบรรเลงจึงนำมาผูกติดกัน

ตะโพนมอญ (ฮะเปินโมน) เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องหนัง มีหน้าที่บรรเลงหน้าทับมอญในวงปี่พาทย์มอญ ใช้บรรเลง 2 หน้า หน้าใหญ่เรียกหน้าเทิ่ง หน้าเล็กเรียกว่า ทิ้ง ทำด้วยไม้เนื้อแข็ง ขึงหน้าทั้งสองแล้วดึงด้วยหวายใบขนาดใหญ่กว่าตะโพนไทยเสียงจึงทุ้มกว่า และใหญ่กว่าด้านล่างมีขาสำหรับรองรับตัวตะโพน 2 ขาใช้บรรเลงคู่กับเปิงมางเป็นจังหวะหน้าทับ ของเพลงมอญ

ฆ้องราว (โหม่ง) มีลักษณะคล้ายลูกฆ้อง แต่ขนาดใหญ่กว่า มี 3 ใบ แขวนติดอยู่กับที่แขวนเรียกว่า กระจางโหม่ง มี 3 ขนาด คือ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ใช้เป็นเครื่องประกอบ จังหวะในวงปี่พาทย์มอญ มีไม้สำหรับตี ไม้พันไว้ด้วยผ้าเพื่อให้เสียงนุ่ม และกังวาน

ฉิ่ง (คะเด) มีลักษณะเป็นฝา 2 ฝา ทำด้วยโลหะ ใช้บรรเลงประกอบจังหวะในวงปี่พาทย์มอญเช่นเดียวกับดนตรีอื่นๆ

ฉาบใหญ่ (ชานโนด) มีลักษณะคล้ายฉิ่ง แต่แบนและใหญ่กว่า เสียงดังกว่าฉิ่ง ใช้บรรเลงประกอบจังหวะเพื่อเป็นการกระชับจังหวะยิ่งขึ้น

ฉาบเล็ก (ชานโนด) มีลักษณะเหมือนฉาบใหญ่แต่เล็กกว่า ใช้บรรเลงประกอบจังหวะหลอกล่อไปกับฉิ่ง และฉาบใหญ่ เสียงเล็ก และแหลมกว่าฉาบใหญ่ ทำด้วยโลหะเช่นเดียวกับฉาบใหญ่ จะเห็นได้ว่าลักษณะต่าง ๆ ของเครื่องดนตรีในวงปี่พาทย์มอญนั้นมีเครื่องดนตรีหลายชนิดที่เหมือนกับวงปี่พาทย์ไทย ทั้งนี้เนื่องมาจากสมัยที่มอญเข้ามาเมืองไทยใหม่ ๆ นั้นเอาแต่ฆ้องมอญมา ดังนั้นจึงได้นำเครื่องดนตรีไทยบางชิ้นเข้าไปผสมให้ครบวงแล้วลดระดับเสียงของเครื่องลงไป 1 เสียงเพื่อให้เสียงทุ้มเข้ากับสำเนียงเพลงมอญและฆ้องมอญ

หลักฐานทางด้านดนตรีปี่พาทย์มอญที่เข้าสู่ประเทศไทย ในสมัยธนบุรี พิสัณฑ์ ปลัดสิงห์ (2543: 142-143) กล่าวว่าในรัชสมัยของสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีนั้นก็ยังปรากฏว่าได้นำดนตรีมอญมาบรรเลงในงานฉลองพระแก้วมรกต ปี่พาทย์มอญได้เคยแสดงครั้งแรกในงานของหลวง คืองานพระศพของสมเด็จพระเทพสิรินทราบรมราชินี ในรัชกาลที่ 4 ด้วยเหตุที่สมเด็จพระเทพสิรินทราบรมราชินีทรงมีเชื้อสายมอญและคงจะเป็นเพราะเหตุฉะนี้ในงานพระศพพระเจ้าลูกยาเธอในรัชกาลที่ 5

เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี (2539: 133-134) ได้กล่าวถึงเครื่องดนตรีในวงปี่พาทย์มอญ คือ ฆ้องวงใหญ่ โดยอธิบายว่า ระบบเสียงฆ้องวงใหญ่ เสียงที่ใช้สำหรับบรรเลงในวงปี่พาทย์มอญประกอบด้วย 7 ระดับเสียงเช่นเดียวกับที่ใช้ในวงปี่พาทย์ไม้แข็งแตกต่างกันเฉพาะวงปี่พาทย์มอญบรรเลงโดย “ทางเพียงออล่างหรือทางในลด” ส่วนปี่พาทย์ไม้แข็งจะบรรเลงโดย “ทางใน” คือ มีเสียงสูงกว่าทางเพียงออล่างหรือทางในลด อยู่ 1 เสียง

มนตรี ตราโมท (2525: 15) ได้อธิบายถึงลักษณะของวงปี่พาทย์มอญได้กล่าวถึงเครื่องดนตรีและการผสมวงปี่พาทย์มอญไว้ ดังนี้

วงปี่พาทย์ของมอญนี้ เป็นเครื่องดนตรีประจำชาติรามัญอย่างหนึ่ง วงปี่พาทย์มอญที่แท้นั้นมีเครื่องบรรเลงเทียบได้กับเครื่องห้าของไทยเท่านั้นคือ

ปี่มอญ รูปร่างเหมือนของไทย

ระนาดเอก รูปร่างเหมือนของไทย

ฆ้องวง ลักษณะของวงโค้งขึ้นทั้งสองข้าง ตัวร้านฆ้องแกะสลักลวดลายปิดทองประดับกระจกงดงาม ทางด้านซ้าย (ของคนตี) มักแกะเป็นรูปกินนรจับนาคเรียกว่าหน้าพระ

ตะโพนมอญ รูปร่างคล้ายตะโพนไทยแต่ใหญ่กว่า

เปิงมางคอก มีหลายลูก (โดยมากมี 7 ลูก) เทียบเสียงสูงต่ำเรียงลำดับแขวนกับคอกเป็นวงล้อมตัวผู้ตี และมีเครื่องประกอบจังหวะ คือฉิ่ง ฉาบ โหม่ง เหมือนของไทย สมัยหลังๆ นี้โหม่งมักจะเพิ่มเป็น 3 ลูก มีเสียงสูงต่ำเป็น 3 เสียง

สงัด ภูเขาทอง (2523: 45) ได้กล่าวไว้ว่าปี่พาทย์มอญหรือวงปาตของมอญนั้น มีวิธีการประสมออกจะคล้ายกับวงปี่พาทย์ของไทยอยู่มากชวนให้คิดว่าน่าจะมีลอกเลียนแบบกันอยู่ระหว่างไทยกับมอญ เครื่องดนตรีที่มีลักษณะตรงกันระหว่างปี่พาทย์มอญและปี่พาทย์ไทยได้แก่ระนาดเอก ระนาดทุ้มฆ้อง กลอง ตะโพน เป็นต้น เพียงแต่มีรูปร่างลักษณะต่างกันออกไปเช่น ฆ้องมอญ ตะโพนมอญ ซึ่งมีรูปร่างต่างจากวงปี่พาทย์ไทยคือ ปี่มอญนั้นจะมีลำโพงเสียงภายนอกแยกออกจากตัวปี่ แต่ปี่ไทยมีแต่ตัวปี่ สำหรับฆ้องวงของมอญนั้นจะตั้งอยู่ในลักษณะแนวดิ่ง คือ โค้งขึ้น แต่ฆ้องไทยจะอยู่ในลักษณะแนวราบ กลองของไทยมีกลองทัด แต่กลองมอญมีกลองชุดที่เรียกว่า เปิงมางคอก

ในทำนองเดียวกันมนัส ขาวปลื้ม (2541: 63) ได้เขียนเรื่องราวเกี่ยวกับลักษณะของวงดนตรีมอญ บทเพลงมอญ และจังหวะหน้าทับของเพลงมอญไว้ว่า “ดนตรีมอญจำแนกออกเป็น2 กลุ่ม คือ กลุ่มเครื่องดนตรีและกลุ่มวงดนตรี ซึ่งประกอบไปด้วย ตะโปน (ตะโพน) ปงมาง (เปิงมาง) ฆ้องมอญ ซึ่งเชื่อว่าเป็นของมอญแท้ดั้งเดิม” ส่วนปี่พาทย์มอญนั้นเดิมใช้ได้ทั้งงานมงคล และอวมงคล สาเหตุที่ไทยนำมาใช้ในงานศพในปัจจุบันเนื่องจากว่าไทยเริ่มนำปี่พาทย์มอญมาใช้ในงานศพเป็นครั้งแรกจึงกลายเป็นประเพณีว่า ปี่พาทย์มอญนั้นใช้ในงานศพ นอกจากนี้แล้วยังได้เขียนอธิบายบทเพลงมอญ และจังหวะหน้าทับ ที่มีความแตกต่างกันระหว่างเพลงมอญที่บรรเลงทั่วไป กับเพลงมอญที่บรรเลงในพิธีกรรมต่างๆ โดยได้เขียนบันทึกทำนองเพลงเป็นโน้ตไทย อธิบายให้ชัดเจนพร้อมกับการบันทึกทำนองตะโพนมอญและเปิงมางคอกควบคู่กันไป

วิเชียร อ่อนละมุน (2540: 31-34) กล่าวว่าบทเพลงของปี่พาทย์มอญ เพลงมอญถือเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งที่นักดนตรีทุกคนจะต้องเรียนรู้ ทั้งทางด้านเนื้อเพลง และวิธีการบรรเลงเพลงพื้นฐานที่จะต้องบรรเลง เช่น เพลงประจำวัด เพลงยกศพ ฯลฯ เพลงมอญเหล่านี้จะมีจังหวะหน้าทับตะโพนมอญกำกับประจำแต่ละเพลง โอกาสที่จะนำเพลงเหล่านี้ไปใช้ไม่เหมือนกัน ฉะนั้นนักดนตรี จำเป็นจะต้องศึกษาอย่างละเอียดเพื่อนำไปใช้ได้อย่างถูกต้องและถนอมศรี แสงทอง (2540: 223) ได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการประดิษฐ์ทางร้องเพลงไทยสำเนียงมอญไว้ว่า เป็นบทเพลงที่มีเอื้อนจะสามารถแบ่งคำร้องออกเป็นกลุ่มๆ โดยมีเอื้อนท้ายคำจากกลุ่มคำร้องและมีเอื้อนอิสระระหว่างกลุ่มคำร้อง คำร้องที่แบ่งเป็นพยางค์ตามเสียงวรรณยุกต์นั้นๆ เอื้อนท้ายคำ เป็นเอื้อนที่เอื้อนเพื่อให้ลงเสียงลูกตกเมื่อคำร้องที่ตรงกับเสียงลูกตกนั้นๆร้องแล้วไม่ตรงกับเสียงลูกตก เอื้อนอิสระเป็นเอื้อนที่ประดิษฐ์ขึ้นระหว่างกลุ่มคำร้องอาจจะเป็นการเอื้อนตามทำนองเพลง หรือเอื้อนแตกต่างไปจากทำนองเพลง

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นายม้วน ศักดิ์บริบูรณ์ (สัมภาษณ์) ได้กล่าวว่า “รูปร่างของจยามนี้ลักษณะเหมือนจระเข้จริงๆ มีเกล็ด มีปากที่อ้า มีหัว มีหาง มีขา และมีนม 12 อัน” จากคำกล่าวนี้ได้สอดคล้องกับเอกสารที่นายธนิต อยู่โพธิ์ (2510: 81) เขียนอธิบายเกี่ยวกับจะเข้ว่า “เคยเห็นจะเข้แกะสลักทำเป็นรูปจะเข้ตั้งแสดงอยู่ในพิพิธภัณฑ์สถานในนครย่างกุ้งรวมไว้กับจะเข้อย่างใหม่” ซึ่งเครื่องดนตรีที่เรียกว่าจะเข้ที่มีลักษณะเช่นเดียวกันนี้ ของไทยก็มี และได้จัดแสดงไว้ในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติกรุงเทพมหานครเช่นกัน นายม้วนไม่สามารถเล่าได้ว่ามีประวัติความเป็นมาอย่างไร ทราบแต่เพียงว่าเป็นเครื่องดนตรีของมอญที่พม่าได้นำไปใช้

วิโรจน์ เอี่ยมสุข (2538: 85-86) ได้กล่าวไว้ในงานวิจัยเรื่อง “มโหรีเขมร: วิเคราะห์เฉพาะกรณีบ้านสะเดา กิ่งอำเภอพลับพลาชัย จังหวัดบุรีรัมย์” ว่า

เมื่อชนชาติมอญตกไปเป็นเมืองขึ้นของพม่า ราชวงศ์ตองอูมีอำนาจ อาจจะนำเอาจะเข้เข้าไปร่วมบรรเลงกับเครื่องดนตรีของตน อีกนัยหนึ่งพม่าอาจได้รับไปจากมอญทางใดทางหนึ่ง เพราะมีดินแดนใกล้ชิดกัน บรรดาศิลปวัฒนธรรมทั้งสองชาตินี้ อาจถ่ายเทไปมาหาสู่กันเสมอ

จึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า จะเข้น่าจะเป็นเครื่องดนตรีของชนชาติมอญมาก่อน เพราะรูปร่างจยามของมอญไปสอดคล้องกับกราเปอของเขมร และด้วยเหตุที่มอญกับเขมรเป็นกลุ่มตระกูลภาษาเดียวกันคือกลุ่มออสโตรเอเชียติค (Austroasiatic Languages) ในส่วนของวัฒนธรรม ดนตรีจึงน่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน จยามและกราเปอจึงเป็นผลแห่งการสังสรรค์ทางวัฒนธรรมของทั้งสองชนชาตินี้ ดังคำกล่าวของพิชิต ชัยเสรี (บรรยาย 2540) ซึ่งสนับสนุนแนวคิดนี้ได้เป็นอย่างดีว่า “ศิลปะทั้งหลายย่อมเป็นพี่น้องกัน” ดังนั้นจึงไม่สามารถกล่าวว่าใครเป็นเจ้าของหรือใครลอกเลียนแบบจากใครนั่นเอง ส่วนพม่านั้นเป็นผู้ที่รับเอาวัฒนธรรมมอญไว้ภายหลังจากที่ครอบครองมอญจึงรับเอาจะเข้ไว้อีกต่อหนึ่ง

สายสุนีย์ ขาวปลื้ม (2544: 121) ได้วิเคราะห์วิจัยพบว่า ดนตรีมอญเป็นดนตรีที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตนเองในแต่ละบทเพลง และหน้าที่ในการบรรเลงเฉพาะตัว ได้แบ่งหัวข้อการวิเคราะห์ในเรื่องบทบาทหน้าที่และการบรรเลงลักษณะทั่วไปของดนตรีมอญไว้ ดังนี้

1.ระบบเสียงของดนตรี เสียงของดนตรีมอญนั้นมีเสียงต่ำ การดำเนินทำนอง และการเคลื่อนที่ของทำนองและระดับเสียงของเรื่องดนตรีมอญ (ดนตรีมอญหรือปี่พาทย์มอญทั่วไป) การจัดระบบเสียงของเพลงมอญ ยึดฆ้องมอญวงใหญ่เป็นหลัก เช่นเดียวกับดนตรีปี่พาทย์ของไทย คือ การบังคับมือฆ้องแต่ละระบบเสียงของฆ้องมอญ (ปี่พาทย์มอญ) นั้นจะมีการกระโดดข้ามเสียงไม่เป็นลำดับเสียงเหมือนเสียงในดนตรีไทย จึงเกิดเทคนิคการบรรเลงที่เป็นเอกลักษณ์ของทำนองเพลงและการบรรเลงที่เรียกว่าหลุมเสียง ถ่างเสียง ทดเสียง ฯลฯ

2.การบรรเลงเพลง จะพบว่า การขึ้นเพลงของบทเพลงมอญจะมีความแตกต่างกันตามลักษณะของบทเพลง เช่น เพลงประจำบ้าน เพลงประจำวัด จัดเป็นเพลงประโคม จะขึ้นเพลงด้วยตะโพนมอญก่อน ส่วนเพลงบรรเลงรื่นเริงทั่วไปจะนำบทเพลงด้วยฆ้องมอญวงใหญ่ เป็นต้น

3.การผสมวงดนตรีแบบชาวมอญ แบ่งตามลักษณะการผสมวงดนตรีมอญแบบดั้งเดิมตามรูปแบบของชาวมอญในชุมชนชาวไทย จนวิวัฒนาการถึงปัจจุบันได้ดังนี้

รูปวงแบบเดิม ประกอบด้วย

1. ปี่มอญ
2. ฆ้องมอญ
3. เปิงมาง 1 ลูก
4. ตะโพนมอญ 1 ใบ

การผสมวงที่นำเอาเครื่องดนตรีไทยเข้าไปผสม ได้แก่

1.ปี่พาทย์มอญเครื่องห้า
2. ปี่พาทย์มอญเครื่องคู่
3. ปี่พาทย์มอญเครื่องใหญ่

ศรัญญา บุญลาโภ(2548: 26-35)ได้ศึกษาเพลงรำมอญ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการพบว่า พระประแดง เป็นเมืองเก่าแก่มากมีอายุนับพันๆปีล่วงมาแล้ว สันนิษฐานว่าขอมเป็นผู้สร้างเนื่องจากขณะนั้นขอมเป็นใหญ่ในแคว้นสุวรรณภูมิ พระประแดงเป็นเมืองหน้าด่านทางทะเลที่สำคัญมากในแคว้นสุวรรณภูมิ ที่ขอมสร้างไว้รักษาปากน้ำเรียกว่า “ปากน้ำพระประแดง” ชาวมอญพระประแดงจะนับถือศาสนาพุทธอย่างเคร่งครัดเมื่อถึงเทศการสำคัญๆ จะพากันไปทำบุญที่วัดอย่างพร้อมเพรียง รวมไปถึงการฟังเทศน์ การสวดมนต์ปฏิบัติธรรม ส่วนการบริจาคเงินเพื่อสาธารณประโยชน์นั้น ชอบที่จะบริจาคให้แก่วัดมากกว่าอย่างอื่น เพราะมีความเชื่อมั่นว่า การทำบุญเพื่อศาสนานั้น จะเป็นผลอานิสงส์ส่งวิญญาณให้ไปสู่สวรรค์ ซึ่งถือว่าเป็นประเพณีสำคัญ และมีความหมายต่อบุคคลรวมไปถึงบรรดาเครือญาติโดยมีความหมายในชั้นต้น คือเป็นการรับรองสถานภาพใหม่ของบุคคลในสังคมและปฏิบัติตนต่อกันได้อย่างถูกต้องตามบรรทัดฐาน โดยทั่วไปในสังคมมักจะใช้ความเชื่อเป็นเครื่องรับรอง ซึ่งในระบบความเชื่อของชาวมอญก็คือการอ้างอิงถึงพระพุทธศาสนาและผีบรรพบุรุษ ในรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ของตน และมีส่วนแตกต่างกันไปในแต่ละประเพณี เช่นประเพณีเกี่ยวกับชีวิต คือประเพณีการเกิด ประเพณีการบวช ประเพณีการแต่งงาน ประเพณีการตาย ซึ่งถือว่าเป็นประเพณีที่มีความศักดิ์สิทธิ์ ประเพณีชุมชนที่สำคัญของชาวมอญพระประแดงอีกประเพณีหนึ่ง คือ ประเพณีมอญรำ ลักษณะของวงดนตรีพระประแดงแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ 1. วงเครื่องสายมอญ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “โกรจยาม” เป็นวงดนตรีที่ใช้บรรเลงประกอบไปกับการร้องรำทำเพลงของมอญ ที่เรียกว่า ทะแยมอญ ซึ่งเป็นการเล่นของชาวมอญอย่างหนึ่ง สืบทอดมาแต่โบราณ นิยมเล่นอยู่ในหมู่ของคนมอญเท่านั้น การเล่นทะแยมอญใช้เล่นกันตามหมู่บ้านที่มีชาวมอญอยู่หนาแน่นเท่านั้น เช่น ปากเกร็ด สมุทรสาคร บางกระดี่ พระประแดง ซึ่งมีเครื่องดนตรีมอญ ดังนี้

1. จะเข้ (จยาม) รูปร่างลักษณะเหมือนจระเข้จริง
2. จะเข้ (จยาม) รูปร่างลักษณะคล้ายกับหงส์
3. ซอมอญ (โกร) 2 คัน
4. ฉิ่ง (หะเดหรือคะเต)
5. เปิงมาง (ปุงตัง)
6. ขลุ่ย (อะโลด)

วงเครื่องสายมอญอาจเพิ่มซอด้วงเหมือนวงดนตรีไทยเข้าไปด้วยก็ได้ เพื่อให้มีเสียงประสานกับซอมอญ

2. วงปี่พาทย์มอญ วงปี่พาทย์มอญ ประกอบด้วยเครื่องดนตรีต่อไปนี้

    1. ฆ้องมอญวงใหญ่ (ป๊าดโมน)
    2. ฆ้องมอญวงเล็ก (ป๊าดโต๊ด)
    3. ปี่มอญ (เนหรือเปโมน)
    4. ระนาดเอก
    5. ระนาดทุ้ม
    6. ระนาดเอกเหล็ก
    7. ระนาดทุ้มเหล็ก
    8. เปิงมางคอก (เปิงมาง)
    9. ตะโพนมอญ(ฮะเปินโมน)
    10. ฆ้องโหม่ง(โหม่ง)
    11. ฉิ่ง (หะเดหรือคะเด)
    12. ฉาบเล็ก(ชานโนด)
    13. ฉาบใหญ่(ชานโนด)
    14. กรับ

พักตร์ระพี แจ่มเล็ก และสุภัค ห่วงมณี (2554: 1-2) ได้ศึกษากรรมวิธีการประดิษฐ์ และวิธีการบรรเลงโกรเจอะปอย (ซอมอญ)ของนายกัลยา ปุงบางกระดี่ กล่าวว่า บางกระดี่เป็นพื้นที่อยู่ในแขวงแสมดำ เขตบางขุนเทียน จังหวัดกรุงเทพมหานคร เป็นแหล่งชุมชนที่มีชาวมอญอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก จากการอพยพเข้ามาในสมัยกรุงศรีอยุธยา ทำให้ชุมชนบางกระดี่เป็นอีกสถานที่หนึ่งที่มีชาวมอญเข้ามาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก อีกทั้งยังได้นำเอาวัฒนธรรมอันดีงามเข้ามาอีกด้วย ไม่ว่าจะเป็นการละเล่นสะบ้า หรือการแข่งเรือยาว และหนึ่งในการละเล่นที่ดีงาม และสร้างความสนุกสนานให้ชาวมอญก็คือ การละเล่นทะแยมอญ ซึ่งในชุมชนบางกระดี่แห่งนี้มีคณะที่สามารถเล่นทะแยมอญได้เพียงคณะเดียว และเป็นคณะ ที่มีชื่อเสียงคือ คณะหงส์ฟ้ารามัญ การละเล่นทะแยมอญมีลักษณะคล้ายกับการร้องเพลงเรือ และเพลงเกี่ยวข้าวของไทย โดยใช้วงโกรจยามบรรเลงประกอบการแสดง ซึ่งมี “โกรเจอะปอย” (ซอมอญ) เป็นเครื่องดำเนินทำนองหลักในวง นอกจากโกรเจอะปอยจะใช้บรรเลงประกอบการแสดงทะแยมอญแล้ว ยังสามารถนำไปบรรเลงในงานรื่นเริงต่างๆ เช่น งานแต่งงาน งานบวช เป็นต้น โดยในอดีตมีเครื่องดนตรีที่ใช้ในการประกอบการแสดงทะแยมอญจำนวน 5 ชิ้น ได้แก่ โกรเจอะปอย (ซอมอญ) จยาม (จะเข้) อะโลด (ขลุ่ยมอญ) ปุงตัง (เปิงมาง) และหะเดหรือคะเด (ฉิ่ง) ฉะนั้นเมื่อกล่าวถึงวงโกรจยามในอดีตจะต้องมีเครื่องดนตรีจำนวนห้าชิ้นนี้เสมอ ซึ่งต่อมามีการปรับแต่งทำนองของเพลง

ที่ใช้ในการละเล่นทะแยมอญ โดยปรับแต่งให้มีทำนองเพลงลูกทุ่ง จึงทำให้มีการเพิ่มซอด้วงเพื่อทำให้เสียงแน่นขึ้น นอกจากนี้ยังมี ฉาบเล็ก ฉาบใหญ่ กรับคู่ และกลองรำวง เพื่อประกอบจังหวะอีกด้วย (ทะแยมอญ 2554: ออนไลน์)

อภิชาติ ทัพวิเศษ (2552: 126-127) ได้ศึกษาวงก่วนกว๊าดมอญ ดนตรีชุมชนมอญ บ้านวังกะ หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี พบว่าวงก่วนกว๊าดมอญ ได้รับการถ่ายทอดมาจากครูดนตรีที่เดินทางมาจากเมืองเย ในประเทศพม่า โดยจะเดินทางมาสอนให้กับนักดนตรีและเยาวชนบ้านวังกะหมู่ 2 ปีละ 1 ครั้ง ครั้งละ 1 เดือน ซึ่งจากที่ครูดนตรีเดินทางกลับครูโปเลินเซิน ซึ่งเป็นนักดนตรีชาวมอญที่ได้อพยพมาอยู่บ้านวังกะ ประมาณ 30 ปี ซึ่งมีความสามารถทางด้านดนตรีจะเป็นผู้ถ่ายทอดและควบคุมการฝึกซ้อมให้กับนักดนตรีและเยาวชนในวงดนตรี เพื่อทำให้วัฒนธรรมทางดนตรีของชาวมอญมีความเข้มแข็งหลังจากนั้นได้มีการก่อตั้งคณะนาฏศิลป์ขึ้น เพื่อใช้วงก่วนกว๊าดมอญบรรเลงประกอบรำ ชื่อคณะนาฏศิลป์ – ดนตรี ก่วนกว๊าดมอญเริ่มก่อตั้งเมื่อ พ.ศ.2541 ด้วยความเพียรพยายามอุตสาหะ ของคุณนกพรรณ โพธิ์เผือก อายุ 48 ปี (พ.ศ.2551) ได้รวบรวมเครื่องดนตรีต่างๆ ด้วยการซื้อจากประเทศพม่า ซึ่งในครั้งแรกมีเครื่องดนตรีไม่กี่ชิ้น และในปัจจุบันได้มีเครื่องดนตรีประมาณ 12- 15 ชนิด ดังนี้

1.จุยาม (จะเข้)
2.กะยอฮอร์น (ไวโอลิน)
3.ปั๊ตกาล่า (ระนาดไม้)
4.ปั๊ตกาล่าปะซอล (ระนาดเหล็ก)
5.ปั๊ตก่าน (ฆ้องมอญ)
6.วางซอน (กลองเปิงมาง 21 ลูก)
7.หะเปิน (ตะโพนใบบเล็ก)
8.หะเปินหะโหนก (ตะโพนใบใหญ่)
9.เปิงมาง (เปิงมาง 4-5 ใบ)
10.คะดี (ฉิ่ง)
11.คะเหนิด (เกราะ)
12.ชาน (ฉาบ)
13.สะโค้ด (กลุ่มเครื่องประกอบจังหวะประเภทกลอง)
14.ตะหลด (ขลุ่ย)
15.ขะนัว (ปี่มอญ)

ดนตรีประกอบการรำมอญ หมู่บ้านมอญ เป็นวัฒนธรรมที่สืบทอดโดยตรงจากชาวมอญในประเทศพม่า จึงมีความแตกต่างจากดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์มอญทั่วไปในประเทศไทย ทั้งนี้การสืบทอดดนตรีประกอบรำมอญในช่วงแรก จะมีอัตราจังหวะสองชั้น และในช่วงที่สองจะเปลี่ยนเป็นอัตราชั้นเดียว และลงจบโดยไม่ทอดจังหวะในทุกเพลง การดำเนินทำนองมีการใช้ตัวโน้ตในหนึ่งห้องเพลงมากกว่าหรือน้อยกว่าปกติ คือ 4 ตัวโน้ต หรือ 4 เสียง โดยผู้บรรเลงต้องกระจายตัวโน้ตให้มีจังหวะเท่ากันทุกตัวในหนึ่งห้องเพลง ในแต่ละเพลงจะมีการใช้เสียงที่ต่างระดับกันในขั้นคู่แปด ซึ่งเพลงมอญในลักษณะนี้ เป็นรูปแบบของเพลงมอญดั้งเดิมและได้สืบทอดกันมาจนปัจจุบันเพลงที่มีขับร้องผู้แสดงจะต้องขับร้องด้วยตัวเอง

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาดนตรี “จุยาม” ของศูนย์วัฒนธรรมมอญ หมู่บ้านวังกะ บ้านเลขที่ 120 หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เรื่อง “จุยาม”ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่างๆ อาทิ งานวิจัย เอกสาร ตำราต่างๆที่เกี่ยวข้องอีกทั้งการรวบรวมข้อมูลจากการออกปฏิบัติการภาคสนามเป็นแนวทางในการศึกษา จากนั้นจึงนำข้อมูลทั้งหมดที่รวบรวมนำมาวิเคราะห์เรียบเรียงเป็นรายงานการวิจัยในรูปแบบการบรรยาย ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางวิธีการดำเนินการศึกษาวิจัยดังนี้

1. ขั้นรวบรวมข้อมูล

1.1 ข้อมูลจากเอกสาร

1.1.1 ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมาของ จุยาม

1.1.2 ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับวงดนตรีมอญ

1.1.3 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับความเป็นมาของเครื่องดนตรีและวงดนตรีมอญ โดยมีแหล่งข้อมูลดังต่อไปนี้

- หอสมุดแห่งชาติ
- ห้องสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- หอสมุดวิทยบริการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
- ห้องสมุดภาควิชานาฏดุริยางคศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

1.2 ข้อมูลภาคสนาม

1.2.1 ติดต่อขอสัมภาษณ์ผู้ประดิษฐ์และนักดนตรี จุยาม

1.2.2 เข้าร่วมเพื่อทำการสังเกตลำดับขั้นตอนการประดิษฐ์ จุยาม

1.2.3 จดบันทึกข้อมูล

1.2.4 บันทึกเสียง ภาพนิ่ง และภาพเคลื่อนไหว

อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. สมุดบันทึกข้อมูล
2. เครื่องบันทึกเสียง
3. กล้องบันทึกภาพนิ่ง
4. กล้องบันทึกภาพเคลื่อนไหว

2. วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูล

2.1 นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมจากเอกสารทางวิชาการ งานวิจัย บทความ และเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ มาแยกประเภทจัดหมวดหมู่ เรียงลำดับตามความสำคัญของเนื้อหา

2.2 นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลต่างๆ และข้อมูลที่ได้รับจากประสบการณ์ตรง มาเรียบเรียงให้มีความสัมพันธ์ และมีความต่อเนื่องกับเนื้อหา เพื่อนำเสนอข้อมูล การศึกษาดนตรี “จฺยาม” ในการประดิษฐ์ การบรรเลง เทคนิควิธีการรวมไปบทเพลงที่ใช้ในโอกาสต่างๆ และบันทึกโน้ตเป็นเอกสารตามหลักการบันทึกเพลงไทย

3. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ได้ตั้งไว้ โดยแต่ละวัตถุประสงค์นั้นผู้วิจัยได้จำแนกออกเป็นหัวข้อย่อยเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน ตรงตามวัตถุประสงค์ดังนี้

3.1 ศึกษาประวัติความเป็นมาและวิธีการประดิษฐ์ “จฺยาม” ในหัวข้อต่อไปนี้

3.1.1 ศึกษาประวัติความเป็นมาของ “จฺยาม”

3.1.2 ศึกษาบทบาทและหน้าที่ของ “จฺยาม” ในวงดนตรีมอญ

3.1.3 ศึกษาวิธีการประดิษฐ์ “จฺยาม”

3.2 ศึกษาเทคนิคการบรรเลงและบทเพลงที่ใช้ในโอกาสต่างๆ ในหัวข้อต่อไปนี้

3.2.1 ศึกษาเทคนิคและวิธีการบรรเลง “จฺยาม”

3.2.2 ศึกษาบทเพลงที่ใช้ในโอกาสต่างๆ เพลงที่ผู้วิจัยนำมายกตัวอย่างจะเป็นเพลงที่นิยมใช้บรรเลงในปัจจุบันมากที่สุด เช่น

- เพลงสองพญาหงส์ทอง (ซโมยบ๊อบโทว)
- เพลงหนึ่งในหน้าที่ (ป๊าละหยายมัว)
- เพลงสถานรื่นรมย์ของหงส์ทอง (ท้ามละโหย บ๊อบโทว)
- เพลงรำ 12 ท่า (จ๊าวบ๋านัว)
- เพลงวัฒนธรรมสุวรรณภูมิ (เยนสะม้าย ซ่าววะนะเพิ่ง)

4. ขั้นสรุปข้อมูล

4.1 นำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

4.2 เรียบเรียงจัดทำบทสรุปที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล

4.3 อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพทางมานุษยดุริยางควิทยา (Ethnomusicology) เกี่ยวกับดนตรีชาวมอญ ของศูนย์วัฒนธรรมมอญ หมู่บ้านวังกะ บ้านเลขที่ 120 หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี โดยมีจุดมุ่งหมายดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาประวัติความเป็นมาและวิธีการประดิษฐ์ “ จฺยาม”

1.1 ศึกษาประวัติความเป็นมาของ “จฺยาม”

1.2 ศึกษาบทบาทและหน้าที่ของ “จฺยาม” ในวงดนตรีมอญ

1.3 ศึกษาวิธีประดิษฐ์ “จฺยาม”

ตอนที่ 2 ศึกษาเทคนิคการบรรเลงและบทเพลงที่ใช้ในโอกาสต่างๆ

2.1 ศึกษาเทคนิคและวิธีการบรรเลง “จฺยาม”

2.2 ศึกษาบทเพลงที่ใช้ในโอกาสต่างๆ

2.2.1 เพลงสองพญาหงส์ทอง (ซโมยบ๊อบโทว)

2.2.2 เพลงหนึ่งในหน้าที่ (ป้าละหยายมัว)

2.2.3 เพลงสถานรื่นรมย์ของหงส์ทอง (ท้ามละโหย บ๊อบโทว)

2.2.4 เพลงรำ 12 ท่า (จ๊าวบ๋านัว)

2.2.5 เพลงวัฒนธรรมสุวรรณภูมิ (เยนสะม้าย ซ่าววะนะเพิ่ง)

ตอนที่ 1 ศึกษาประวัติความเป็นมาและวิธีการประดิษฐ์ “จฺยาม”

1.1 ประวัติความเป็นมาของ “จฺยาม”

จากคำบอกเล่าและคำสัมภาษณ์ของชาวมอญ ทำให้ผู้วิจัยทราบว่าชนชาติมอญเป็นชนชาติแรกที่สร้างเครื่องดนตรีที่เรียกว่า “จฺยาม” ตั้งแต่ชาวมอญอพยพมาจากเมืองจีนประมาณ 3,000 กว่าปี โดยเข้ามาอาศัยที่เมืองย่างกุ้งประเทศพม่าและได้นำ จฺยาม มาตั้งไว้ในพิพิธภัณฑ์ของประเทศพม่า โดยมีตำนานและเรื่องเกี่ยวกับ “จฺยาม”ว่า สมัยนั้นมีพระมหากษัตริย์ชื่อ ซาโมยยกกะ ซึ่งพระองค์มีโอรสชื่อแมนนนใต้ (แมนนันดา) เจ้าชายแมนนันดาหลงรักสาวคนหนึ่งที่เมืองเสียง (ตะเหลียง) ที่อยู่ฝั่งตรงข้ามโดยมีแม่น้ำกั้นกลาง และในแม่น้ำมีจระเข้อาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก และได้ทำร้ายผู้คนที่อาศัยและเดินทางในแม่น้ำสายนี้ แต่มีจระเข้อยู่ตัวหนึ่งที่สนิทและเป็นเพื่อนเล่นกับเจ้าชายมาตั้งแต่เด็ก เจ้าชายตั้งชื่อให้จระเข้ตัวนี้ว่า มดปรัว (เม็ดฝน) เวลาที่เจ้าชายจะไปหาหญิงคนรักก็จะให้มดปรัวพาเจ้าชายข้ามแม่น้ำไปแบบนี้ทุกครั้ง อยู่มาวันหนึ่งระหว่างการเดินทางพาเจ้าชายข้ามแม่น้ำไปหาสาวคนรัก จระเข้ที่อาศัยอยู่ในแม่น้ำนี้ได้เกิดการทะเลาะวิวาทและรุมกัดกัน ทำให้การเดินทางพาเจ้าชายไปหาสาวคนรักมีอุปสรรค มดปรัวจึงให้เจ้าชายเข้าไปอยู่ในปากของตนเพื่อไม่ให้เจ้าชายได้รับอันตรายจากจระเข้ตัวอื่น แต่ระหว่างทางที่พา

เจ้าชายข้ามฝั่งกลับมดปรัวโดนจระเข้ตัวอื่นรุมกัดทำให้มดปรัวบาดเจ็บสาหัส และถึงแก่ความตายก่อนที่จะพาเจ้าชายข้ามกลับมาถึงฝั่ง ทำให้เจ้าชายที่หลบอยู่ในปากของมดปรัวขาดอากาศหายใจและตายอยู่ในปากพร้อมกับมดปรัว เมื่อกษัตริย์ผู้เป็นพ่อและประชาชนทั่วทั้งเมืองทราบข่าวก็ต่างพากันเสียใจ จนข่าวการตายของเจ้าชายทราบถึงสาวคนรัก จึงทำให้สาวคนรักนั้นเสียใจมากจนตรอมใจตายตามเจ้าชายแมนนันดาไปในเวลาต่อมา กษัตริย์ผู้เป็นพ่อจึงจัดพิธีเผาศพลูกชายและสาวคนรักไปพร้อมๆกัน ระหว่างที่เผาศพของทั้งคู่ควันไฟที่เผาของสองเมืองก็ลอยขึ้นไปบนฟ้าและขึ้นไปรวมตัวกันในอากาศ จากเหตุการณ์ในครั้งนี้ทำให้เกิดเป็นตำนานความรักและเรื่องราวของจระเข้ที่ชื่อมดปรัวจนกลายเป็นสัญลักษณ์หนึ่งของชาวมอญ เพื่อเป็นการยกย่อง เชิดชู ในความรักความซื่อสัตย์ของมดปรัวที่มีต่อเจ้าชายด้วยความเคารพนับถือจึงนำมาซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ และสัญลักษณ์ของชาวมอญ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยนำมาดัดแปลงเป็นเครื่องดนตรีที่เรียกว่า จฺยาม ให้มีรูปร่างเหมือนจระเข้จริงๆ มีลวดลายที่เป็นเหมือนเกล็ด มีหัว มีตา มีปาก มีขา มีเท้า และมีหาง ตามจินตนาการของชาวมอญสืบมา

1.2 บทบาทและหน้าที่ของ “จฺยาม” ในวงดนตรีมอญ

“จยาม” ได้ชื่อว่าเป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายที่ใช้ดีดเพียงชิ้นเดียวของมอญที่ยังพบเห็นในอดีตมีการนำ จฺยาม มาบรรเลงร่วมอยู่ในวงดนตรีมอญ ปัจจุบันร่วมบรรเลงประกอบกับการละเล่นทะแยมอญ บรรเลงประกอบการแสดง และบรรเลงประกอบรำ อดีตการเล่นดนตรีเป็นการเล่นเพื่อรับใช้เทพเจ้า และตอบสนองความเชื่อทางศาสนาในพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์มากกว่าที่จะนำมาเล่นเพื่อความบันเทิงสนุกสนานและงานทั่วไป ซึ่งชาวมอญในอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี จะเรียกชื่อวงดนตรีมอญที่แตกต่างกันออกไป เช่น วงก่วนกว๊าดมอญ และวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี เป็นวงดนตรีที่ใช้บรรเลงในโอกาสต่างๆ ของหมู่บ้าน เช่น งานบุญเข้าพรรษา งานหล่อรูปหลวงพ่ออุตตะมะ งานวันชาติ งานวันรำลึกชาติมอญ งานมงคลต่างๆ และบรรเลงประกอบรำ วงดนตรีดังกล่าวได้มีการสืบทอดกันมาตั้งแต่ครั้งในอดีต ซึ่งเหลือผู้สืบทอดน้อยลง จนกระทั่งศูนย์วัฒนธรรมมอญ หมู่บ้านวังกะ บ้านเลขที่ 120 หมู่ที่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ได้ก่อตั้งวงปี่พาทย์มอญหงสาวดีขึ้นในปีพ.ศ. 2553 เพื่ออนุรักษ์ดนตรีและวัฒนธรรมมอญให้อยู่ควบคู่กับชาวมอญสืบไป

การบรรเลงวงปี่พาทย์มอญหงสาวดีนั้น มีเครื่องดนตรีประสมอยู่หลายชิ้นด้วยกัน รวมถึง “จฺยาม” มีบทบาท และหน้าที่ในการดำเนินทำนองหลักของวงเป็นเครื่องดนตรีที่มีความสำคัญมากชิ้นหนึ่ง มักใช้บรรเลงรวมวงมากกว่าการบรรเลงเดี่ยว เนื่องจากเสียงของ จฺยาม (จะเข้) ของมอญ มีเสียงเบาไม่ดังกังวานเหมือนของไทย อีกทั้งไม่ค่อยได้รับความนิยมในการบรรเลงเดี่ยว โดยชาวมอญได้เล็งเห็นความสำคัญของเครื่องดนตรีชิ้นนี้ ที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของชาวมอญ จึงได้นำมาบรรเลงในวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี และด้วยเสียงของเครื่องดนตรีมอญแต่ละชิ้นที่มีเสียงแตกต่างกันออกไป จึงนำเอาเครื่องดนตรีแต่ละชิ้นมาประสมประสานโดยจัดรูปแบบขึ้นเป็นวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี ในที่นี้ผู้วิจัยใคร่ขอเสนอรูปแบบการประสมวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี ซึ่งประกอบไปด้วยเครื่องดนตรีต่อไปนี้

1. จุยาม (จะเข้)

เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องดีด มีลักษณะการดีดเหมือนกับจะเข้ของไทย มี 3 สาย ซึ่งมีตัวหุ่นทำหน้าที่เป็นกล่องเสียง นิยมขุดและแกะสลักขึ้นจากไม้ขนุน เจาะทะลุเป็นโพรงจากด้านล่างในส่วนท้อง มีเท้ารอง 4 เท้า โยงสายจากตอนหัวไปทางตอนหางเป็น 3 สาย โดยมีลูกบิดประจำสายละ 1 อันเป็นตัวบิดขึ้นลงเพื่อเทียบเสียง นิยมใช้สายไหมและสายเอ็น มีหย่องรับสายอยู่ตรงปลายหาง ระหว่างตัวจะเข้มีแป้นไม้เรียกว่า นม รองรับสายติดไว้บนหลังจะเข้ รวมทั้งหมด 13 อัน เพื่อไว้เป็นที่สำหรับนิ้วกดนมแต่ละอัน สูงเรียงลำดับกันขึ้นไป เวลาดีดจะใช้ไม้ดีดกลมปลายแหลมที่ทำด้วยไม้ เขา หรืองา ดีดเพื่อให้เกิดเสียง

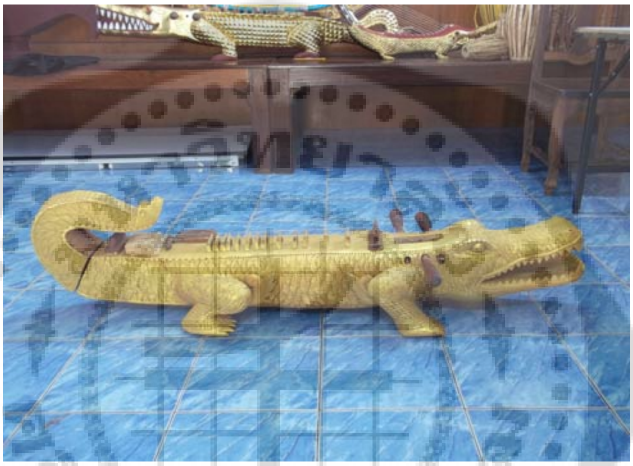

ภาพประกอบ 1 จุยาม (จะเข้)

2. ปั้ตตะล่าซ่าว (ระนาดไม้)

เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตี มีลักษณะคล้ายระนาดเอกของไทย ปั๊ตตะล่าซ่าว ของมอญ ลูกระนาดทำด้วยไม้ชิงชันหรือไม้ไผ่ มีทั้งหมด 24   ลูก มีขนาดและเสียงลดหลั่นกัน ตั้งแต่ขนาดใหญ่ (ด้านซ้าย)ไล่ไปหาขนาดเล็ก(ด้านขวา) โดยเจาะรูเพื่อใช้เชือกร้อยไม้ให้ติดกัน และขึงไว้บนรางใช้ไม้ตีให้เกิดเสียง   ลักษณะของรางปั๊ตตะล่าซ่าวจะมีขนาดใหญ่ และสูงกว่ารางระนาดเอกของไทย ทำหน้าที่เป็นกล่องเสียง ตรงกลางของส่วนโค้งมีเท้าที่ใช้สำหรับตั้ง เป็นเท้าเดียวคล้ายพานแว่นฟ้า ปลายทั้งสองข้างของส่วนโค้งจะมีขอสำหรับห้อยผืนระนาดข้างละ 2 อัน ตัวรางมีทั้งเป็นไม้เรียบๆและแกะลายปิดทองสวยงาม ไม้ตี 1 คู่ มีลักษณะคล้ายไม้ตีฆ้องวงเล็กของไทยมีความยาวประมาณ 20 ซ.ม.

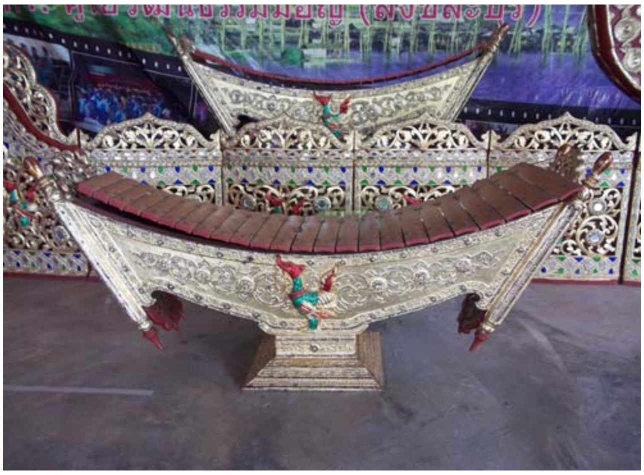

ภาพประกอบ 2 ปั้ตตะล่าซ่าว (ระนาดไม้)

3. ปั้ตตะล่าปะซอล (ระนาดเหล็ก)

เป็นเครื่องดนตรีประเภทตีลักษณะคล้ายกับระนาดเอกเหล็กของไทย ลูกระนาดทำด้วยโลหะหรือเหล็ก มีจำนวน 24 ลูก โดยวางพาดไปบนราง มีความยาว และระดับเสียงลดหลั่นกันขึ้นไป วางเรียงบนรางของปัตตะล่าปะซอล ลูกระนาดวางเรียงลำดับเสียงจากเสียงต่ำทางด้านซ้ายมือไปหาเสียงสูงทางด้านขวามือ มีไม้ตีลักษณะเดียวกับไม้ตีปั๊ตตะล่าซ่าว ยาวประมาณ 25 เซนติเมตร รางระนาดมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าด้านบนเปิดเป็นร่องราง ทำด้วยไม้สักหรือไม้เนื้อแข็ง คิ้วส่วนบนของรางระนาดจะปักด้วยน็อตหรือตะปูเพื่อวางลูกระนาด มีเท้ารองรับไว้ 4 ด้าน รูปลักษณะไม่ได้รับการปรับปรุงให้สวยงามและมีความละเอียดอ่อนเท่ากับระนาดเหล็กของไทย มีไม้ตี 1 คู่

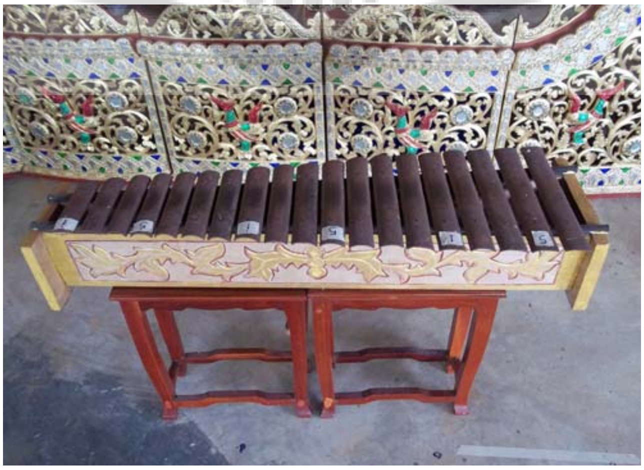

ภาพประกอบ 3 ปั้ตตะล่าปะซอล (ระนาดเอกเหล็ก)

4. ปั้ตก่าน (ฆ้องมอญ)

เป็นเครื่องดนตรีประเภทตีทำด้วยโลหะทองเหลือง มีลักษณะตั้งโค้งขึ้นไปไม่ตั้งราบกับพื้นแบบฆ้องไทย วงฆ้องทำด้วยไม้แกะสลักปิดทองอย่างสวยงาม ทางโค้งด้านซ้ายของผู้ตีแกะสลักเป็นรูปต่างๆตามต้องการ แต่ส่วนใหญ่จะนิยมรูปเทวดา ทางโค้งด้านขวาของผู้ตีจะแกะสลักเป็นรูปหงส์ มีเท้ารองตรงกลางเท้าเดียว มีลูกฆ้องจำนวน 14 ลูกเรียงลำดับลดหลั่นกันลงมาเรียงจากซ้ายมือเป็นเสียงต่ำไปจนด้านขวามือสุดเป็นเสียงสูง มีไม้ตีปั้ตก่าน 1 คู่

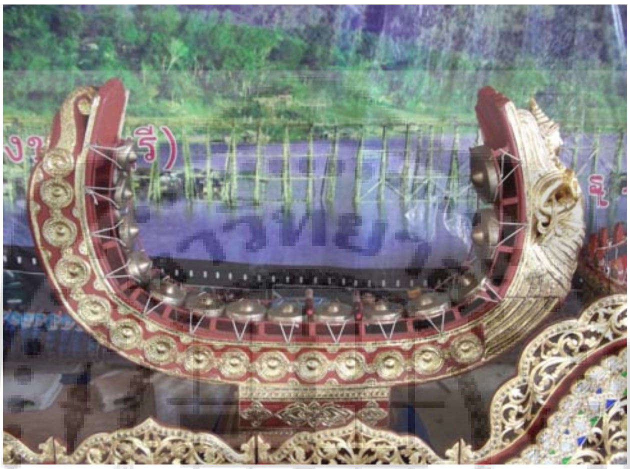

ภาพประกอบ 4 ปั้ตก่าน (ฆ้องมอญ)

5. วางซอน (กลองเปิงมาง 14 ลูก)

เรียกเครื่องหนังชนิดหนึ่ง เป็นเครื่องดนตรีประเภทตี ลักษณะเป็นกลองคล้ายกับเปิงมางคอก รูปร่างยาวเหมือนกระบอกแต่ป่องกลางนิดหน่อย หุ่นกลองทำด้วยไม้จริง ตัวกลองขึงด้วยหนังทั้งสองหน้า มีขนาดต่างกันมีจำนวน 14 ลูกใช้สายโยงเร่งเสียง ทำด้วยหนังเรียดร้อยจากหนัง เรียงกันถี่ๆจนไม่เห็นไม้หุ่นกลอง หน้าทั้งสองด้านมีขนาดเกือบเท่ากัน ติดข้าวสุกเวลาบรรเลงด้านเดียวอีกด้านไม่ติด ผูกเป็นราวในชุดเดียวกัน แขวนเรียงจากลูกใหญ่ ไปหาลูกเล็ก (ซ้ายไปขวา) ขึ้นหน้าด้วยหนังเรียดโยงสายเร่งหนังหน้ากลองเป็นแนวยาวตลอด มีตะขอแขวนลูกเปิงเป็นระยะ คอกเป็นรูปเกือบครึ่งวงกลม เทียบเสียงเท่ากับเสียงของ ปั้ตกาล่า โดยที่ซ้ายมือเริ่มที่เสียงต่ำสุดจากนั้นจะไล่เสียงให้สูงไปตามลำดับและบริเวณหน้า

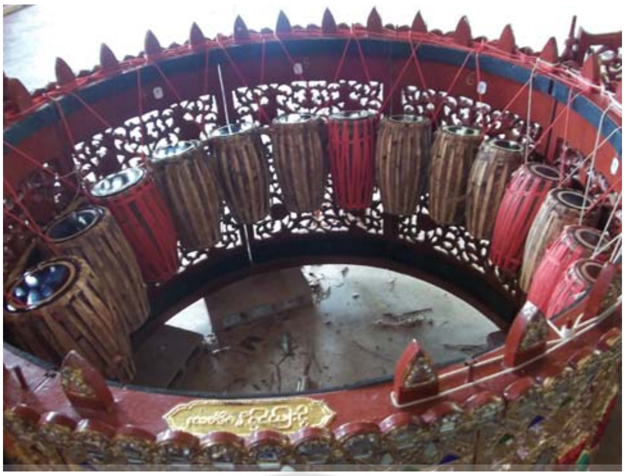

ภาพประกอบ 5 วางซอน (กลองเปิงมาง 14 ลูก)

6. ตะหลด (ขลุ่ย)

เป็นเครื่องดนตรีประเภทเป่าที่ไม่มีลิ้น ทำจากไม้รวกหรือไม้ไผ่เป็นปล้องยาวๆ ด้านหน้าเจาะรูเรียงกัน 8 รู สำหรับปิดเปิดเพื่อเปลี่ยนเสียง ตรงที่เป่าไม่มีลิ้นแต่มีดาก ซึ่งทำด้วยไม้อุดเหลาเป็นท่อนกลมๆยาวประมาณ 2 นิ้ว สอดลงไปอุดที่ปากขลุ่ย แล้วบากด้านหนึ่งของดากเป็นช่องสี่เหลี่ยมเล็กๆ เราเรียกว่า ปากนกแก้ว เพื่อให้ลมส่วนหนึ่งผ่านเข้าออกทำให้เกิดเสียงขลุ่ยลมอีกส่วนจะวิ่งเข้าไปปลายขลุ่ยประกอบกับนิ้วที่ปิดเปิดบังคับเสียงเกิดเป็นเสียงสูงต่ำตามต้องการ ใต้ปากนกแก้วลงมาเจาะ 1 รู เรียกว่ารูนิ้วค้ำ เวลาเป่าต้องใช้หัวแม่มือค้ำปิดเปิดที่รูนี้ มีรูสำหรับร้อยเชือก 1 รู

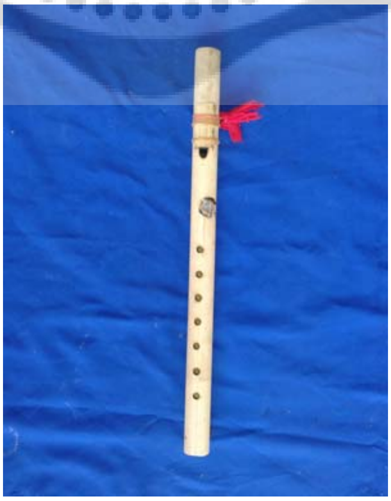

ภาพประกอบ 6 ตะหลด (ขลุ่ย)

7. ขะนัว (ปี่มอญ)

เป็นเครื่องดนตรีประเภทเป่า ชนิดมีลิ้นเรียกว่าลิ้นปี่ทำด้วยใบตาล ตัวเลาทำด้วยไม้ชิงชัน กลึงให้กลมเรียวยาว เจาะภายให้กลวงตลอดเลา ทางหัวของปี่เป็นช่องรูเล็ก ส่วนทางปลายของปี่ปากรูใหญ่ ตัวเลาด้านหน้าเจาะรู 7 รู เรียงตามลำดับเพื่อเปิดปิดนิ้วบังคับเสียง ด้านหลังตอนบนเจาะอีก 1 รู เป็นรูนิ้วค้ำ

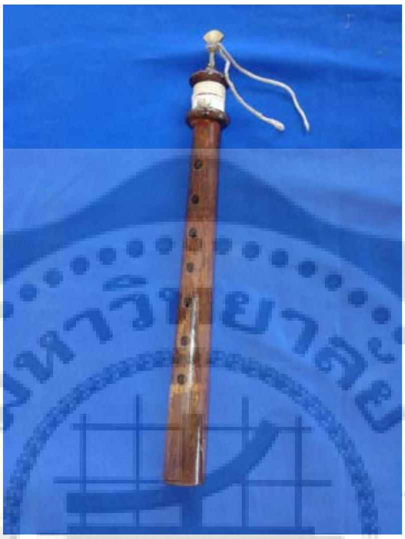

ภาพประกอบ 7 ขะนัว (ปี่มอญ)

8. หะเปิน (ตะโพนใบเล็ก)

เป็นเครื่องดนตรีประเภทตี มีลักษณะเป็นกลองสองหน้าคล้ายกับตะโพนมอญในวงปี่พาทย์ของไทย แต่มีขนาดเล็กกว่าตะโพนของไทย ขึงด้วยหนังวัวทั้งสองหน้า ตัวตะโพนทำด้วยไม้ขนุน ภายในเป็นโพรง ขึ้นหนัง 2 หน้า ดึงด้วยสายหนังโยงเร่งเสียง ติดหน้าด้วยข้าวสุกผสมกับขี้เถ้าเพื่อถ่วงเสียง รอบๆ ขอบหนังที่ขึ้นหน้าถักด้วยหนังที่ตีเกลียวเป็นเส้นเล็กๆ แล้วจึงเอาหนังเรียดร้อยในช่วงของไส้ละมานทั้งสองข้าง โยงเรียงไปโดยรอบจนมองไม่เห็นไม้หุ่น มีหนังพันตรงกลางเรียกว่า รัดอก ข้างบนรัดอกทำเป็นหูหิ้ว และมีเท้ารองให้ตัวตะโพนวางนอนอยู่บนเท้า เวลาบรรเลงจะบรรเลงไปพร้อมๆกับหะเปิน หะโหนก และเปิงมาง จะใช้ผู้บรรเลงคนเดียว

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

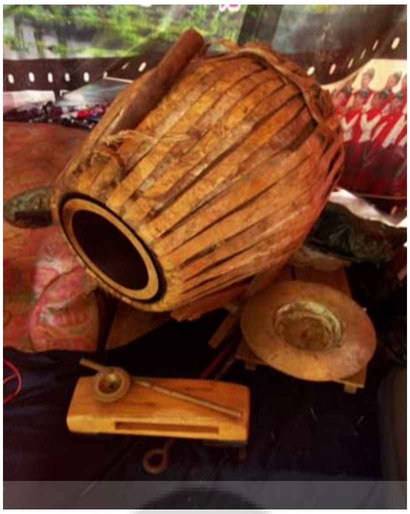

ภาพประกอบ 8 หะเปิน (ตะโพนใบเล็ก)

9. หะเปินหะโหนก (ตะโพนใบใหญ่)

รูปร่างลักษณะเดียวกับหะเปิน (ตะโพนใบเล็ก) แต่มีขนาดใหญ่กว่า เป็นเครื่องดนตรีประเภทตี มีลักษณะเป็นกลองสองหน้าคล้ายกับตะโพนของไทย แต่มีขนาดใหญ่กว่าหะเปินและตะโพนของไทย ขึงด้วยหนังวัวทั้งสองหน้า ตัวตะโพนทำด้วยไม้ขนุน ภายในเป็นโพรง ขึ้นหนัง 2 หน้า ดึงด้วยสายหนังโยงเร่งเสียง ติดหน้าด้วยข้าวสุกผสมกับขี้เถ้าเพื่อถ่วงเสียง รอบๆขอบหนังที่ขึ้นหน้าถักด้วยหนังที่ตีเกลียวเป็นเส้นเล็กๆ แล้วจึงเอาหนังเรียดร้อยในช่วงของไส้ละมานทั้งสองข้าง โยงเรียงไปโดยรอบจนมองไม่เห็นไม้หุ่น มีหนังพันตรงกลางเรียกว่า รัดอก ข้างบนรัดอกทำเป็นหูหิ้ว และมีเท้ารองให้ตัวตะโพนวางนอนอยู่บนเท้า มีหน้าที่บรรเลงประกอบจังหวะ เวลาบรรเลงจะบรรเลงไปพร้อมๆกับหะเปิน และเปิงมาง จะใช้ผู้บรรเลงคนเดียว

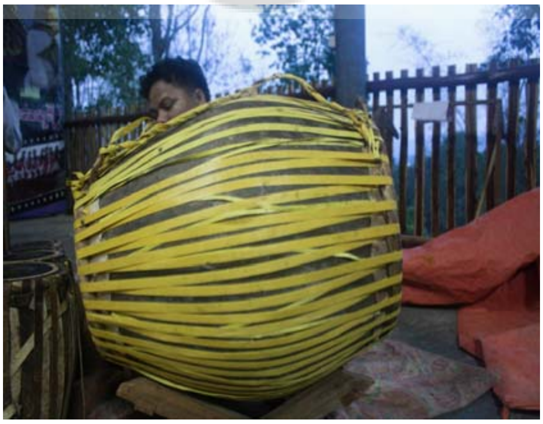

ภาพประกอบ 9 หะเปินหะโหนก (ตะโพนใบใหญ่)

10. เปิงมาง (เปิงมาง 4 ใบ)

เป็นเครื่องดนตรีประเภทตี มีลักษณะเป็นกลองสองหน้าคล้ายกับเปิงมางคอก ขึงด้วยหนังวัว มีขนาดลดหลั่นกันจำนวน 4 ใบ วางเรียงกันเป็นแถวหน้ากระดานโดยให้ลูกที่มีเสียงสูงสุดอยู่ด้านขวามือ และวางลดหลั่นกันไปทางด้านซ้ายมือ ก่อนบรรเลงจะติดข้าวสุกผสมขี้เถ้าเพื่อให้มีเสียงดัง ใช้บรรเลงร่วมกับหะเปิน และหะเปินหะโหนก เพราะใช้ผู้ตีคนเดียว

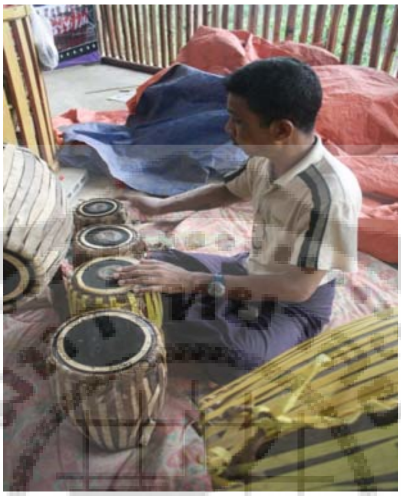

ภาพประกอบ 10 เปิงมาง (เปิงมาง 4 ใบ)

11. สะโค้ด

เป็นชื่อที่เรียกกลุ่มเครื่องประกอบจังหวะประเภทกลอง ประกอบด้วยกลอง 3 ชนิด ได้แก่ หะเปิน1ใบ หะเปินหะโหนก 1ใบ และเปิงมาง 4 ใบ จะมีจำนวนรวมกัน 6 ใบ (วางเรียงกันมีไม้ไผ่เสียบหนังเรียดตรงกลางของกลองแต่ละใบเพื่อไม่ให้กลองแกว่งไปมาในขณะที่บรรเลง) ใช้ผู้บรรเลงคนเดียว

ลักษณะการจัดวางนั้นจะวางหะเปินไว้ด้านหน้าสุดของผู้ตีกลอง และระหว่างหะเปินกับผู้ตีจะวางเปิงมางไว้ข้างหน้าถัดจากหะเปิน (ใกล้กับผู้บรรเลง) ส่วนหะเปินหะโหนกจะวางไว้ทางด้านซ้าย เรียกว่า “สะโค้ด”

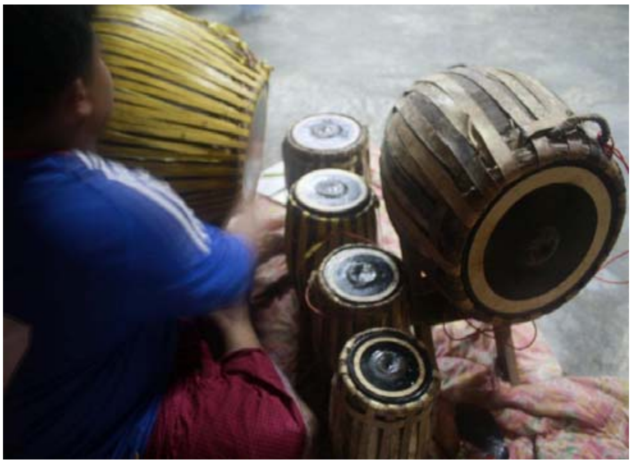

ภาพประกอบ 11 สะโก้ด (กลุ่มเครื่องประกอบจังหวะประเภทกลอง)

12. คะดี (ฉิ่ง)

เป็นเครื่องดนตรีประเภทตีทำด้วยโลหะ ใช้บรรเลงประกอบจังหวะ ใช้ฉิ่งเพียงฝาเดียวโดยยึดติดกับคะเหนิด (เกราะ) ด้านใดด้านหนึ่งในลักษณะหงายขึ้น ตรึงด้วยตะปูอย่างหลวมๆเพื่อให้เกิดเสียงกังวานเมื่อตีด้วยไม้ตีในขณะบรรเลง

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

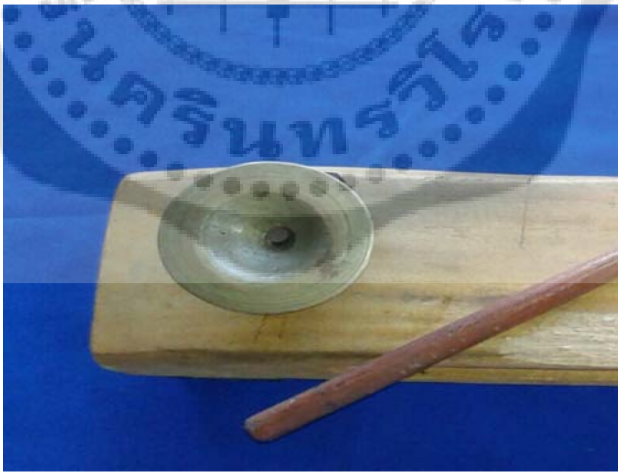

ภาพประกอบ 12 คะดี (ฉิ่ง)

13. คะเหนิด (เกราะ)

เป็นเครื่องดนตรีประเภทตี ทำด้วยไม้ ใช้บรรเลงประกอบจังหวะ ตัวกล่องทำด้วยไม้เนื้อแข็งเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า โดยคว้านเนื้อไม้ให้เป็นโพรงด้านในเป็นช่องเพียงด้านเดียว เพื่อให้เกิดเสียงกังวานในขณะตีด้วยไม้

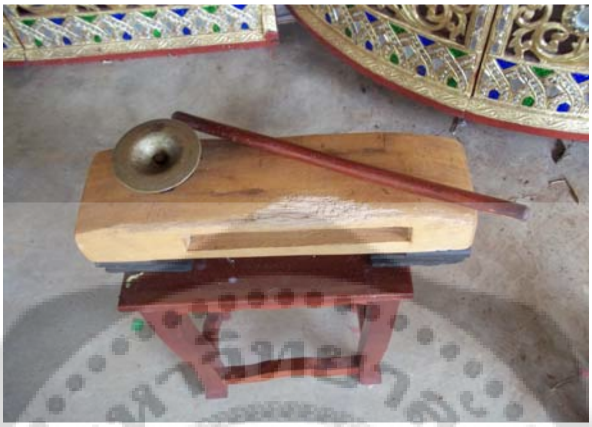

ภาพประกอบ 13 คะเหนิด (เกราะ)

14. ชาน (ฉาบ)

เป็นเครื่องดนตรีประเภทตี ทำด้วยโลหะ ลักษณะคล้ายฉาบ แต่มีขนาดแบนและใหญ่ และมีเสียงดังกว่าฉิ่ง ใช้บรรเลงประกอบจังหวะเพื่อเน้นจังหวะให้กระชับยิ่งขึ้น

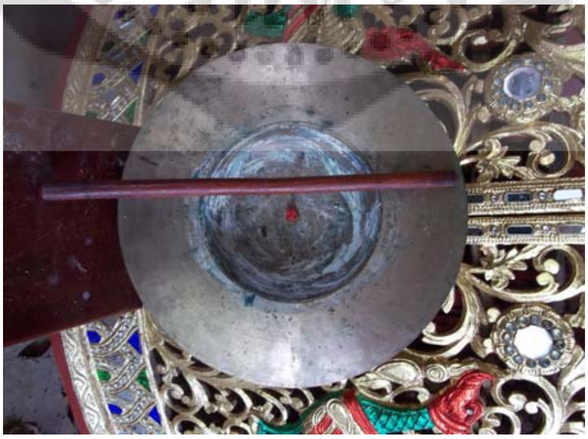

ภาพประกอบ 14 ชาน (ฉาบ)

15. คะดีหะบ่ะ

เป็นการรวมเครื่องดนตรีประเภทตีกำกับจังหวะทั้ง 3 ชิ้นเข้าด้วยกัน คือ คะดี (ฉิ่ง) คะเหนิด (เกราะ) และ ชาน (ฉาบ) เวลาบรรเลงจะบรรเลงไปด้วยกัน ใช้ผู้ตีคนเดียว

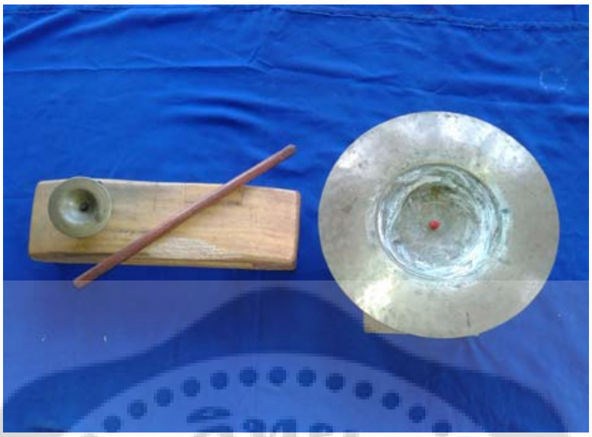

ภาพประกอบ 15 คะดีหะบ่ะ (ฉิ่ง,เกราะและฉาบ)

ก่อนที่จะมีการประดิษฐ์เครื่องดนตรีในครั้งแรก หรือทำการบรรเลงดนตรีและการแสดงต่างๆ จะมีการเซ่นไหว้ครูที่เรียกว่า อาม่ายอาแจ้ "อาแจ้" (ครูหรืออาจารย์) เป็นผู้ทำพิธี "อาม่าย" (เครื่องเซ่นไหว้)

การบูชาครูถือเป็นพิธีที่ศักดิ์สิทธิ์ ผู้ที่เป็นนักดนตรีนักแสดงทุกคนจะถือปฏิบัติด้วยความเลื่อมใสศรัทธา การบูชาครูแต่ละครั้งเป็นการกราบไหว้เจ้าที่เจ้าทาง ครู อาจารย์ ที่ล่วงลับไปแล้ว รวมทั้งเทพยดาและดุริยเทพทั้งหลายเป็นผลทางจิตใจแก่ผู้แสดงและนักดนตรี ทำให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ ความขลัง เกิดกำลังใจ และประสบผลสำเร็จราบรื่น

เครื่องพิธีที่ใช้เซ่นไหว้ครูนั้น ภาษามอญเรียกว่า "อาม่ายอาแจ้" ประกอบด้วย

1. มะพร้าว 1 ลูก (ซ็อดไปรยะ)
2. กล้วยน้ำว้า 3 หวี (ปะลาด)
3. ดอกไม้ (ก่าว)
4. ธูป 9 ดอก (มะนายสะด้าว)
5. เทียนไข 1 เล่ม (ปะน่าย)
6. ใบชา (ล็อกพาก)
7. หมาก (ซ็อก)
8. พลู (กะเรียง)
9. ยาสูบหรือบุหรี่(กะฮุยเซินบ็อก)
10. น้ำหอม (ไดกะจ้ายจะล็อน)
11. เงิน 37 บาท

ภาพประกอบ 16 เครื่องเซ่นไหว้ครู (อาม่ายอาแจ้)

1.3 วิธีการประดิษฐ์ "จุยาม"

"จุยาม" นิยมทำจาก "ไม้ขนุน" (มะน่าว) ซึ่งขนาดของ จุยาม จะมีสัดส่วนที่ตายตัวจะบอกเป็นมาตรฐานกว้างยาวสูงเท่ากันไม่ได้ จะขึ้นอยู่กับขนาดของไม้ที่นำมาทำ และผู้ทำ จุยาม อาจจะทำให้มีขนาดเล็กหรือใหญ่แตกต่างกัน ในที่นี้จะอ้างถึงขนาดที่ผู้วิจัยได้ไปศึกษาที่ศูนย์วัฒนธรรมมอญหมู่บ้านวังกะ บ้านเลขที่ 120 หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

การเลือกวัสดุและเตรียมอุปกรณ์ในการประดิษฐ์ จุยาม

ขั้นเตรียมอุปกรณ์

1.เลื่อย (ฮะต้อย)
2.ตลับเมตร (เจิดบ็อก)
3.ฆ้อนไม้ (เล็กต็อก)
4.เครื่องเจียร (จะกุด)
5.สิ่ว (มะหนุ)
6.ปากกาเคมี (กะแหน่ะ)
7.กาว (ฮะบ็อด)
8.น็อต (น้าค)
9.กระดาษทราย (โกพ้าด)
10.สายเอ็น (จว่อจาม)
11.ไม้ดีด (เล่ยโต้ยจาม)

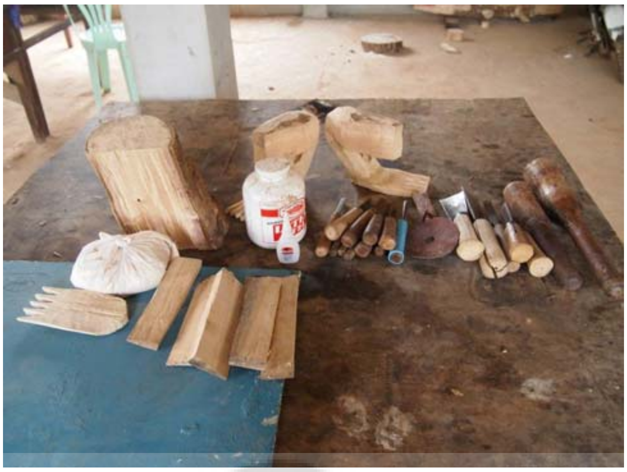

ภาพประกอบ 17 อุปกรณ์ในการประดิษฐ์

ไม้ที่ใช้ในการประดิษฐ์ จุยาม คือไม้ขนุน (มะน่าว) ไม้ขนุนที่นำมาใช้ในการทำ จุยาม ต้องเป็นไม้ขนุนที่แก่เต็มที่จนมีแก่น จึงจะได้เนื้อไม้ที่แกร่ง ทำให้ได้เสียงที่ไพเราะ มีอายุประมาณ 6 ปีขึ้นไป โดยวัดขนาดความยาวให้ได้ประมาณ 200 เซนติเมตร และมีความกว้าง 120 เซนติเมตร เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 30 เซนติเมตร แล้วนำไปตากแดดให้แห้งเพื่อยืดอายุการใช้งานให้มีความคงทนและแข็งแรงมากขึ้น

ภาพประกอบ 18 ต้นขนุน (มะน่าว)

ภาพประกอบ 19 ต้นขนุน (มะน่าว) ที่ตัดแล้ว

วิธีการประดิษฐ์ จุยาม

เริ่มจากนำไม้ขนุนมาตัดแบ่งให้ได้ขนาดใกล้เคียงกับขนาดที่ต้องการ 3 ท่อน คือ ท่อนตัว ท่อนหาง และท่อนขากับท่อนที่เป็นนิ้วเท้าของ จุยาม ท่อนแรกยาวประมาณ 160 เซนติเมตร เพราะเป็นส่วนหัวยาว ลำตัว ยาวไปถึงโคนหางของ จุยาม แกะตามแบบที่ร่างขึ้นโครงเป็นรูปสี่เหลี่ยมยาวเหมือนตัวจุยาม ตามแบบ โดยใช้สิ่วค่อยๆ แกะสลักจากส่วนหัว ปาก ลำตัว และลงมาจนถึงโคนหาง โดยมีขนาดความยาวประมาณ 130 เซนติเมตร

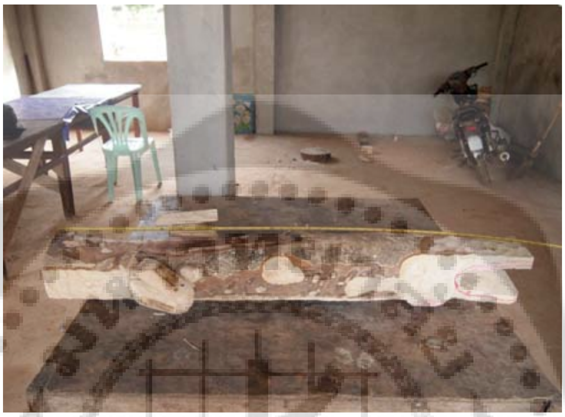

ภาพประกอบ 20 ไม้ขนุนท่อนยาว เป็นรูปทรงสี่เหลี่ยม แบบตัว จุยาม

ส่วนขา (จ่าย) นำไม้ท่อนเล็กมีขนาดเล็กลงมา 2 ท่อน ใช้สำหรับทำขาและเท้า เหลาให้ได้สัดส่วนเหมือนขาของจระเข้ตามที่ต้องการสองชิ้น แล้วนำมาประสานติดกันโดยใช้กาวผสมขี้เลื่อยติดให้เสมือนเป็นไม้ชิ้นเดียวกัน มีขนาดความยาวประมาณ 17.5 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 21 ท่อนไม้ขนุนส่วนที่ใช้ทำขา

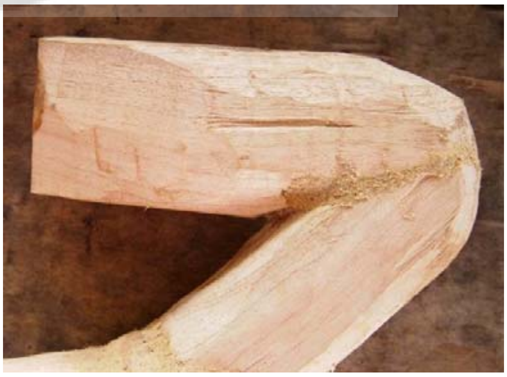

ภาพประกอบ 22 ส่วนขาของ จุยาม

จากนั้นแกะไม้เหมือนเท้าของจระเข้ โดยมีนิ้ว 5 นิ้ว จำนวนสี่เท้า และนำมาประสานติดกับส่วนขาของ จฺยาม โดยเจาะรูตรงกลางเพื่อใส่น็อตยึดติดกับส่วนขาของ จฺยาม เข้าด้วยกัน มีขนาดความยาวประมาณ 18 เซนติเมตร

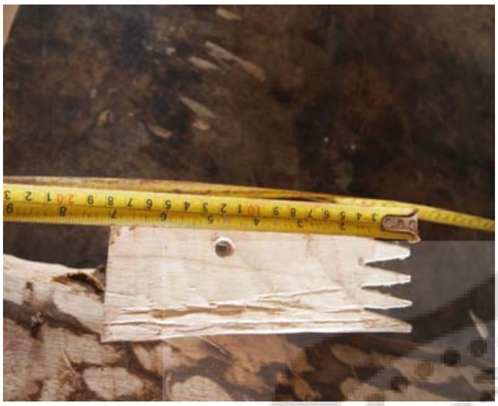

ภาพประกอบ 23 นิ้วเท้าของ จฺยาม

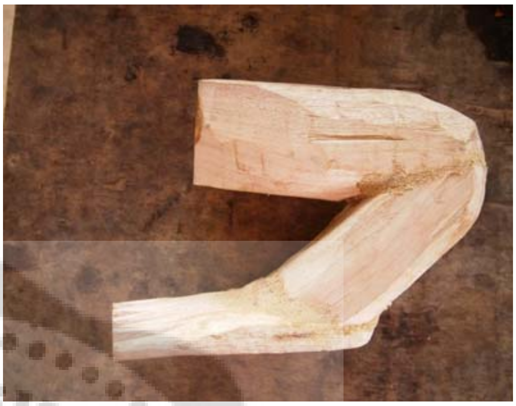

ภาพประกอบ 24 ส่วนขาและเท้าของ จฺยาม

ท่อนไม้ต่อไปคือท่อนที่ใช้ทำส่วนหาง (ฮะต้า) นำไม้ท่อนเล็กสองท่อนมาต่อกัน โดยแกะให้เป็นรูปทรงโค้งงอนตามขนาด เพื่อนำมาประกอบเข้ากับส่วนโคนของตัว จฺยาม ส่วนหางจะทำแบบถอดได้โดยทำเป็นลิ่มหรือเดือยยื่นออกมาและเจาะรูใส่ เพราะเนื่องจากส่วนหางทำให้ลำบากเวลาเคลื่อนย้าย จึงนิยมถอดออก และจะนำมาประกอบเมื่อเวลาใช้บรรเลงหรือวางตั้งปกติ มีขนาดความกว้างประมาณ 24 เซนติเมตร และสูง 30 เซนติเมตร

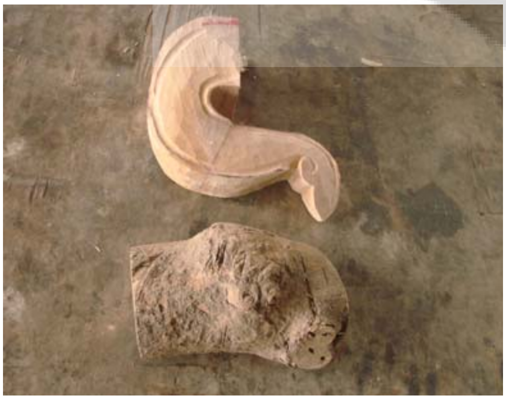

ภาพประกอบ 25 ท่อนไม้ส่วนที่ใช้ทำหาง จฺยาม

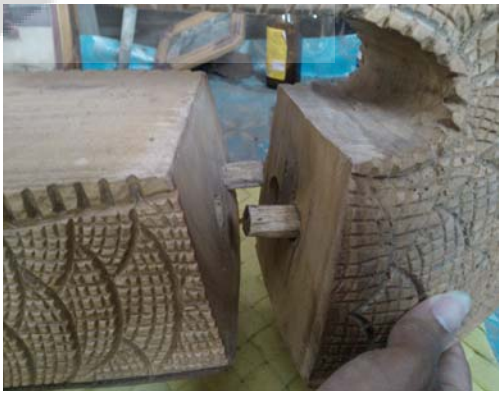

ภาพประกอบ 26 เจาะรูและทำเดือยส่วนหาง

นำส่วนขา และเท้ามาประกอบเข้ากับตัว จฺยาม ทั้งสี่ขา ให้สนิทเป็นส่วนเดียวกัน โดยกะให้ได้ขนาดรูปร่างเหมือนตัวจระเข้จริงๆ มีขนาดความสูงจากพื้นประมาณ 14 เซนติเมตร

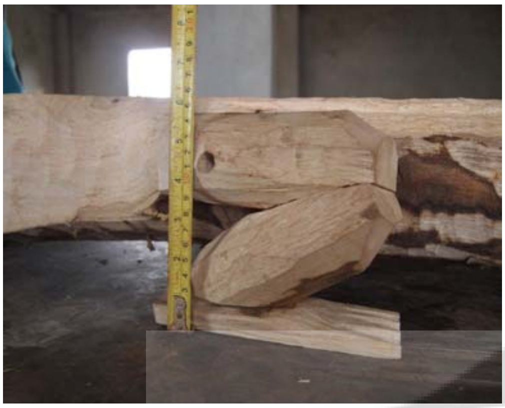

ภาพประกอบ 27 การประกอบส่วนขา

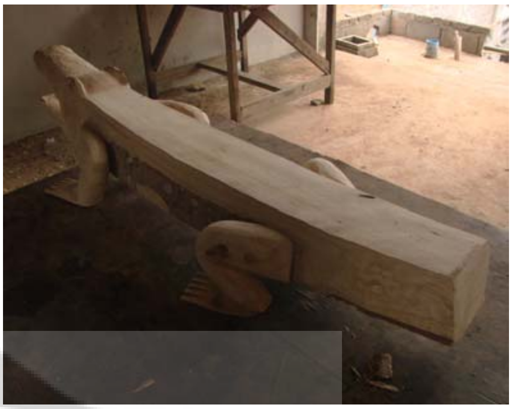

ภาพประกอบ 28 ประกอบส่วนขาและเท้าทั้งสี่ข้างเข้ากับตัว จฺยาม

วัดขนาดและวาดแบบเพื่อทำ “รางไหม” (ปะทงโชวตั่ง) โดยมีความยาวห่างจากปลายปากบนไปจนถึงหน้าผาก ค่อย ๆ ใช้สิ่วเจาะให้เป็นช่องรูปสี่เหลี่ยมตามขนาดที่วาดไว้ เพื่อสำหรับสอดสายเข้าไปผูกยังลูกบิดในรางไหมนี้ มีขนาดความยาวประมาณ 10 เซนติเมตร กว้าง 7 เซนติเมตร

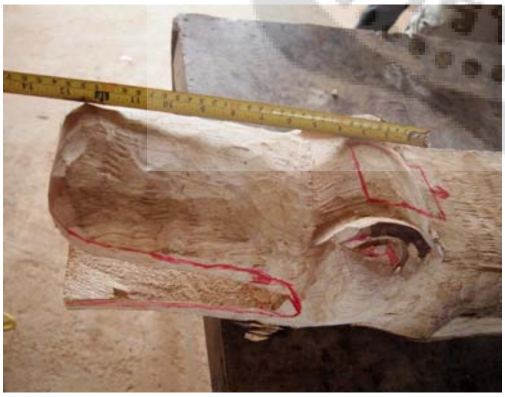

ภาพประกอบ 29 วัดขนาดความยาวของรางไหม

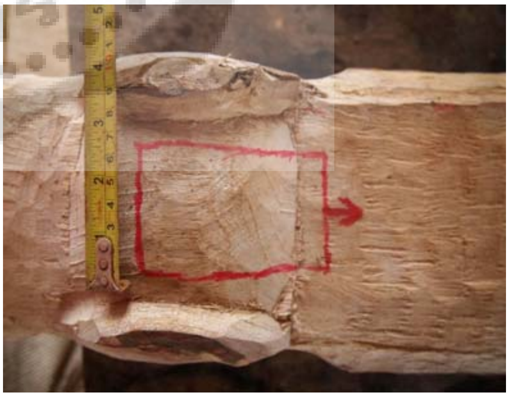

ภาพประกอบ 30 ขนาดความกว้างของรางไหม

แกะสลักดวงตา (โหมด)ทั้งสองข้างของ จฺยาม โดยใช้สิ่วขนาดเล็กค่อย ๆ แกะให้เหมือนกับดวงตาของจระเข้ ซึ่งตำแหน่งของดวงตาจะอยู่ใกล้กับรางไหมของ จฺยาม

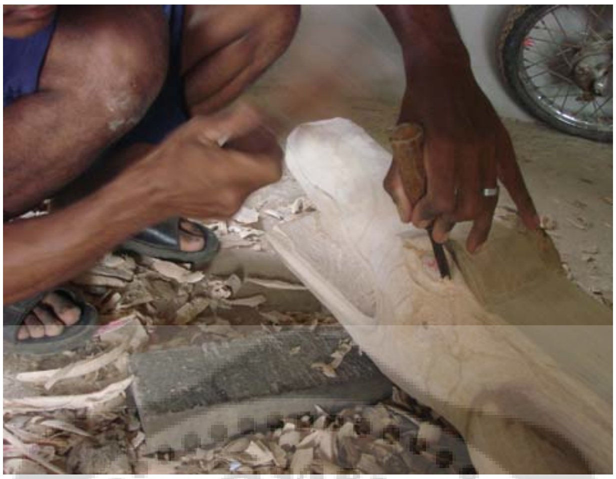

ภาพประกอบ 31 แกะสลักดวงตาของ จฺยาม

ใช้ดินสอหรือปากกาเคมีวาดแบบให้เป็นซี่ฟัน (แหงบ) และใช้สิ่วขนาดเล็กค่อย ๆ แกะสลักทำให้เหมือนเป็นซี่ฟันของ จฺยาม

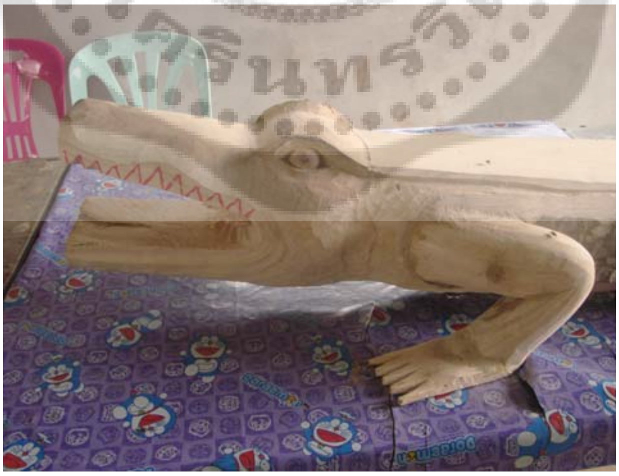

ภาพประกอบ 32 วาดแบบแกะสลักซี่ฟันของ จฺยาม

ใช้สิ่วขนาดใหญ่ขุดเป็นโพรงใต้ช่องท้อง (เบิ่ง) ของ จฺยาม ให้เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าพอเหมาะ โดยขุดให้ลึกลงไปให้ได้ขนาดความยาว 55 เซนติเมตร กว้าง 10 เซนติเมตร เพื่อเป็นกล่องเสียงทำให้เกิดเสียงดังกังวาน และยังช่วยลดน้ำหนักตัวของ จฺยาม เวลาเคลื่อนย้ายอีกด้วย

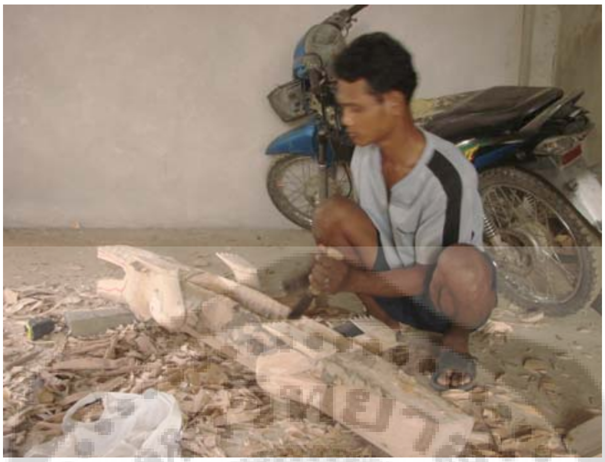

ภาพประกอบ 33 ขุดช่องท้องของ จฺยาม ให้เป็นโพรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า

จากนั้นนำส่วนหางมาประกอบเข้ากับส่วนตัวของ จฺยาม และใช้เครื่องเจียรหรือกระดาษทรายขัดตกแต่งผิวไม้ให้เรียบทีละส่วนจนเรียบทั้งตัว

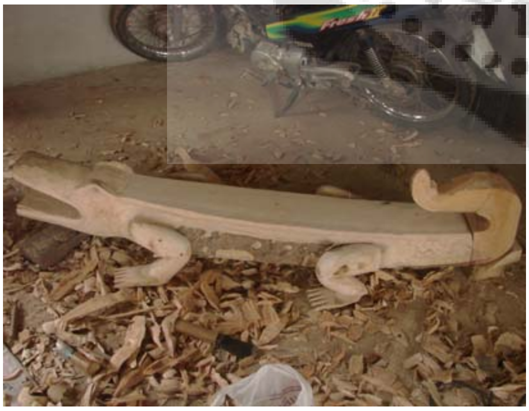

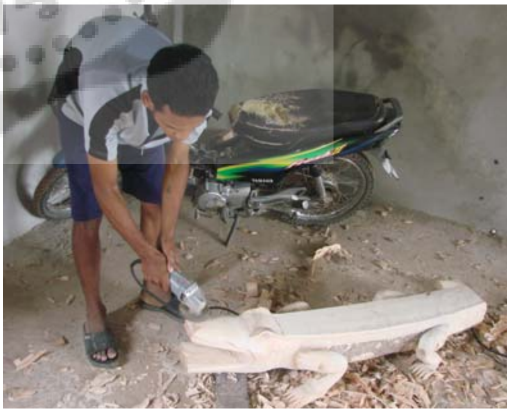

ภาพประกอบที่ 34 การประกอบส่วนหาง

ภาพประกอบ 35 การขัดผิวไม้บนตัว จฺยาม ให้เกิดความเรียบ

จากนั้นแกะสลักลวดลายให้เป็นเกร็ดเหมือนผิวของจระเข้ โดยเริ่มตั้งแต่ส่วนหัว ส่วนปาก แล้วค่อยๆ ไล่ไปส่วนตัว ส่วนขา และส่วนหางจนครบทั้ง ตัวในการแกะสลักลวดลายนี้ไม่มีรูปแบบที่ตายตัว เป็นความสามารถของช่างเฉพาะบุคคล ลวดลายจึงไม่ซ้ำกันในแต่ละตัวของการประดิษฐ์ จฺยาม

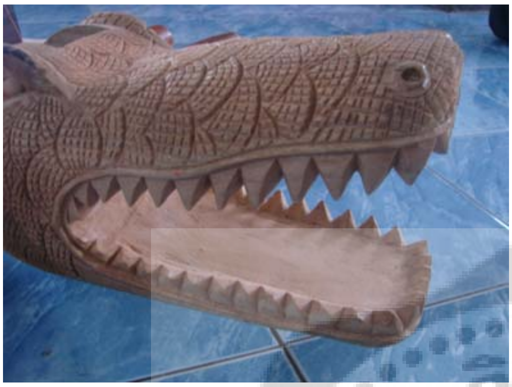

ภาพประกอบ 36 การแกะสลักลวดลายส่วนหัว

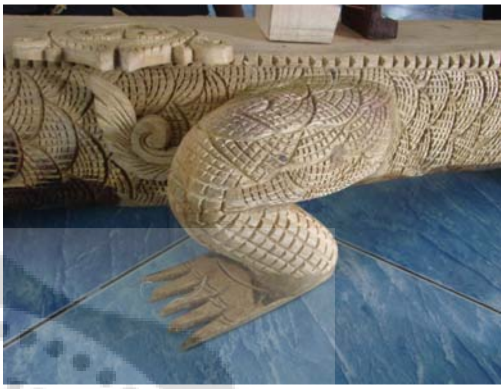

ภาพประกอบ 37 การแกะสลักลวดลายส่วนตัว

จากนั้นเจาะรูสำหรับใส่ลูกบิด (โซ้ว) เพื่อเป็นตัวยึดและหมุนปรับสายและปรับเสียงของ จฺยาม เป็นจำนวน 3 รู ด้านในหรือด้านซ้ายของตัว จฺยาม จำนวน 2 รู ด้านนอกหรือด้านขวาของตัว จฺยาม อีก 1 รู โดยลูกบิดมีขนาดความยาว 32 เซนติเมตร เท่ากันทั้ง 3 อัน จากนั้นทำซุ้ม(ต่าย) ที่ทำด้วยไม้เป็นหลักเตี้ย ยึดติดด้วยน็อตอยู่บนตัวของ จฺยาม ถัดจากรางไหมสำหรับพาดหรือตรึงสาย และบากเป็นร่องเล็กๆ สำหรับยึดสายไม่ให้เลื่อนไหลไปไหน มีขนาดความยาว 7.5 เซนติเมตร สูง 4 เซนติเมตร

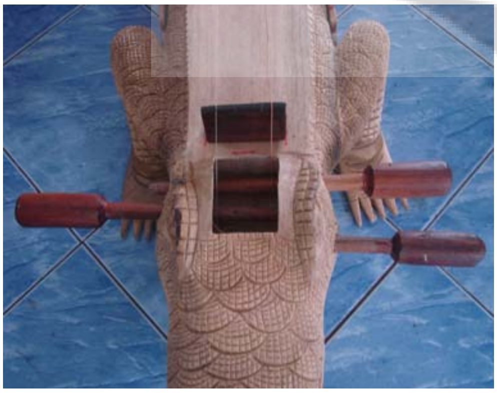

ภาพประกอบ 38 ใส่ลูกบิด

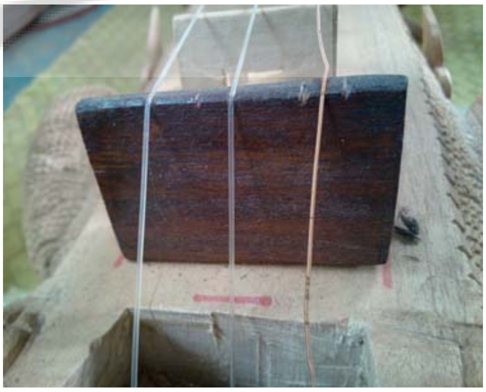

ภาพประกอบ 39 หย่อง จฺยาม

โต๊ะรองสาย (ฮะมายพะซาย) และหลักยึดสาย จฺยาม ทำด้วยไม้ ตรงกลางของโต๊ะรองสายจะนูนขึ้นมาเล็กน้อย ทั้งนี้เพื่อจะให้สายแนบกับโต๊ะอย่างสนิท มีขนาดความยาว 10 เซนติเมตร กว้าง 5.5 เซนติเมตร สูง 3 เซนติเมตร ถัดจากโต๊ะรองสายจะมีหลักยึดสายอีก 1 อันสำหรับยึดสายส่วนหาง ยึดติดกับโคนหางของ จฺยาม ด้วยน็อต 2 ข้าง มีขนาดความยาว 7 เซนติเมตร สูง 5 เซนติเมตร

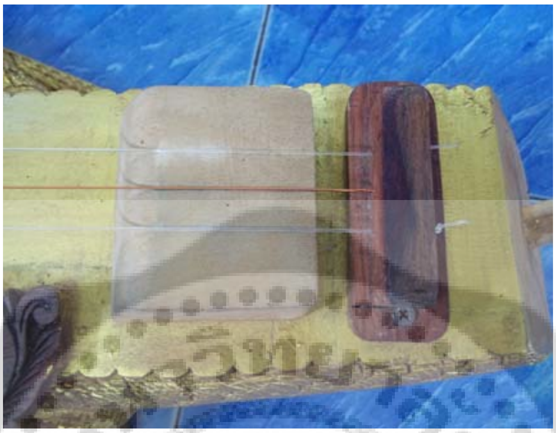

ภาพประกอบ 40 โต๊ะรองสาย และหลักยึดสายส่วนหาง

แท่นวางมือ (เชิ่ง) และไม้ดีด (เล่ยโต้ย) จฺยาม ทำด้วยไม้ ทำขึ้นเพื่อความสะดวกและความสวยงาม ลวดลายแล้วแต่ผู้ประดิษฐ์ ไม่มีลวดลายตายตัว อยู่ระหว่างนมสุดท้าย กับโต๊ะรองสาย ยึดติดบนตัวจฺยามด้วยน็อต มีขนาดความยาว 14.5 เซนติเมตร กว้าง 9.5 เซนติเมตร ไม้ดีดมีขนาดความยาว 9.5 เซนติเมตร ส่วนหัวหนา 2 เซนติเมตร ส่วนปลายเรียวแหลม ลวดลายแล้วแต่ความต้องการของผู้ใช้

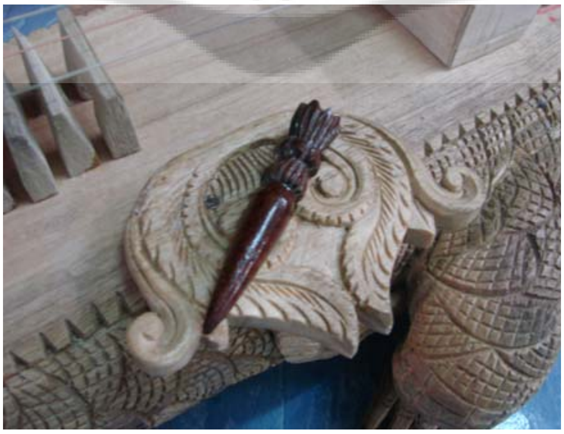

ภาพประกอบ 41 แท่นวางมือ และไม้ดีด

จากนั้นติดนม (ตั้ง) จฺยาม ที่ทำด้วยไม้ มีขนาดหลดหลั่นกันไป เพื่อใช้สำหรับเป็นฐานรองสายเวลากดนิ้ว เพื่อให้เกิดเสียงสูงต่ำ นมมีทั้งหมด 13 นม ด้านล่างติดอยู่บนหลังจะเข้ โดยใช้กาวลาเท็กซ์ติดให้แน่นตามจุดที่ต้องการ มีขนาดความยาว 14 เซนติเมตร กว้าง 1.5 เซนติเมตร ความห่างของแต่ละนมประมาณ 5 เซนติเมตร

ภาพประกอบ 42 การติดนม จฺยาม

จากนั้นเป็นการลงสีที่ตัว จฺยาม เพื่อให้เกิดความสวยงาม โดยเริ่มจากการลงชแล็ค เพื่อเป็นการถนอมเนื้อไม้และไม่ให้มอดหรือแมลงมากัดกินเนื้อไม้ แล้วจึงทาสีทองทับ สมัยก่อนนิยมติดด้วยทองคำเปลวแต่ปัจจุบันเนื่องจากทองคำเปลวมีอายุการใช้งานที่ไม่คงทนทำให้เกิดการเสื่อมสภาพได้ง่ายและมีราคาแพง จึงนิยมใช้สีทองสังเคราะห์ทาเพื่อลดค่าใช้จ่าย

ภาพประกอบ 43 ทาสี จฺยาม

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ต่อไปเป็นการใส่สาย สายของ จุยาม มีทั้งหมด 3 สาย นิยมใช้สายไหม สายไนล่อน หรือสายเอ็น จะเริ่มจากสายที่ 1 สายที่ 2 และสายที่ 3 โดยจะผูกปลายเชือกด้านหนึ่งให้เป็นปมสำหรับรั้งสายให้อยู่กับที่ อีกด้านหนึ่งสอดเข้าไปในรูของหลักยึดสาย เพื่อให้สายพาดผ่านกล่องไม้ที่เรียกว่าโต๊ะรองสายจากทางด้านโคนหางของ จุยามจากนั้นสายก็จะถูกพาดผ่านไปที่ช่วงหลังของ จุยาม ซึ่งมีแป้นบังคับเสียงที่เรียกว่า นม ก่อนจะพาดไปที่โต๊ะรองสายส่วนหัว จุยาม ลงไปใส่ในรูลูกบิด และหมุนสายให้ตึง ทำแบบนี้จนครบทั้งสามสาย

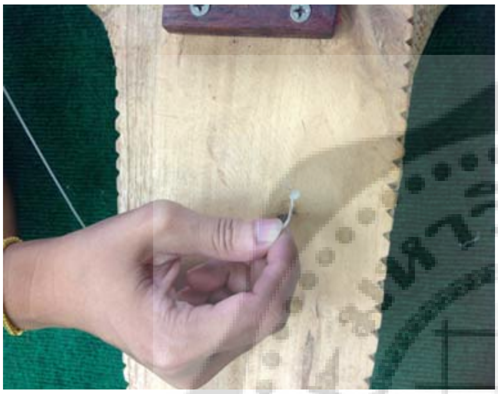

ภาพประกอบ 44 การผูกปลายสายให้เป็นปม

ภาพประกอบ 45 การสอดปลายสายผ่านโต๊ะ

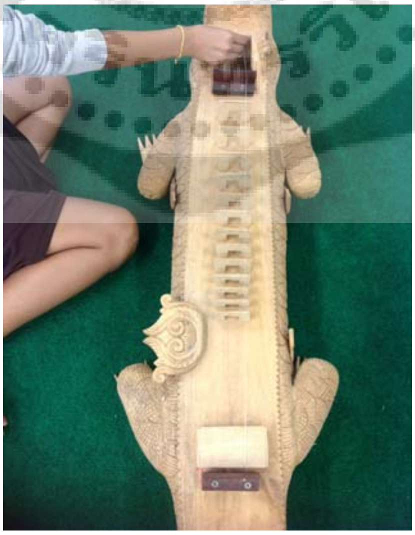

ภาพประกอบ 46 การพาดสายผ่านนมไปที่ช่องรางไหม

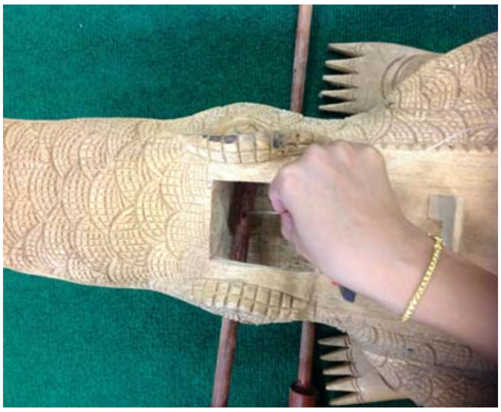

ภาพประกอบ 47 การใส่สายเข้าไปที่รูลูกบิด

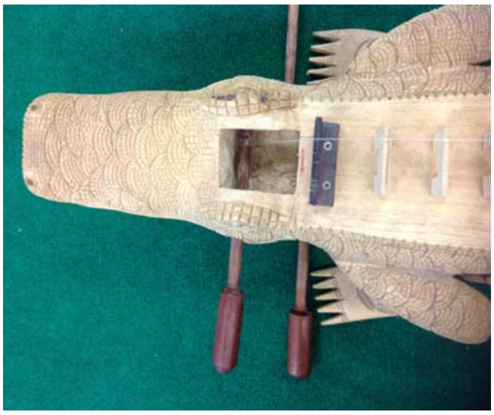

ภาพประกอบ 48 การหมุนสายให้ตึง

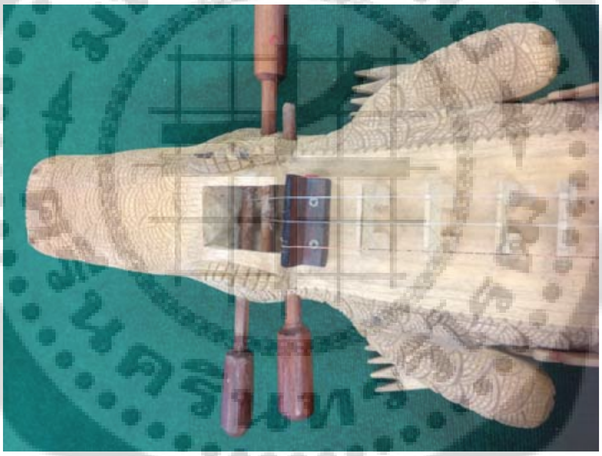

ภาพประกอบ 49 การใส่สาย จุยาม ทั้งสามสาย

ตอนที่ 2 ศึกษาเทคนิคการบรรเลงและบทเพลงที่ใช้ในโอกาสต่างๆ

การบรรเลงดนตรีมอญ และการบรรเลงดนตรีประกอบการแสดง เป็นวัฒนธรรมที่สืบทอดโดยตรงจากชาวมอญในประเทศพม่า จึงมีความแตกต่างจากดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์มอญทั่วไปในประเทศไทย

2.1 เทคนิคการบรรเลง “จฺยาม”

2.1.1 การเทียบเสียง

เครื่องดนตรีในวงปี่พาทย์มอญหงสาวดีส่วนใหญ่จะเป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตีต่างๆ ซึ่งจะมีเสียงที่คงที่อยู่แล้วโดยไม่ต้องตั้งเสียงหรือเทียบเสียงใหม่ทุกครั้ง แต่มีเครื่องดนตรีชิ้นเดียวที่เป็นประเภทเครื่องสายคือ จฺยาม ที่ต้องเทียบเสียงก่อนการบรรเลงทุกครั้ง

การเทียบเสียง จฺยาม ของมอญในอดีตในกรณีบรรเลงเดี่ยวจะใช้วิธีการเทียบเสียงอิสระตามความรู้สึกของตนเอง แต่ถ้าบรรเลงเป็นวงก็จะเทียบเสียงให้ตรงฆ้อง สำหรับจฺยามนั้นเทียบเสียงสายทุ้มห่างจากสายเอกเป็นคู่สี่ เมื่อเทียบกับมาตรฐานเสียงสากลโดยใช้เครื่องวัดความถี่ระบบ Digital โดยใช้เครื่องยี่ห้อ BOSS CHROMATIC TONER รุ่น TU-12H Digital Processing ซึ่งแสดงหน่วยวัดเป็นระดับเสียงทั้ง 3 สาย ได้ดังนี้

สายที่ 1 เทียบตรงกับเสียง ฟา ถ้าเทียบเสียงเข้ากับเครื่องวัดระดับเสียงแบบสากลจะเป็นคีย์ F โดยเทียบสายเปล่าไม่ต้องกดสาย จะตรงกับคลื่นความถี่เท่ากับ 443 Hz

สายที่สอง เทียบตรงกับเสียง โด ถ้าเทียบเสียงเข้ากับเครื่องวัดระดับเสียงแบบสากลจะเป็นคีย์ C โดยเทียบสายเปล่าไม่ต้องกดสาย จะตรงกับคลื่นความถี่เท่ากับ 440 Hz

สายที่สาม เทียบตรงกับเสียง ฟา จะหมือนสายที่ 1 ถ้าเทียบเสียงเข้ากับเครื่องวัดระดับเสียงแบบสากล จะเป็นคีย์ F โดยเทียบสายเปล่าไม่ต้องกดสาย จะตรงกับคลื่นความถี่เท่ากับ 443 Hz

ระดับเสียงของจฺยาม

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยแสดงตัวอย่างตารางระดับเสียงของ จฺยาม โดยกำหนดให้ใช้หมายเลข 0 ถึง 12 เป็นเสียงตัวโน้ตของ จฺยาม แต่ละสาย หมายเลข 0 หมายถึงเสียงการดีดสายเปล่า

ตำแหน่งของนม จฺยาม	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
สายที่หนึ่ง	ฟ	ซ	ล	ท	ด	ร	ม	ฟํ	ซํ	ลํ	ทํ	ดํ	รํ
สายที่สอง	ด	ร	ม	ฟ	ซ	ล	ท	ดํ	รํ	มํ	ฟํ	ซํ	ลํ
สายที่สาม	ฟ	ซ	ล	ท	ด	ร	ม	ฟํ	ซํ	ลํ	ทํ	ดํ	รํ

ภาพประกอบ 50 ตารางแสดงระดับเสียงของ จฺยาม (จะเข้)

2.1.2 วิธีการบรรเลง

ท่านั่ง

นั่งพับเพียบ ลำตัวตรง ลักษณะขาซ้ายทับขาขวา หรือจะขาขวาทับขาซ้ายก็ได้ หัวเข่าชิดกับตัว จฺยาม นั่งอยู่กึ่งกลางของตัวตัว จฺยาม เพื่อให้นั่งดีด ได้สะดวกและเพื่อความสวยงามและถูกต้องเวลาบรรเลง แต่บางทีผู้บรรเลงก็จะนั่งขัดสมาธิเพราะเวลาที่นั่งบรรเลงนานๆ จะทำให้เมื่อยและไม่ถนัด จึงนั่งพับเพียบสลับกับนั่งขัดสมาธิ

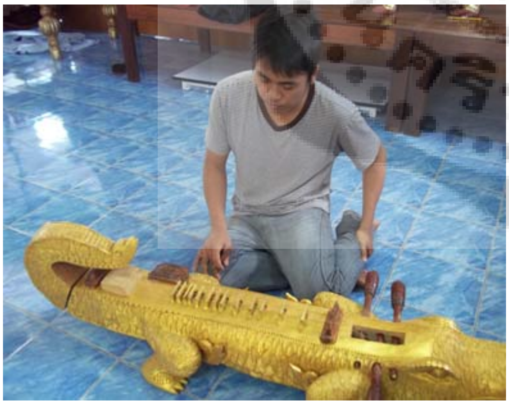

ภาพประกอบ 51 ท่านั่งพับเพียบ

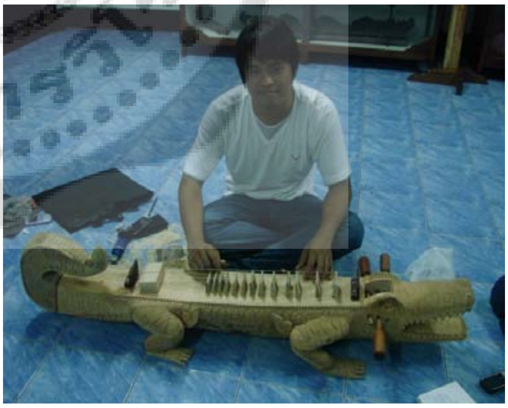

ภาพประกอบ 52 ท่านั่งขัดสมาธิ

วิธีการจับไม้ดีดและวิธีการวางมือ

ไม้ดีด จุยาม (จะเข้) เป็นไม้ดีดกลมปลายแหลมทำด้วยไม้,กระดูกสัตว์หรือทำด้วยงา ยาวประมาณ 5-6 เซนติเมตร การจับไม้ดีด จะใช้มือขวาจับไม้ดีด ใช้นิ้วโป้ง,นิ้วชี้และนิ้วกลางจับที่กลางไม้ดีดพอแน่น เอียงประมาณ 45 องศา นิ้วกลาง,นิ้วนาง,นิ้วก้อย งองุ้มชิดกัน งองุ้มเล็กน้อย และวางสันมือขวาลงที่ตัว จุยาม ระหว่างกึ่งกลางโต๊ะกับนมที่ 13 ข้อศอกกาง และงอแขนเล็กน้อย ปัดไม้ดีดให้ห่างจากนมสุดท้ายประมาณ 3-4 นิ้ว

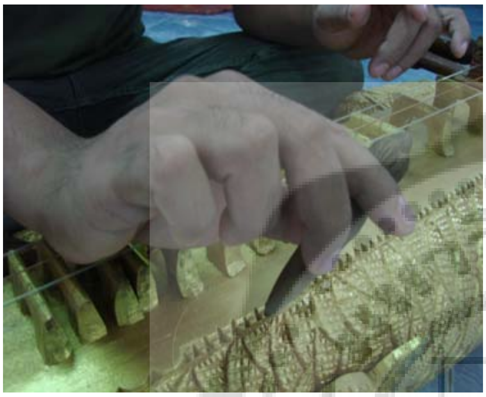

ภาพประกอบ 53 วิธีการจับไม้ดีด จุยาม

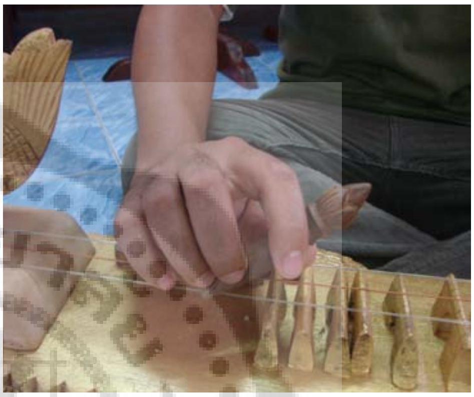

ภาพประกอบ 54 การวางมือขวา

การวางมือซ้ายในการบรรเลง จุยาม โดยวิธีการกดตำแหน่งเสียงของ จุยาม จะใช้นิ้ว 3 นิ้ว คือ นิ้วชี้ นิ้วกลาง และนิ้วนาง วางลงบนนมด้านข้างใกล้ตำแหน่งเสียง (ไม่ได้วางลงตรงกลางบนนม) ลักษณะของมือซ้ายจะลอยอยู่บนสายตลอดเวลา ไม่เหมือนการวางมือจะเข้ของไทยจะใช้นิ้วหัวแม่มือกดไว้ข้างตัวจะเข้ขณะกดนิ้วอื่นด้วย

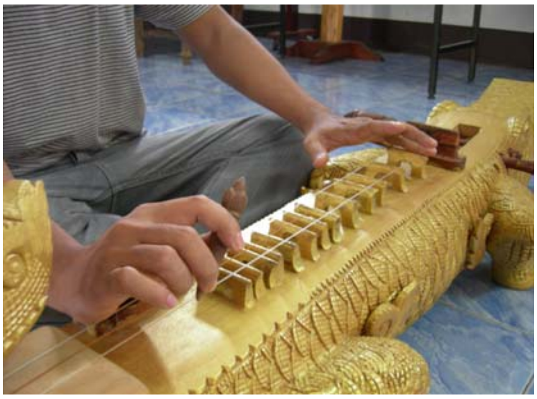

ภาพประกอบ 55 การวางมือซ้ายและมือขวา

วิธีการบรรเลง จฺยาม จะปัดไม้ดีดให้ห่างจากนมสุดท้ายประมาณ 3-4 นิ้ว ปัดไม้ดีดเข้า โดยให้ปลายไม้ดีดกระทบกับสายจะเข้ในลักษณะที่ไม้ดีดต้องตั้งฉากกับนิ้วชี้และเอียงเล็กน้อย จะต้องเริ่มจากการดีดสายเปล่าโดยการปัดข้อมือมาทางซ้าย(เข้าหาตัว)โดยเริ่มจากสายที่หนึ่งหรือสายแรกก่อนจึงไปสายที่สองและสายที่สาม แล้วจึงเริ่มต้นไล่เสียงไล่นิ้วโดยเริ่มจากสายที่1หรือสายแรก,สายที่สอง และสายที่สาม

การกดนมจะเข้

การกดนมจฺยาม (จะเข้) ให้ใช้นิ้วมือซ้าย 3 นิ้ว คือ นิ้วชี้ นิ้วกลาง และนิ้วนาง กดลงกับนมจฺยามตรงสายที่ต้องการ โดยให้กดห่างจากนมที่ต้องการมาทางด้านหลังหรือทางซ้ายสักเล็กน้อย จึงจะได้เสียงกังวานดี นิ้วทั้ง 3 นี้ใช้ในการดำเนินทำนองได้ทั่วไปไม่ว่าจะเป็นการ “เก็บ” “กรอ” “ขยี้” “สะบัด” ก็ใช้เพียง 3 นิ้วนี้เท่านั้น

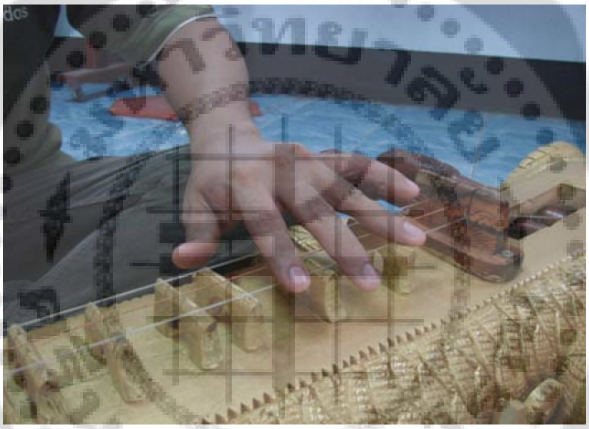

ภาพประกอบ 56 การใช้นิ้วกดนม จฺยาม

การดีดไล่เสียง

การดีดไล่เสียงเป็นการใช้นิ้วสามนิ้วไล่จากเสียงต่ำไปหาเสียงสูง ให้ลงนิ้วนางก่อน แล้วจึงลงนิ้วกลางและนิ้วชี้ตามลำดับ ถ้าสุดนิ้วชี้แล้วต้องใช้เสียงสูงขึ้นไปอีกก็ให้ใช้นิ้วชี้เลื่อนขึ้นหานมนั้นๆ ในทางตรงกันข้ามถ้าเป็นการไล่เสียงจากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำก็ให้เริ่มกดนมจากนิ้วชี้ นิ้วกลางลงมาหานิ้วนางตามลำดับ ถ้าสุดนิ้วนางแล้วยังจะต้องใช้เสียงต่ำต่อไปอีกก็ให้ใช้นิ้งนางเลื่อนไปหานมที่ต้องการ การกดนิ้วลงบนนมนี้ ให้ใช้ปลายนิ้วกดลงไปและต้องทำนิ้วชี้นิ้วกลางนิ้วนางและนิ้วก้อยให้คุ่มลงพองาม ไม่ว่าจะใช้นิ้วไหนกดสาย นิ้วอื่นที่เหลืออยู่ก็ต้องคุ่มลงมาให้พอดีกับนิ้วนั้นทั้งนั้น ไม่ควรใช้นิ้วกลางกดแล้วปล่อยให้นิ้วอื่นชี้ไปคนละทิศละทาง หรือปล่อยให้นิ้วทั้งหมดแบนราบไป

สายที่1 เริ่มจากสายเปล่า เสียง ฟ (ไม่กดนิ้ว) และเรียงลำดับเสียงต่อไปเป็น ซ ล ท ด ร ม ฟ ซ ล ท ด ร

นมที่	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
โน้ตเสียง	ฟ	ซ	ล	ท	ด	ร	ม	ฟํ	ซํ	ลํ	ทํ	ดํ	รํ
นิ้ว	ไม่กด	นาง	กลาง	ชี้	ชี้	ชี้	ชี้	ชี้	ชี้	ชี้	ชี้	ชี้	ชี้
ปัดไม้ดีด	เข้า	เข้า	เข้า	เข้า	เข้า	เข้า	เข้า	เข้า	เข้า	เข้า	เข้า	เข้า	เข้า

ภาพประกอบ 57 ตารางแสดงการใช้นิ้วกดเสียงสายที่ 1

สายที่ 2 เริ่มจากสายเปล่า (ไม่กดนิ้ว) เสียง ด และเรียงลำดับเสียงต่อไปเป็น ร ม ฟ ซ ล ท ด ร ม ฟ ซ ล

นมที่	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
เสียง	ด	ร	ม	ฟ	ซ	ล	ท	ดํ	รํ	มํ	ฟํ	ซํ	ลํ
กดนิ้ว	ไม่กด	นาง	กลาง	ชี้	ชี้	ชี้	ชี้	ชี้	ชี้	ชี้	ชี้	ชี้	ชี้
ไม้ดีด	เข้า	เข้า	เข้า	เข้า	เข้า	เข้า	เข้า	เข้า	เข้า	เข้า	เข้า	เข้า	เข้า

ภาพประกอบ 58 ตารางการใช้นิ้วกดเสียงสายที่ 2

สายที่สาม เริ่มจากสายเปล่า (ไม่กดนิ้ว) เสียง ฟ และเรียงลำดับเสียงต่อไปเป็น ซ ล ท ด ร ม ฟ ซ ล ท ด ร

นมที่	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
เสียง	ฟ	ซ	ล	ท	ด	ร	ม	ฟํ	ซํ	ลํ	ทํ	ดํ	รํ
กดนิ้ว	ไม่กด	นาง	กลาง	ชี้	ชี้	ชี้	ชี้	ชี้	ชี้	ชี้	ชี้	ชี้	ชี้
ไม้ดีด	เข้า	เข้า	เข้า	เข้า	เข้า	เข้า	เข้า	เข้า	เข้า	เข้า	เข้า	เข้า	เข้า

ภาพประกอบ 59 ตารางการใช้นิ้วกดเสียงสายที่ 3

2.1.3 กลวิธีการบรรเลง

ในการบรรเลงจยามนั้นส่วนใหญ่จะใช้สายเอกในการดำเนินทำนอง และใช้สายทุ้มเป็นสายกระทบ ส่วนสายที่สามนั้นจะไม่ค่อยได้ใช้ ถึงแม้ทำนองส่วนใหญ่จะบรรเลงด้วยสายเอกสายเดียว ก็นับว่าเป็นลักษณะเฉพาะอย่างหนึ่งที่สามารถถ่ายทอดอารมณ์ ความไพเราะได้เป็นอย่างดีตามแบบฉบับลีลาของสำเนียงมอญ และได้พบการใช้เทคนิคการบรรเลงจะยาม ดังนี้

การรัว เป็นการ โดยเริ่มจากการดีดดีดเข้าก่อนแล้วจึงดีดออกเข้าสลับกันไปอย่างรวดเร็วจนเป็นเสียงที่ติดต่อกันเรื่อยไป

การดีดเก็บ ดำเนินทำนองแบบ “ลูกเก็บ” ให้ใช้ไม้ดีดออกก่อนแล้วจึงดีดเข้าสลับกันไปเรื่อยๆ เมื่อจบวรรคจะต้องดีดเข้าเสมอ การดีดเก็บนี้อาจมีการ “ลักไม้ดีด” เกิดขึ้นก็ได้ เช่น ถ้าโน้ตตัวแรกในห้องนี้ขาดไปตัวหนึ่งก็ให้ดีดเข้าโดยเริ่มจากโน้ตตัวที่สองไปเลย

การสะบัด เป็นการดีดสะบัดซึ่งมีรูปแบบการดีด 3 รูปแบบ คือ สะบัดอยู่กับที่ สะบัดขึ้น และสะบัดลง โดยใช้ไม้ดีดเข้าออกเข้า จะดีดแค่สามครั้งติดกันและดีดเร็วๆ ในกรณีที่เป็นลูกสะบัดอยู่กับที่นั้น ก็ให้ใช้นิ้วกดลงไปบนนมที่ต้องการแล้วสะบัดไม้ดีด เข้าออกเข้าโดยเร็ว ถ้าเป็นการสะบัดขึ้นหรือสะบัดลงก็ให้ใช้ดีดเช่นเดียวกันแต่แทนที่จะใช้นิ้วกดลงบนนมนิ้วเดียวก็ใช้นิ้วกดลงไปบนนมตามลำดับ โดยใช้นิ้วให้ทันกับไม้ดีด เช่น ถ้าสะบัดขึ้นก็ใช้นิ้วนางนิ้วกลางและนิ้วชี้ กดเรียงกันจากต่ำไปหาสูง โดยรวดเร็ว ถ้าเป็นการสะบัดลงก็ให้ใช้นิ้วชี้กลางและนิ้วนางกดนมจากเสียงสูงมาหาต่ำโดยรวดเร็ว เช่นเดียวกัน เช่น ซลท ลทด ดรม ตารางตัวอย่างการสะบัด

ตัวอย่างโน้ต	ฟ	ซ	ล	ซ	ล	ท	ล	ท	ด
ใช้ไม้ดีด	เข้า	ออก	เข้า	เข้า	ออก	เข้า	เข้า	ออก	เข้า
กดนิ้ว	นาง	กลาง	ชี้	นาง	กลาง	ชี้	นาง	กลาง	ชี้

ภาพประกอบ 60 ตารางตัวอย่างการปัดไม้ดีดในการสะบัด

การปริบ คือการดีดเสียงหนึ่งโดยนิ้วนางหรือกลางแล้วเอื้อมนิ้วชี้ไปกระทบเสียงที่สูงขึ้นไป ซึ่งจะสูงขึ้นไป 1 หรือ 2 เสียงก็ได้แล้วจึงกลับมาเสียงเก่าตามเดิม หรือจะใช้นิ้วนางยืนเสียงไว้แล้วปริบด้วยนิ้วกลางก็ได้แต่ไม่ใคร่นิยมทำกันนัก ทั้งนี้ต้องใช้ไม้ดีดสะบัด คือ เข้าออกเข้า เช่นเดียวกัน

การโปรย คือการดีดให้เกิดเสียงสามเสียงเหมือนกับการเอื้อนเสียงของทางขับร้องโดยใช้การรัวพร้อมกับการเปิดนิ้ว โดยเสียงที่หนึ่งไปเสียงที่สองจะยาวแต่เสียงที่สองไปเสียงที่สามจะสั้น

2.2 บทเพลงที่ใช้ในโอกาสต่างๆ

ปัจจุบันเพลงส่วนใหญ่ที่ชาวมอญนิยมบรรเลงมีไม่มาก เนื่องจากใช้ความจำเป็นในการแสดงมากกว่า จึงได้มีการสืบทอดต่อๆกัน สู่รุ่นลูกรุ่นหลาน จึงเป็นเพลงที่บรรเลงได้ง่าย แต่ก็ต้องมีความเหมาะสมเพื่อสำหรับบรรเลงประกอบการรำตามงานต่างๆ ด้วย บทเพลงที่ผู้ศึกษาวิจัยนำมายกตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้มีทั้งหมด 5 เพลง โดยเลือกบทเพลงที่นิยมบรรเลงในโอกาสต่างๆ มากที่สุด เช่น งานต้อนรับผู้มาเยือน,งานการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม,งานประจำปีหรือประเพณีของชาวมอญ,และงานรื่นเริงหรืองานแสดงทั่วไป ดังนี้1. เพลงสองพญาหงส์ทอง (ซโมยบ๊อบโทว) 2. เพลงหนึ่งในหน้าที่ (ป๊าละหยายมัว) 3. เพลงสถานรื่นรมย์ของหงส์ทอง (ท้ามละโหย บ๊อบโทว) 4. เพลงรำ 12 ท่า (จ๊าวบ๋านัว) 5. เพลงวัฒนธรรมสุวรรณภูมิ (เย็นสะม้าย ซ่าววะนะเพิ่ง)

1. เพลงสองพญาหงส์ทอง (ซโมยบ๊อบโท)

ประวัติและความหมายของเพลงสองพญาหงส์ทอง (ซโมยบ๊อบโท)

เพลงสองพญาหงส์ทอง (ซโมยบ๊อบโท) เป็นเพลงที่สำคัญเพลงหนึ่ง ซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และตำนานของเมืองหงสาวดีและกำเนิดชนชาติมอญ

ตำนานเมืองหงสาวดีเล่าว่า เมื่อพระพุทธเจ้าตรัสรู้ได้ 8 พรรษา ได้เสด็จมาดินแดนสุวรรณภูมิ เพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนาซึ่งสมัยนั้นน้ำท่วมไม่มีผืนแผ่นดินกว้างใหญ่ดังทุกวันนี้ มีแต่เกาะเล็กๆ เกาะหนึ่ง โผล่จากผิวน้ำ บนเกาะนั้นมีหงษ์บินวนเวียนอยู่ เกาะที่โผล่นั้นเล็กมากทำให้หงส์ลงเกาะได้ตัวเดียว หงส์ตัวผู้ลงเกาะก่อนแล้วให้ตัวเมียเกาะบนหลังตัวผู้ พระพุทธเจ้าเห็นดังนั้นแล้ว จึงพยากรณ์กับพระอานนท์ว่า “ในอนาคต ในมหาสมุทรแห่งนี้ ผืนแผ่นดินอันกว้างใหญ่ และอุดมสมบูรณ์จะเกิดขึ้น คนในดินแดนนี้ จะสร้างเมืองใหญ่จะสร้างเมืองเป็นราชธานีแห่งอาณาจักรอันยิ่งใหญ่ วัฒนธรรมและสืบทอดพุทธศาสนา จะรุ่งเรืองเป็นเวลายาวนาน และชาวเมืองจะอยู่กันอย่างมีสันติสุขสืบไป ”

คนมอญซึ่งเป็นผู้ก่อตั้งเมืองหงสาวดี ก่อสร้างเจดีย์ชเวดากอง ก่อสร้างเจดีย์โหมกต้าวที่เมือง พะโค และเจดีย์พุทธคยาในหมู่บ้านวังกะ อำเภอสังขละบุรี เป็นชนเผ่าที่ศรัทธาต่อพุทธศาสนาอย่างยิ่ง เพลงนี้แต่งไว้เหมือนดังหงษ์ทองตัวผู้กับตัวเมียบินมาในหมู่เมฆด้วยความอดทนและพยายามและความอ่อนล้า และได้ดินที่พักกลางทะเลซึ่งเป็นเกาะของเมืองหงสาวดีนั่นเอง ชาวมอญก็เหมือนกับหงส์ทองที่ปกครองบ้านเมือง บำรุงศาสนาและวัฒนธรรมประเพณี เป็นเวลาร้อยๆปีมาแล้ว จึงนับถือหงษ์เป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์และเป็นสัญลักษณ์แห่งความรุ่งเรืองที่เคยมีของชนชาติมอญ แม้กรุงหงสาวดีแห่งอาณาจักรรามัญจะสูญเสียไปแก่พม่านานแล้ว แต่คนมอญรุ่นหลังทั้งในประเทศพม่าและที่อพยพมาตั้งถิ่นฐานในเมืองไทย ยังรำลึกถึงความยิ่งใหญ่ของกรุงหงสาวดีและเจ้าหงส์ทอง เพลงนี้เป็นการเล่าเรื่องและแสดงความเคารพที่ชาวมอญมีต่ออดีตของเขา ปัจจุบันนิยมบรรเลงประกอบการแสดงรำในงานต่างๆ

เพลงสองพญาหงส์ทอง (ซโมยบ๊อบโท)

ท่อนนำ

- - - ล	ดํ รํ ดํ รํ	มํ รํ ดํ ล	ดํ รํ ท ดํ	- ล ซ ล	ดํ รํ ดํ รํ	มํ รํ ดํ ล	ดํ รํ ทํ ดํ

ท่อน 1

- - - ซ	- - - ดํ	- - - รํ	- - - มํ	- ฟํ มํ รํ	มํ ฟํ มํ ลํ	ซํ ฟํ มํ รํ	มํ ฟํ มํ ซํ

- - - -	- - - มํ	- รํ - มํ	- ดํ – รํ	- ซ ล ท	ดํ รํ - -	-มํ - รํ	- ดํ – ล

- ซ -	- ซ - ล	ซ ซ ล	ซ ล ดํ รํ	- ซ ล ท	ดํ รํ - -	- มํ รํ ดํ	- รํ - มํ
ม		ม					

- ล ท ดํ	รํ มํ - -	- มํ รํ ดํ	- รํ - ซํ	- - - มํ	- รํ - -	- ดํ รํ มํ	ซํ มํ รํ ดํ

กลับต้นตั้งแต่ท่อนนำจนจบท่อน 1 อีก 1 รอบ

ท่อนนำ

- - - ล	ดํ รํ ดํ รํ	มํ รํ ดํ ล	ดํ รํ ท ดํ	- ล ซ ล	ดํ รํ ดํ รํ	มํ รํ ดํ ล	ดํ รํ ทํ ดํ

ท่อน 2

	ท	ล ซ ล	ซ มํ รํ ดํ		ท	ล ซ ล	ซ มํ รํ ดํ
- ม - ร	- ม -	ม		- ม - ร	- ม -	ม	

- ฟ	ฟ	- มํ รํ ดํ	รํ มํ รํ ลํ	ดํ รํ มํ รํ	ดํ ท ซ ท	ล ซ ล	ซ ล ดํ -
ม ร	ม ม -					ม	

- ฟ	ฟ	- มํ รํ ดํ	รํ มํ รํ ลํ	ดํ รํ มํ รํ	ดํ ท ซ ท	ล ซ ล	ซ ล ดํ -
ม ร	ม ม -					ม	

- ท ล	ซ ซ ท	ล ซ ล	ซ ล ดํ ดํ	- ท ล	ซ ซ ท	ล ซ ล	ซ ล ดํ ดํ
ม	ม	ม		ม	ม	ม	

ซํ มํ รํ ดํ	ซ ดํ รํ -	มํ มํ ฟํ ซํ	รํ มํ รํ รํ	รํ มํ รํ ซ	ซ ล ซ ล	ท ดํ ท ล	ท ล ซ ท

กลับต้นท่อน 3

ท ฟ	ซ ล	ท รํ ท ล	ท ล ซ ล	- ล - มํ	ซํ มํ รํ รํ	ดํ รํ มํ รํ	ดํ รํ ท ล
ร ร	ม ร						

สร้อย

	- ท	ล ซ ล	ซ ม ร ด		- ท	ล ซ ล	ซ ม ร ด
- - ม ร	- ม	ม		- - ม ร	- ม	ม	

กลับต้นท่อน 2

ท่อน 3

- - - มํ	รํ ดํ ทํ ล	- - - -	- มํ - รํ	- ดํ - รํ	- ดํ - ท	- ล - ท	- ดํ - ท

– ล – ซ	- ล – มํ	รํ มํ ดํ มํ	รํดํรํมํรํมํลซ	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -

ซ ซ ซ	ดํ ซ ซ ซ	- ล ท ล	ท ล ซ -	ท ล ซ	ฟํ มํ รํ ดํ	รํ มํ รํ ท	ล ซ ดํ -
ม							

มํ รํ ล ซ	ฟ มํ รํ -	ดํ มํ มํ -	ฟํมํรํมํฟํรํมํ	ล ล ทลซ	ล ท ซ ล	มํ รํ ดํ ท	ล ล ซ ล

ซ ฟ ฟ	ซ ล ซ -	ท ล ซ ดํ	ดํ รํ มํ รํ	มํ ดํ รํ ท	ล ซ ดํ -
ม					

- ล ซ ดํ	ดํ รํ รํ มํ	ซ ล ซ		- ล ซ ดํ	ดํ รํ รํ มํ	ซ ล ซ	
		ม	ร ม ร ด			ม	ร ม ร ด

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ล ล - -	ล ซ ฟ	ลํ ลํ - -	ลํ ซํ ฟํ มํ	- รํ ดํ ท	ล มํ มํ -	ล ล - -	ล ซ ฟ
	ม						ม

ลํ ลํ - -	ลํ ซํ ฟํ มํ	- รํ ดํ ท	ล มํ มํ -	- ลํ ลํ ฟํ	ฟํ ซํ ลํ ซํ	ลํ ซํ ฟํ ซํ	ฟํ มํ รํ -

- รํ มํ ท	ดํ รํ ท ดํ	- รํ มํ ท	ด รํ ท ดํ	- ลํ ลํ ฟํ	ฟํ ซํ ลํ ซํ	ลํ ซํ ฟํ ซํ	ฟํ มํ รํ -

- รํ มํ ท	ดํ รํ ท ดํ	- รํ มํ ท	ด รํ ท ดํ

ทอดลงจบ

โครงสร้างของเพลง

1. ท่อนนำ มี 2 วรรค 1 ประโยค
2. ท่อน 1 มี 8 วรรค 4 ประโยค
3. ท่อนนำ มี 2 วรรค 1 ประโยค
4. ท่อน 2 มี 14 วรรค 7 ประโยค
5. ท่อน 3 มี 18 วรรค 9 ประโยค กับอีก 2 ห้อง

ลักษณะการบรรเลง

เป็นเพลง 3 ท่อน มีการบรรเลงซ้ำในวรรคบ้าง ซ้ำประโยคบ้าง จะบรรเลงท่อนนำ 1 ประโยค 1 รอบ และบรรเลงท่อน 1, 4 ประโยค 1 รอบ และบรรเลงกลับต้นตั้งแต่ท่อนนำจนจบท่อน 1 อีก 1 รอบ

บรรเลงท่อนนำ 2, 1 ประโยค 1 รอบ และบรรเลงท่อน 2, 7 ประโยคจนจบ และบรรเลงกลับต้นตั้งแต่ท่อน 2 จนจบอีก 1 รอบ โดยไม่ต้องบรรเลงท่อนนำเหมือนท่อน 1

บรรเลงสร้อย 1 ประโยค 1 รอบ และบรรเลงท่อน 3, 4 ประโยคกับ 6 ห้องโน้ต 2 รอบ (บรรทัดที่ 1 ถึงบรรทัดที่ 5 ห้องที่ 6) แล้วบรรเลงต่อบรรทัดที่ 6 ถึงบรรทัดที่ 10 กับอีก 4 ห้องโน้ต

และลงจบแบบทอดลงโดยไม่ต้องบรรเลงซ้ำหรือกลับต้นแล้ว จะเห็นได้ว่าท่อนที่ 3 ของเพลงนี้มีจังหวะที่เลื่อนไหลไม่ตายตัว หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าจังหวะพิเศษ

โอกาสที่ใช้ในการบรรเลง

เพลงสองพญาหงส์ทองใช้บรรเลงในงานพิธีที่สำคัญๆ ของชาวมอญ คือ งานต้อนรับแขกผู้มาเยือน หรืองานแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับชาวต่างชาติ เพราะบทเพลงนี้เป็นการอธิบายเนื้อหาด้วยการขับร้องออกมาเป็นเสียงเพลง พร้อมทั้งมีการบรรยายความงามด้วยลีลาการฟ้อนรำที่เป็นเอกลักษณ์โดยนางรำจะแต่งตัวด้วยชุดสีทองเหมือนหงส์ทอง มีพญาหงส์ทอง 1 คู่ และลูกๆ อีก 8 คู่ ออกมาร่ายรำประกอบกับดนตรีที่บ่งบอกถึงความเป็นวัฒนธรรมมอญ เรื่องราวและประวัติเกี่ยวกับชนชาติมอญได้เป็นอย่างดี จึงนิยมทำการบรรเลงประกอบการแสดงเป็นอย่างมาก

2.เพลงหนึ่งในหน้าที่ (ป๊าละหยายมัว)

ประวัติเพลงหนึ่งในหน้าที่ / บูชาเจ้าพ่อหลักเมือง (ป๊าละหยายมัว)

เพลงหนึ่งในหน้าที่/บูชาเจ้าพ่อหลักเมือง (ป๊าละหยายมัว) เป็นเพลงที่สาวในวัยรุ่นรับหน้าที่ฟ้อนรำให้ชมกัน ไม่ว่าจะเป็นที่พระราชวังของกษัตริย์ หรือที่หมู่บ้าน ในงานรำผี พิธีกรรมทางศาสนา ในงานพิธีต่างๆ จะมีสาวงามนางหนึ่งรำให้ทุกคนชมกันอยู่เสมอ ในท่ารำนี้เป็นการอวยพรให้กับผู้คนที่กำลังชมกันอยู่ จะได้สุขกายสุขใจกันทุกคน ถ้าดูความเป็นมาของมนุษย์เราแล้ว ตั้งแต่มนุษย์เราเป็นแค่หนึ่งเผ่าพันธุ์นั้น เป็นพี่เป็นน้องกัน รักกันอย่างแน่นแคว้น และศักดิ์ศรีของมนุษย์เรานั้นยิ่งใหญ่นัก จากนั้นจึงก่อตั้งบ้านเมืองกัน มีขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงาม รวมทั้งรำลึกถึงบุญคุณของบรรพบุรุษอีกด้วย ฉะนั้นจึงได้ร้องบรรยายไว้ในบทเพลงนี้

เพลงหนึ่งในหน้าที่ (ป๊าละหยายมัว)

-ลซํล	ดํรํดํรํ	มํรํดํล	ดํรํทดํ	-ลซล	ดํรํดํรํ	มํรํดํล	ดํรํทดํ

ลซฟดํ	ดํรํรํฟ	-ฟซล	ดํลซล	ฟมํรํดํ	รํมํดํรํ	----	---ดํ

ลซฟดํ	ดํรํรํฟ	-ฟซล	ดํลซล	ฟมํรํดํ	รํมํดํรํ	---ดํ	ลซลดํ

-ดํรํมํ	รํมํดํรํ	---ดํ	ลซลดํ	-ดํรํมํ	รํมํดํรํ	---ดํ	ลซลดํ

---ดํ	รํดํลซ	---ดํ	ลซลดํ	---ดํ	รํดํลซ	-ซลดํ	ลดํลซ

ฟ	ฟ	-ซลดํ	ลดํลซ	ฟ	ฟ	---มํ	รํมํรํซํ
มรม	รรด			มรม	รรด		

---ลํ	ซํลํซํรํ	---มํ	รํมํรํซํ	---ลํ	ซํลํซํรํ	-มํมํรํ	รํดํดํท

ลซลท	ลทดํรํ	-มํมํรํ	รํดํดํท	ลซลท	ลทดํรํ	---ลํ	-ซํ-ซํ

ฟํมํรํดํ	รํมํดํรํ	---ลํ	-ซํ-ซํ	ฟํมํรํดํ	รํมํดํรํ	---รํ	-มํมํรํ

-มํมํรํ	-ลํลํลํ	-ดํลํลํ	ซํซํฟํลํ	ซํดํรํมํ	รํมํฟํลํ	-ดํลํลํ	ซํซํฟํลํ

ซํดํรํมํ	รํมํซํรํ	---ล	-รํ-ดํ	ลซฟดํ	ดํรํรํฟํ	-ฟํซํลํ	ดํลํซํลํ

ฟํมํรํดํ	รํมํดํรํ	---ล	-รํ-ดํ	ลซฟดํ	ดํรํรํฟํ	-ฟํซํลํ	ดํลํซํลํ

ฟํมํรํดํ	รํมํดํรํ	---มํ	รํมํรํซํ	---ลํ	ซํดํรํมํ	---มํ	รํมํรํซํ

---ลํ	ซํดํรํมํ	---มํ	รํมํซํลํ	ทลํซํมํ	ซํมํรํดํ	ซลดํมํ	รํมํซํลํ

ทลํซํมํ	ซํมํรํดํ	ซลดํรํ	-มํรํมํ	-มํดํรํ	-ลรํดํ	ซลดํรํ	-มํรํมํ

-มํดํรํ	-ลรํดํ	-ซํรํมํ	-ซํรํมํ	-ดํรํมํ	-ดํรํมํ	ลมํรํมํ	ลมํรํมํ

-ซํรํมํ	-ซํรํมํ	---ดํ	-ดํรํมํ	-มํดํรํ	-ลรํดํ	มํรํดํ-	ซลดํ-

-มํรํดํ	รํดํทล	-ทลซ	ลทลมํ	รํซลท	ลทดํรํ	---มํ	-มํ-มํ

-มํดํรํ	-ลรํดํ	มํรํดํซ	-ล-ดํ	-มํรํดํ	รํดํทล	-ทลซ	ลทลมํ

รํซลท	ลทดํรํ	---มํ	-มํ-มํ	-มํดํรํ	-ลรํดํ	---ล	ซดํรํมํ

---มํ	ซํดํมํรํ	---มํ	ซํมํรํรํ	ดํทลํลํ	ดํลํดํซ	---ล	ซดํรํมํ

---มํ	ซํดํมํรํ	---มํ	ซํมํรํรํ	ดํทลล	ดํลํดํซ	---ล	ซลดํรํ

---รํ	ดํรํฟซํ	---ลํ	ซํลํดํรํ	ฟรํดํล	ดํลซฟ	มํรํดํฟ	มํรํดํฟ

มํรํดํท	ดํรํดํ-	รํดํซํฟ	มํรํดํฟ	มํรํดํท	ดํรํทดํ	-รํดํท	ทดํทดํ

-รํดํท	ทดํทดํ	มํมํมํฟ	มํมํมํฟ	ฟลํซํฟ	ฟมํมํ-	-ลํซํฟ	ซํฟมํซํ

มํรํดํรํ	มํรํทดํ	ดํททซ	ซททดํ	ดํททดํ	ดํมํมํด	-รํดํท	ทดํทดํ

-รํดํท	ทดํทดํ	มํมํมํฟ	มํมํมํฟ	ฟลํซํฟ	ฟมํมํ-	-ลํซํฟ	ซํฟมํซํ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มํ รํ ดํ รํ	มํ รํ ท ดํ	ดํ ท ท ซ	ซ ท ท ดํ	ดํ ท ท ดํ	ดํ มํ มํ -	- ดํ ท มํ	- ฟํ – ซํ

- ฟํ มํ รํ	ดํ ลํ ซํ -	รํ ดํ ท มํ	มํ ฟํ ฟํ ซํ	- ฟํ มํ รํ	ดํ ลํ ซํ รํ	ดํ ทํ ซํ ทํ	ซํ ฟํ มํ ซํ

มํ รํ ดํ รํ	มํ รํ ดํ รํ	ดํ ท ซ ท	ซ ฟ ล	ซ	มํ	- มํ - ฟํ	ซํ ฟํ มํ ฟํ
			ม	ร ด ร	ม ร ด		

ซํ ฟํ มํ ท	ดํ รํ ท ฟํ	มํ รํ ดํ ฟํ	มํ รํ ดํ ฟํ	มํ รํ ดํ ท	ดํ รํ ดํ -	รํ ดํ ซ ฟํ	มํ รํ ดํ ฟํ

มํ รํ ดํ ท	ดํ รํ ท ดํ	- - - ท	- ท - ท	ดํ รํ ดํ ท	- ซ – ฟ	- ซ ท	ฟ ซ ฟํ
						ม	ม

มํ รํ ดํ มํ	ฟํ ซํ ฟํ ดํ	- - - ท	- ท - ท	ดํ รํ ดํ ท	- ซ – ฟ	- ซ ท	ฟ ซ ฟํ
						ม	ม

มํ รํ ดํ มํ	ฟํ ซํ ฟํ มํ	รํ ดํ ท มํ	มํ ฟํ ฟํ ซ	ท ดํ ท ซ	ท ซ ฟ	- ฟํ มํ ฟํ	ซํ ฟํ มํ ฟํ
					ม		

ซํ ฟํ มํ ท	ดํ รํ ท ดํ	- - - -	- - - -

ทอดลงจบ

โครงสร้างของเพลง

เพลงหนึ่งในหน้าที่ (ป๊าละหยายมัว) เป็นเพลงท่อนเดียว มี 69 วรรค 34 ประโยคกับอีก 4 ห้องโน้ต

ลักษณะการบรรเลง

บรรเลงตั้งแต่ต้นคือตั้งแต่บรรทัดที่ 1 ถึงบรรทัดที่ 34 ห้องที่ 4 โดยบรรเลงไปจนจบไม่ต้องซ้ำหรือกลับต้นใหม่ และลงจบแบบทอดลง เป็นเพลงอัตราจังหวะสองชั้น บรรทัดแรกของเพลงหนึ่งในหน้าที่ (ป๊าละหยายมัว) จะมีทำนองเดียวกับเพลงสองพญาหงส์ทอง (ซโมยบ๊อบโทว)

โอกาสที่ใช้ในการบรรเลง

เพลงหนึ่งในหน้าที่ (ป๊าละหยายมัว) เป็นเพลงที่ใช้บรรเลงในการฟ้อนรำในการแสดงทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นงานแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม งานต้อนรับแขกผู้มาเยือน งานวัด ประจำปีและงานประเพณีต่างๆ ในหมู่บ้าน เช่น เดือนมีนาคม (ฮะตาว พอระเกิน) งานเดือน 4 จัดขึ้นในวันขึ้น 6 ค่ำเดือน 4 เป็นงานคล้ายวันเกิดของหลวงพ่ออุตตะมะ เดือนมิถุนายน-กรกฎาคม ช่วงเข้าพรรษาในวันอาสาฬหบูชาคือ ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 และช่วงเดือนกันยายน (ฮะตาว พอท) เป็นประเพณีตักบาตรน้ำผึ้งและเทศกาลลอยเรือสะเดาะเคราะห์ ในวันพระขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10

3.เพลงสถานรื่นรมย์ของหงษ์ทอง (ท้ามละโหย บ็อบโทว)

ประวัติเพลงสถานรื่นรมย์ของหงษ์ทอง (ท้ามละโหย บ็อบโทว)

เพลงสถานรื่นรมย์ของหงส์ทอง (ท้ามละโหย บ็อบโทว) นั้น สถาปนาเกียรติคุณและลักษณะข้อบ่งชี้ของชาวมอญนั้นคืออะไร เริ่มตั้งแต่พระพุทธเจ้าพบพญาหงษ์ทองสองตัวบินจนเมื่อยปีกแล้วก็พักอยู่ตรงเกาะเล็กๆที่โผล่ขึ้นมากลางทะเล ต่อมาพื้นดินที่หงส์ทองเกาะพักอยู่นั้น ก็กลายเป็นบ้านเมืองขึ้นมาเรียกเมืองนั้นว่า “เมืองหงสาวดี” และปรากฏ อยู่ในประวัติศาสตร์อยู่จนทุกวันนี้

ทางตอนล่างของประเทศพม่าในปัจจุบันนี้เคยเป็นเมืองหงสาวดีราชธานีของมอญมาก่อน ดินแดนแห่งนี้มีทรัพยากรมากมาย มีไร่นาป่าเขาที่อุดมสมบูรณ์มาก ตามที่พระพุทธเจ้าได้ทรงทำนายไว้ ชาวมอญเราเป็นชนชาติที่ศรัทธาในพุทธศาสนา ดินแดนของมอญนั้นเปรียบเสมือนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ รื่นเริงเพลิดเพลินยิ่งนัก บรรพบุรุษมอญเราได้สร้างไว้

ชาวมอญเรานั้นไม่ใช่แค่เลื่อมใสในพุทธศาสนาเท่านั้น กษัตริย์มอญทรงปกครองบ้านเมืองด้วยความเป็นธรรม และเลื่องลือยิ่งนัก ชาวมอญได้ตั้งเมืองสุวรรณภูมิเป็นราชธานีอันดับแรกและปกครองมาจนถึงสมัยพระเจ้ามะนุโฮ

พุทธศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี และขนบธรรมเนียม ได้แพร่หลายไปทั่วเขตแดน ชาวมอญเราจึงเร่งเตรียมไว้ในสมัยที่มอญก่อตั้งเมืองหงษ์สาวดีนั้น กษัตริย์ได้สร้างเจดีย์ชเวดากองไว้ ปัจจุบันเรียกว่า กรุงย่างกุ้ง และเจดีย์โหมกตาว ปัจจุบันอยู่ที่เมืองพะโคนั่นเอง ดินแดนของมอญนั้นรุ่งเรืองด้วยพุทธศาสนา จึงบอกเล่าไว้ในบทเพลงนี้

เพลงสถานรื่นรมย์ของหงส์ทอง (ท้ามละโหย บ็อบโทว)

ท่อนนำ

--มํรํ	-มํ-ซํ	ลํทํลํซํ	ลํลํมํรํ	-มํรํดํ	ซํดํรํมํ	ซํลํมํซํ	รํมํรํรํ

ทลซรํ	รํมํมํซํ	ลํทํลํซํ	ลํซํมํรํ	-มํรํดํ	ซดํรํมํ	ซํลํมํซํ	รํมํรํดํ

---ดํ	-ดํ--	-ดํ-ล	-ซ-ดํ

ท่อน 1

-ลซฟ	ซลซล	ดํรํดํรํ	ทลซ-	ลดํซท	มํซํดํ-	รํทดํ-	รํทดํดํ

รํมํลํซํ	ฟํมํดํรํ	-ดํทล	ซมํรํดํ	รํมํรํดํ	รํดํลซ	-มํรํมํ	ซํลํซํ-

-ดํซล	ดํรํมํ-	ซํมํมํ-	มํรํรํรํ	ดํรํมํรํ	ดํทล-	ลทซล	ดํรํดํ-

-ดํรํมํ	ซํมํรํดํ	รํมํรํลํ	-ท–ดํ	-ฟํซํลํ	ซํซํฟํฟํ	มํรํดํท	ดํรํทดํ

- ฟํ ซํ ลํ	ซํ ซํ ฟํ ฟํ	มํ รํ ดํ ท	ดํ รํ ท ดํ

ท่อน 2

- - - ฟํ	- ฟํ - ซํ	- ซํ - ทํ	- ทํ - มํ	ท ดํ รํ ดํ	ท ล ซ ดํ	ท ล ซ ฟํ	ซ ฟ ดํ
							ม

- - - ฟํ	- ฟํ – ซํ	- ซํ - ทํ	- ทํ - มํ	ท ดํ รํ ดํ	ท ล ซ ดํ	ท ล ซ ฟํ	ซ ฟ
							ม -

- ฟํ ฟํ ซํ	ทํ ซํ มํ -	ฟํ ซํ มํ ฟํ	มํ ฟํ ซํ ทํ	มํ ฟํ ซํ ฟํ	มํ รํ ดํ รํ	ดํ ซ ท ดํ	ท ดํ มํ -

- ดํ รํ ดํ	ท ล ซ ฟ	ซ ล ฟ ซ	- - - -	ท ท ดํ ท	ล ซ ฟ มํ	ฟํ ซํ มํ ฟํ	- - - -

- ซํ ลํ ซํ	- มํ ซํ ฟํ	ซํ ฟํ มํ ดํ	ดํ ซํ ซํ -	- มํ ฟํ ซํ	ท ซํ ฟํ มํ	ซํ ฟํ มํ ท	-ท – ดํ

- ฟํ ซํ ลํ	ซํ ซํ ฟํ ฟํ	มํ รํ ดํ ทํ	ดํ รํ ท มํ	มํทดํซท	ทฟซมซ	ฟ ซ ดํ ท	- - - -

มํมํทดํซท	ทฟซมซ	ฟ ด ฟ	- - ท ดํ	ทมํมํดํ	รํดํซํซํมํ	ฟํ มํ ทํ ทํ	ทํ ทํ ทํ ดํ
		ม					

ทํลํซํฟํดํ	ดํมํมํฟํ	ฟํซํซํซํ	ดํทลซ	----	-ดํมํท	รํ–ดํซ	ทมฟซ

-ทฟํฟํ	ดํรํมํฟํ	---ฟํ	ดํรํมํฟ	ดํรํฟํดํรํฟํ	-ฟํมํฟํ	ซํฟ ทํ	ซฟํมํท
						ม	

-ท-ดํ	-ฟํซํลํ	ซํซํฟํฟํ	มํรํดํท	ดรทฟ

ท่อน 3

-ซํ-รํ	-ฟํ-ซํ	ลํซํฟํซํ	รํซํฟํ-	ฟํฟํซํท	ทดํทดํ	ทลซฟ	ซฟมท

ดทมมท	ดทมม	มมฟซ	ทซฟม	ซมรดํ	--- ดํ	-มํท-	ทดํซ-

ดํลซลท	ดํลซลท	ทํมํซํฟํ	มํรํดํฟํ	ซํฟํมํฟํ	--- ซํ	ฟํซํทํฟํ	----

ซํลํซํดํ	มํฟํซํฟํ	มํรํดํซ	-ท-ดํ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

โครงสร้างของเพลง

1. ท่อนนำ มี 5 วรรค 2 ประโยค กับอีก 4 ห้องโน้ต
2. ท่อน 1 มี 9 วรรค 4 ประโยคกับอีก 4 ห้องโน้ต
3. ท่อน 2 มี 20 วรรค 10 ประโยคกับอีก 5 ห้องโน้ต
4. ท่อน 3 มี 8 วรรค 4 ประโยคกับอีก 4 ห้องโน้ต

ลักษณะการบรรเลง

เพลงสถานรื่นรมย์ของหงส์ทอง (ท้ามละโหย บ็อบโทว) บรรเลงท่อนนำ 1 1 รอบ และบรรเลงต่อด้วยท่อน 1 จะมีการบรรเลงซ้ำในวรรคก่อนจะจะท่อน บรรเลงท่อน 2 1 รอบ บรรเลงท่อน 3 1 รอบ และลงจบแบบทอดลงโดยไม่ต้องซ้ำหรือกลับต้นเลยทุกท่อน

โอกาสที่ใช้ในการบรรเลง

เพลงสถานรื่นรมย์ของหงส์ทอง (ท้ามละโหย บ็อบโทว) ใช้บรรเลงในการแสดงทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นงานแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม งานต้อนรับแขกผู้มาเยือน งานวัด ประจำปีและงานประเพณีต่างๆ ในหมู่บ้าน เช่น เดือนมีนาคม (ฮะตาว พอระเกิน) งานเดือน 4 จัดขึ้นในวันขึ้น 6 ค่ำเดือน 4 เป็นงานคล้ายวันเกิดของหลวงพ่ออุตตะมะ เดือนมิถุนายน-กรกฎาคม ช่วงเข้าพรรษาในวันอาสาฬหบูชาคือ ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 และช่วงเดือนกันยายน (ฮะตาว พอท) เป็นประเพณีตักบาตรน้ำผึ้งและเทศกาลลอยเรือสะเดาะเคราะห์ ในวันพระขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10

4.เพลงรำ 12 ท่า (จ๊าวบ๋ำนัว)

ประวัติเพลงรำ 12 ท่า (จ๊าวบ๋ำนัว)

ในท่าฟ้อนรำของมอญนั้น ท่ารำมีอยู่ 55 ท่า และท่าเหล่านั้น แบ่งออกเป็นสามระดับ แต่ในการฟ้อนรำนี้เป็นเป็นท่ารำพื้นฐานของมอญ ได้คัดออกมาเพียง 12 ท่า ท่ารำก็จะเปลี่ยนตามไปเองขึ้นอยู่กับทำนองเพลงนั้นๆ ท่ารำ 12 ท่า มีดังนี้

1. กร้อย เชี้ยะเกรี้ยง (นกกะเลียนกินลูกหว้า)
2. หลิ่ฮ ละหยอด ปะโนด (รำสะบัดพัด)
3. หลิ่ฮ ปะก้าว ฮะเกาฮ (รำดอกบัว)
4. หลิ่ฮ โกน คะนู่ (รำเทพธิดา)
5. หลิ่ฮ จ้าญ ดี้ (รำไก่แจ้)
6. หลิ่ฮ ตุ่น เกลิ่ง (รำพายเรือ)
7. หลิ่ฮ หว่อย ปะก้าว (รำการเล่นดอก)
8. หลิ่ฮ อะปุฮ ตัว เตแหวะ ต้าว (รำฟ้อนนิ้วเทวดา)
9. หลิ่ฮ เดิ้ง ฮะหมก / หลิ่ฮ กึ้น นะร่อย (รำภาคตะวันออก / รำกินรี)
10. หลิ่ฮ หว่อย แซง (รำเล่นดาบ)

11. หลี่ฮ ปะก้าว ไวง (รำพวงมาลัย)
12. หลี่ฮ โตง (รำโต้ง / รำจ้าว)

เพลง รำ 12 ท่า (จ๊าวบ๋านัว)

ท่อนนำ

---ล	ดํรํดํรํ	มํรํดํลํ	ดํรํทดํ	-ลซล	ดํรํดํรํ	มํรํดํล	ดํรํทดํ

ท่อน 1

-รํดํฟํ	-ซํ-ลํ	-ลํซํลํ	ซํลํดํซํ	-ซํฟํมํ	มํฟํซํ-	-ฟํซํลํ	ซํลํดํซํ

ลํซํดํ-	-รํ-มํ	-มํรํมํ	-มํรํมํ	-มํรํล	-ดํ-รํ	มํดํรํมํ	ซํมํรํดํ

กลับต้นท่อน 1

ท่อนนำ

---ล	ดํรํดํรํ	มํรํดํล	ดํรํทดํ	-ลซล	ดํรํดํรํ	มํรํดํล	ดํรํทดํ

ท่อน 2

-ดํรํมํ	-รํ-มํ	-ฟํ-ซํ	---รํ	-มํรํดํ	รํมํรํซํ	ฟํมํรํดํ	รํมํดํรํ

---รํ	-ดํ-รํ	-มํ-ซํ	---ดํ	-รํดํท	ดํรํดํฟํ	มํรํดํท	ดํรํทดํ

-ดํรํมํ	รํมํรํมํ	รํมํฟํซํ	-ซํ-รํ	-มํรํดํ	รํมํรํซํ	ฟํมํรํดํ	รํมํดํรํ

---รํ	รํรํมํดํ	ดํรํดํท	ทดํทรํ	-ท-ล	-ซ--	-ซ-ซ	-ล-ดํ

-ลซดํ	ดํรํรํ	ซลซ	ซ ดํ
	ม	ม	มร

กลับต้นท่อน 2

ท่อนนำ

---ล	ดํรํดํรํ	มํรํดํล	ดํรํทดํ	-ลซล	ดํรํดํรํ	มํรํดํล	ดํรํทดํ

ท่อน 3

---ลํ	-ซํ-มํ	รํดํรํมํ	รํมํลํซํ	---ลํ	-ซํ-มํ	รํดํรํมํ	ลมํรํดํ

---ลํ	-ซํ-มํ	รํดํรํมํ	รํมํลํซํ	---ลํ	-ซํ-มํ	รํดํรํมํ	ลมํรํดํ

-มํมํรํ	รํดํดํท	ลซลท	ลทดํรํ	-มํมํรํ	รํดํดํล	ซดํรํมํ	ซํมํรํดํ

-มํมํรํ	รํดํดํท	ลซลท	ลทดํรํ	-มํมํรํ	รํดํดํล	ซดํรํมํ	ซํมํรํดํ

กลับต้นท่อน 3

ท่อนนำ

---ล	ดํรํดํรํ	มํรํดํล	ดํรํทดํ	-ลซล	ดํรํดํรํ	มํรํดํล	ดํรํทดํ

ท่อน 4

-ลํ--	ซํ-ฟํ-	-มํรํดํ	ซดํรํมํ	รํดํรํมํ	รํมํฟํซํ	รํมํฟํซํ	รํมํฟํซํ

-ลํ--	ซํ-ฟํ-	-มํรํดํ	ซดํรํมํ	รํดํรํมํ	รํมํฟํซํ	รํมํฟํซํ	รํมํฟํซํ

กลับต้นท่อน 4

ท่อนนำ

---ล	ดํรํดํรํ	มํรํดํล	ดํรํทดํ	-ลซล	ดํรํดํรํ	มํรํดํล	ดํรํทดํ

ท่อน 5

-มํรํดํ	-มํรํดํ	-มํรํดํ	รํดํลซ	-มํรํดํ	-มํรํดํ	-มํรํดํ	รํดํลซ

---ล	-รํ-ดํ	--รํดํ	รํดํทล	---มํ	มํรํมํ-	-มํรํมํ	ซํมํรํดํ

-ลซดํ	ดํรํรํมํ	รํดํรํมํ	รํมํลํซํ	---ลํ	ทํลํซํมํ	รํดํรํมํ	ลมํรํดํ

กลับต้นท่อน 5

ท่อนนำ

---ล	ดํรํดํรํ	มํรํดํล	ดํรํทดํ	-ลซล	ดํรํดํรํ	มํรํดํล	ดํรํทดํ

โครงสร้างของเพลง

1. ท่อนนำ 1 มี 2 วรรค 1 ประโยค
2. ท่อน 1 มี 4 วรรค 2 ประโยค
3. ท่อนนำ 2 มี 2 วรรค 1 ประโยค
4. ท่อน 2 มี 11 วรรค 5 ประโยค กับอีก 4 ห้องโน้ต
5. ท่อนนำ 3 มี 2 วรรค 1 ประโยค
6. ท่อน 3 มี 8 วรรค 4 ประโยค
7. ท่อนนำ 4 มี 2 วรรค 1 ประโยค
8. ท่อน 4 มี 4 วรรค 2 ประโยค
9. ท่อนนำ 5 มี 2 วรรค 1 ประโยค
10. ท่อน 5 มี 6 วรรค 3 ประโยค
11. ท่อนนำ 6 มี 2 วรรค 1 ประโยค

ลักษณะการบรรเลง

เพลงรำ 12 ท่า (จ๊าวบ๋านัว) เป็นเพลง 5 ท่อน มีทำนองท่อนนำเหมือนกับเพลงสองพญาหงส์ทอง แต่ละท่อนจะบรรเลงสั้นๆ ใช้บรรเลงกลับต้นหรือซ้ำในแต่ละท่อน โดยบรรเลงท่อนนำ 1 แล้วบรรเลงต่อท่อน 1 จนหมดวรรคและกลับต้นใหม่ตั้งแต่ท่อน 1 อีก 1 รอบ บรรเลงท่อนนำ 2 แล้วบรรเลงท่อน 2 จนหมดวรรคและกลับต้นใหม่ตั้งแต่ท่อน 2 อีก 1 รอบ บรรเลงท่อนนำ 3 แล้วบรรเลงท่อน 3 จนหมดวรรคและกลับต้นใหม่ตั้งแต่ท่อน 3 อีก 1 รอบ บรรเลงท่อนนำ 4 แล้วบรรเลงท่อน 4 จนหมดวรรคและกลับต้นใหม่ตั้งแต่ท่อน 4 อีก 1 รอบ บรรเลงท่อนนำ 5 แล้วบรรเลงท่อน 5 จนหมดวรรคและกลับต้นใหม่ตั้งแต่ท่อน 5 อีก 1 รอบ บรรเลงท่อนนำ 6 1 ประโยคและลงจบแบบทอดลง เพลงนี้มีการบรรเลงท่อนนำเหมือนกันทุกท่อน

โอกาสที่ใช้ในการบรรเลง

เพลงรำ 12 ท่า (จ๊าวบ๋านัว) เป็นเพลงที่บรรเลงประกอบการแสดงในงานมงคลทั่วไป เช่น งานประจำปีของหมู่บ้าน งานวัด หรืองานต้อนรับก็ได้ เนื่องจากเป็นการโชว์ความงดงามในการฟ้อนรำที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวมอญ

5.เพลงวัฒนธรรมสุวรรณภูมิ (เย็นสะม้าย ซาววะนะเพิ่ง)

ประวัติเพลงวัฒนธรรมสุวรรณภูมิ (เย็นสะม้าย ซาววะนะเพิ่ง)

ประมาณในปีพุทธศักราช 1200 จนถึงปี 1400 นั้น ในทางตอนใต้ของประเทศพม่านั้น ชาวมอญเราเคยก่อตั้งอาณาจักรของตนไว้ พุทธศาสนาก็เจริญรุ่งเรืองมาในอาณาจักรมอญนั้น ทุกอย่างเจริญรุ่งเรืองมั่นคงจึงเป็นที่กล่าวขานขานกันว่า “เมืองทอง” ในเวลานั้นวัฒนธรรมการฟ้อนรำของชาวมอญเราก็ปรากฏอยู่แล้ว และที่เขียนเพลงนี้ไว้ก็เพื่อจะได้ยกย่องเกียรติของวัฒนธรรมมอญในยุคนั้น

เพลงวัฒนธรรมสุวรรณภูมิ (เย็นสะม้าย ซาววะนะเพิ่ง)

ท่อนนำ

- ซ ล ซ	ฟ ซ ล ซ	- ฟํ ซํ ฟํ	มํ ฟํ ซํ ฟํ	- มํ ฟํ มํ	รํ มํ ฟํ มํ	ซ ฟํ มํ ท	ดํ รํ ท ดํ

ท่อน 1

- - - -	- ฟํ - มํ	- - - -	- ฟํ ฟํ มํ	- - - -	- - - -	- รํ ดํ รํ	มํ ฟํ มํ -

- - - ท	- - - -	- ซํ - ฟํ	- มํ - ซํ	มํ รํ ดํ รํ	มํ รํ ดํ -	- รํ ดํ รํ	มํ ฟํ มํ -

- รํ ดํ รํ	มํ ฟํ มํ -	รํ ดํ ท มํ	มํ ฟํ ฟํ มํ	- - - รํ	ฟํ มํ ดํ ท	- - - ท	- - - -

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

-ซํ-ฟํ	-มํ-ซํ	มํรํฟํรํ	มํรํดํ-	---ดํ	รํมํฟํซํ	----	----

---ซํ	-ฟํ-ซ	ทดํทํซ	ทํซํฟํมํ	-ฟํ-มํ	-รํ-มํ	ซํลํซํมํ	ซํมํรํดํ

ท่อนนำ

-ซลซ	ฟซลซ	-ฟํซํฟํ	มํฟํซํฟํ	-มํฟํมํ	รํมํฟํมํ	ซฟํมํท	ดํรํทดํ

ท่อน 2

-ดํ-ท	-ลฟซ	ทดํทซ	ทซฟ		-ท	ท ฟซ	ทซฟ
			ม	-ร-ด	-ด	ม	ม

-ดทด	มฟมฟ	ซฟ ด	ฟ	---ดํ	---รํ	-ฟํ-รํ	-ดํ-ลํ
		ม	ม ม-				

-ซํ-มํ	-รํ-มํ	-รํ-มํ	-ซํ-ลํ	-ซํ-ลํ	-ซํ-ลํ	-ซํ-ลํ	-ทํ-ดํ

---ดํ	---ดํ	---ดํ	---ลํ	ซํซํซํซํ	ฟํฟํฟํฟํ	มํมํมํรํ	ดํซํซํลํ

ซํซํซํซํ	ฟํฟํฟํฟํ	มํมํมํรํ	ดํซํซํลํ	ซํซํซํซํ	ฟํฟํฟํฟํ	มํมํมํทํ	ดํรํทดํ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ท่อนนำ

-ซลซ	ฟซลซ	-ฟํซํฟํ	มํฟํซํฟํ	-มํฟํมํ	รํมํฟํมํ	ซฟํมํท	ดํรํทดํ

ท่อน 3

---ซํ	---ซํ	ทํดํทํซํ	ทํซํฟํมํ	---ฟํ	-ซํ-รํ	ดํรํมํฟํ	มํรํทํ-

-ฟซฟํ	มํรํทร	ดซทดํ	ทดํมํดํ	---ซํ	---ซํ	ทํดํทํซํ	ทํซํฟํมํ

---ฟํ	-ซํ-รํ	ดํรํมํฟํ	มํรํทํ-	-ฟซฟํ	มํรํทร	ดซทดํ	ทดํมํดํ

-ซํ-ฟํ	-มํ-ซํ	มํรํดํรํ	มํรํดํมํ	-มํฟํซํ	-ฟํมํฟํ	ซํฟํมํท	ดํรํทดํ

ท่อนนำ

-ซลซ	ฟซลซ	-ฟํซํฟํ	มํฟํซํฟํ	-มํฟํมํ	รํมํฟํมํ	ซฟํมํท	ดํรํทดํ

ท่อน 4

---ซํ	-ซํ-ซํ	--ซํทํ	ซํทํซํฟํ	ฟํซํฟํ-	--ซํฟํ	มํรํดํรํ	มํซํฟํดํ

---ซํ	-ซํ-ซํ	--ซํทํ	ซํทํซํฟํ	ฟํซํฟํ-	--ซํฟํ	มํรํดํรํ	มํซํฟํมํ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

- - - -	- - - รํ	- ฟํ - รํ	- ดํ - ท	ซ ฟ ท -	- ดํ - รํ	ดํ รํ มํ ฟํ	มํ รํ ทํ รํ

ดํ ทํ รํ ดํ	ท รํ ดํ รํ	- ฟํ - รํ	- ดํ - ท	ซ ฟ ท -	- ดํ - รํ	ดํ รํ มํ ฟํ	มํ รํ ทํ รํ

ดํ ทํ รํ ดํ	ท รํ ดํ รํ	รํ ดํ ท มํ	มํ ฟํ ฟํ ซํ	ฟํ มํ ฟํ ซํ	ฟํ ซํ ทํ -	- ฟํ ซํ ฟํ	มํ รํ ท รํ

ดํ ซ ท ดํ	ท ดํ มํ -	- ซํ - ฟํ	- มํ - ซํ	มํ รํ ดํ รํ	มํ รํ ดํ -	- ฟํ - ฟํ	- ฟํ - รํ

ฟํ ซํ ฟํ รํ	ฟํ รํ ดํ ท	- ซํ - ฟํ	- มํ - ซํ	มํ รํ ดํ รํ	มํ รํ ดํ มํ	- มํ - ฟํ	ซํ ฟํ มํ ฟํ

ซํ ฟํ มํ ท	ดํ รํ ท ดํ	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -

ท่อน 5

ดํรํมํรํดํรํมํ	รํรํมํรํดํรํมํรํ	- รํ - รํ	ล ดํ รํ -	- รํ - รํ	ล ดํ รํ -	- รํ - รํ	มํ รํ ดํ ล

- ล ซ ล	ดํ มํ รํ ดํ	- รํ - รํ	ล ดํ รํ -	- รํ - รํ	ลดํดํลซ	ลดํรํดํรํมํ	รํดํลดํรํ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

----	---ดํ	-รํรํรํ	-ลลล	-รรรํ	-ลลล	-ลซล	ดมํรํดํ

ซลดํซลดํ	ซลดํลดํ	ซํซํซํซํ	รํมํรํดํ	ลํลํลํลํ	รํมํรํดํ	-รํ-ดํ	-มํ-รํ

-รํ-ดํ	-ม-รํ	---ร	มํฟํซํฟํ	มํรํดํรํ	มํฟํซํฟํ	มํรํดํซํ	ดํรํมํซดํ

----	----	----	----	----	----	----	---ซํ

-ซํ-ซํ	-ซํ-ลํ	-ซํ-ดํ-	รํมํ--	รํมํรํมํ	รํดํล-	-ดํรํรํ	----

-รํมํรํ	มํรํดํล-	ดํรํมํรํดํ	ซลดํ-	ซํซํซํลํ	มํรํดํมํ	รํมํฟํซํ	----

ซํซํซํลํ	มํรํดํรํ	มํรํดํรํ	มํฟํซํรํ	มํรํดํรํรํ	ซํฟํมํรํ	-ซํซํซํ	รํดํมํรํ

---ซ	---ร	-ซํ-ฟํ	มํรํดํรํ	มํรํดํรํ	มํฟํซํ-	-ดํดํดํ	-ดํ-ซํ

ท่อน 6

- ซํ - ซํ	- ซํ - ลํ	ซํ ดํ รํ มํ	- - - -	- รํ มํ รํ	มํรํดํ ล -	ดํรํมํ ดํ รํ	- - - -

- รํ มํ รํ	มํรํดํ ล -	ดํรํมํ รํดํ	ซํ ล ดํ -	ซํ ซํ ซํ ลํ	มํ รํ ดํ มํ	รํ มํ ฟํ ซํ	- - - -

ซํ ซํ ซํ ลํ	มํ รํ ดํ รํ	มํ รํ ดํ รํ	มํ ฟํ ซํ รํ	มํรํดํรํมํรํ	ซํฟํมํรํดํรํมํรํ	ซํ ซํ ซํ ล	มํ รํ ดํ มํ

รํ มํ ฟํ -	ซํ – รํ	- ซํ – ฟํ	มํ รํ ดํ รํ	มํ รํ ดํ รํ	มํ ฟํ ซํ -	- ดํ ดํ ดํ	ดํ - - ล

โครงสร้างของเพลง

1. ท่อนนำ 1 มี 2 วรรค 1 ประโยค
2. ท่อน 1 มี 10 วรรค 5 ประโยค
3. ท่อนนำ 2 มี 2 วรรค 1 ประโยค
4. ท่อน 2 มี 10 วรรค 5 ประโยค
5. ท่อนนำ 3 มี 2 วรรค 1 ประโยค
6. ท่อน 3 มี 8 วรรค 4 ประโยค
7. ท่อนนำ 4 มี 2 วรรค 1 ประโยค
8. ท่อน 4 มี 16 วรรค 8 ประโยค
9. ท่อน 5 มี 20 วรรค 1 10 ประโยค
10. ท่อน 6 มี 8 วรรค 1 4 ประโยค

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ลักษณะการบรรเลง

เพลงวัฒนธรรมสุวรรณภูมิ (เย็นสะม้าย ซาววะนะเพิ่ง) เป็นเพลงที่มี 6 ท่อน ในแบบเดียวกัน ในท่อนที่1 ถึง ท่อนที่ 4 ท่อนที่ 5 และท่อนที่ 6 ไม่มีท่อนนำ จะบรรเลงท่อนละ 1 รอบ ไม่ต้องซ้ำหรือกลับต้น บรรเลงท่อนนำ 1 บรรเลงต่อด้วยท่อน 1 1 รอบ บรรเลงท่อนนำ 2 รอบ บรรเลงต่อด้วยท่อน 2 1 รอบ บรรเลงท่อนนำ 3 บรรเลงต่อด้วยท่อน 3 1 รอบ บรรเลงท่อนนำ 4 บรรเลงต่อด้วยท่อน 4 1 รอบ และบรรเลงท่อน 5 1 รอบท่อน 6 1 รอบ และลงจบแบบทอดลง

โอกาสที่ใช้ในการบรรเลง

เพลงวัฒนธรรมสุวรรณภูมิ (เย็นสะม้าย ซาววะนะเพิ่ง) เป็นเพลงที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงในงานมงคลทั่วๆไป งานแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมธรรม งานต้อนรับแขกผู้มาเยือน และงานวันคล้ายวันเกิดของหลวงพ่ออุตตะมะซึ่งจัดขึ้นในเดือนมีนาคม (ฮะตอย พอระเกิน) การจัดงานสมโภชมีมหรสพอย่างน้อย 5 วัน 5 คืน มีกิจกรรมต่างๆ ทั้งพิธีกรรมทางศาสนา และการละเล่นต่างๆ โดยจะมีการแสดงดนตรีในช่วงเวลากลางคืน

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

การศึกษา “จฺยาม” ของศูนย์วัฒนธรรมมอญ หมู่บ้านวังกะ บ้านเลขที่ 120 หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรีในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีจุดประสงค์เพื่อต้องการทราบประวัติความเป็นมา บทบาทหน้าที่ วิธีการประดิษฐ์ จฺยาม นอกจากนี้ยังได้ศึกษาวิธีการบรรเลง จฺยาม ในขั้นพื้นฐาน และการประสมวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี และยกตัวอย่างบทเพลงที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดง ในโอกาสต่างๆ พร้อมทั้งบันทึกบทเพลงทั้งหมดเป็นโน้ตไทย ซึ่งในการดำเนินการวิจัยได้จำแนกข้อมูล ออกเป็นส่วนต่างๆ สรุปผลได้ดังนี้

ความมุ่งหมาย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา บทบาทหน้าที่ และวิธีการประดิษฐ์ “จฺยาม”
2. เพื่อศึกษาเทคนิคการบรรเลง และบทเพลงที่ใช้ในโอกาสต่างๆ

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้ทำการวิจัยได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม และดนตรีมอญจากเอกสาร ตำราทางวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นหลักฐานความรู้ และใช้สำหรับ การศึกษาข้อมูลต่างๆ ที่ได้กำหนดหัวข้อไว้ และที่สำคัญจากการที่ได้ออกเก็บข้อมูลภาคสนามโดยใช้ อุปกรณ์ต่างๆ ที่ช่วยในการบันทึก เช่น กล้องถ่ายภาพนิ่ง กล้องวีดีโอ และนำข้อมูลต่างๆทั้งหมดที่ได้ นำมารวบรวม แก้ไข เรียบเรียง และสรุปผลการวิจัยในลักษณะการพรรณนาวิเคราะห์เป็นความเรียง แล้วนำเสนอข้อมูล นำมาอภิปรายได้ดังนี้

สรุปผลการค้นคว้า

1 ศึกษาประวัติความเป็นมา และวิธีการประดิษฐ์ “จฺยาม”

1.1 ประวัติความเป็นมาของ “จฺยาม”

ตามประวัติศาสตร์เล่าว่ามีเจ้าชายชื่อว่าแมนนนใต้ (แมนนันดา) ได้หลงรักสาวเมืองเสียง (ตะเหลียง) ซึ่งอยู่กันคนละเมือง โดยสองเมืองมีแม่น้ำกั้นกลาง ในแม่น้ำนั้นมีจระเข้อาศัยอยู่มากมาย จระเข้ตัวหนึ่งเป็นเพื่อนเล่นกับเจ้าชายมาตั้งแต่เด็ก เจ้าชายเรียกว่า “มดปรัว” (เม็ดฝน) เวลาที่เจ้าชายจะไป หาหญิงคนรักก็จะให้มดปรัวพาข้ามแม่น้ำไป จนวันหนึ่งจระเข้ที่อาศัยอยู่ในแม่น้ำนี้กัดกัน ทำให้เจ้าชาย มีอันตราย มดปรัวจึงให้เจ้าชายเข้าไปอยู่ในปากของตนเพื่อพาข้ามฝั่ง แต่ระหว่างทางมดปรัวโดนจระเข้ ตัวอื่นกัดทำให้บาดเจ็บจนตาย ทำให้เจ้าชายก็ขาดอากาศหายใจตายในปากพร้อมกับมดปรัว เมื่อสาว

คนรักรู้ก็เสียใจมากและตรอมใจตายตามเจ้าชายแมนนันดาในเวลาต่อมา ผู้เป็นพ่อจึงจัดพิธีเผาศพลูกชายและสาวคนรักไปพร้อมๆกัน แต่ระหว่างที่เผาศพของทั้งคู่ควันไฟที่เผาก็ลอยขึ้นไปรวมตัวกันในอากาศเป็นสัญลักษณ์ของความรักที่ทั้งคู่มีต่อกัน ถึงแม้จะไม่ได้มีชีวิตอยู่แล้วก็ตาม ภายหลังจึงมีการยกย่องและเคารพนับถือจระเข้ เป็นสัญลักษณ์ และนำมาดัดแปลงให้เป็นเครื่องดนตรีต่อมา

1.2 บทบาทและหน้าที่ของ "จุยาม" ในวงดนตรีมอญ

จุยาม เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องดีด ใช้บรรเลงประสมอยู่ในวงก่วนกว๊าดมอญและวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี ใช้บรรเลงในงานต่างๆ ของหมู่บ้าน จุยาม มีหน้าที่เป็นเครื่องดำเนินทำนองหลักของวง เป็นเครื่องดนตรีที่มีความสำคัญและเป็นเอกลักษณ์มากของชาวมอญ วงปี่พาทย์มอญหงสาวดี ประกอบด้วยเครื่องดนตรีต่อไปนี้

1. จุยาม (จะเข้)
2. ปั้ตตะล่าซ่าว (ระนาดไม้)
3. ปั้ตตะล่าปะซอล (ระนาดเอกเหล็ก)
4. ปั้ตก่าน (ฆ้องมอญ)
5. วางซอน (กลองเปิงมาง 14 ลูก)
6. ตะหลด (ขลุ่ย)
7. ขะนัว (ปี่มอญ)
8. หะเปิน (ตะโพนใบเล็ก)
9. หะเปินหะโหนก (ตะโพนใบใหญ่)
10. เปิงมาง (เปิงมาง 4 ใบ)
11. สะโค้ด (กลุ่มเครื่องประกอบจังหวะประเภทกลอง)
12. คะดี (ฉิ่ง)
13. คะเหนิด (เกราะ)
14. ชาน (ฉาบ)
15. คะดีหะบ่ะ (ฉิ่ง,เกราะและฉาบ)

1.3 วิธีการประดิษฐ์ "จุยาม"

ก่อนการประดิษฐ์เครื่องดนตรีชิ้นแรก หรือจะทำการบรรเลงดนตรีหรือการแสดง ชาวมอญบ้านวังกะจะมีพิธีการเซ่นไหว้หรือบูชาครูที่เรียกว่า อาม่ายอาแจ้ เครื่องพิธีที่ใช้เซ่นไหว้ ประกอบด้วย 1. มะพร้าว 1 ลูก (ซ็อดไปรยะ) 2. กล้วยน้ำว้า 3 หวี (ปะลาด) 3. ดอกไม้ (ก่าว) 4. ธูป 9 ดอก (มะนายสะด้าว)5. เทียนไข 1 เล่ม (ปะน่าย) 6. ใบชา (ล็อกพาก) 7.หมาก (ซ็อก) 8.พลู (กะเรียง) 9.ยาสูบหรือบุหรี่ (กะฮุยเชินบ็อก)10.น้ำหอม (ไดกะจ้ายจะล็อน) 11.เงิน 37 บาท

อุปกรณ์ที่ใช้ในการประดิษฐ์

1. เลื่อย (ฮะต้อย) 2.ตลับเมตร (เจิดบ็อก) 3.ฆ้อนไม้ (เล็กต็อก) 4.เครื่องเจียร (จะกุด) 5.สิ่ว (มะหนุ) 6.ปากกาเคมี (กะแหน่ะ) 7.กาว (ฮะบ็อด) 8.น็อต (น้าค) 9.กระดาษทราย (โกพ้าด) 10. สายเอ็น (จว่อจุาม) 11.ไม้ดีด (เล่ยโต้ยจาม) และไม้ขนุน (มะน้าว)

วิธีการทำ

แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนหัว ส่วนหางและส่วนเท้า ส่วนหัวจนถึงส่วนหางยาว 130 เซนติเมตร ส่วนขาและเท้ายาว 18 เซนติเมตร มีจำนวน 4 เท้า ส่วนหางกว้าง 24 เซนติเมตร สูง 30 เซนติเมตร ส่วนหางสามารถถอดออกได้ ซึ่งภาพรวมของ จุยาม มีลักษณะเหมือนจระเข้ นอกจากนี้มี “รางไหม” (ปะทงโชวตั่ง) สำหรับสอดสายเข้าไปผูกยังลูกบิด ขุดใต้ช่องท้องให้เป็นโพรงเพื่อเป็นกล่องขยายเสียง มีลูกบิดจำนวน 3 อัน สำหรับปรับเสียง มีหย่องและโต๊ะสำหรับรองรับสายทั้ง 3 สาย มีนมจำนวน 13 นม สำหรับวางนิ้วมือด้านซ้ายในการดำเนินทำนอง สายที่ 1 ตั้งเสียงเท่ากับ ฟา (F) สายที่ 2 ตั้งเสียงเท่ากับ โด (C) สายที่ 3 ตั้งเสียงเท่ากับ ฟา (F) มีไม้ดีดที่ทำด้วยไม้สนมีความยาว 9.5 เซนติเมตร

2 ศึกษาเทคนิคการบรรเลงและบทเพลงที่ใช้ในโอกาสต่างๆ

2.1 เทคนิคการบรรเลง “จุยาม”

2.1.1 การเทียบเสียง

การเทียบเสียง จุยาม จะเทียบเสียงให้ตรงกับเสียงฆ้อง ในการวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษาใช้เครื่องวัดความถี่ของสากลเข้ามาใช้เพื่อความแม่นยำ โดยใช้เครื่องวัดยี่ห้อ BOSS CHROMATIC TONER รุ่น TU-12H Digital Processing เมื่อทำการวัดระดับเสียงแล้ว สายเอกหรือสายที่ 1 ที่เสียง ฟา (F) ตรงกับคลื่นความถี่เท่ากับ 443 Hz สายที่สอง เสียง โด (C) ตรงกับคลื่นความถี่เท่ากับ 440 Hz สายที่สาม เสียง ฟา (F) ตรงกับคลื่นความถี่เท่ากับ 443 Hz

2.1.2 วิธีการบรรเลง

ท่านั่ง นั่งพับเพียบ สลับกับนั่งขัดสมาธิ

วิธีการจับไม้ดีดและวิธีการวางมือ ใช้มือขวาจับไม้ดีด ใช้นิ้วโป้ง,นิ้วชี้และนิ้วกลางจับที่กลางไม้ดีดพอแน่น เอียงประมาณ 45 องศา นิ้วกลาง,นิ้วนาง,นิ้วก้อย งองุ้มชิดกัน งองุ้มเล็กน้อย และวางสันมือขวาลงที่ตัว จุยาม ข้อศอกกางและงอแขนเล็กน้อย มือซ้ายจะใช้นิ้ว 3 นิ้ว คือ นิ้วชี้ นิ้วกลาง และนิ้วนาง กดลงบนสายใกล้กับตำแหน่งของนมตามเสียงที่ต้องการ เวลาบรรเลงจะปัดไม้ดีดให้ห่างจากนมสุดท้ายประมาณ 3-4 นิ้ว ปัดไม้ดีดเข้า เริ่มจากการดีดสายเปล่าสายที่หนึ่ง,สายที่สองและสายที่สาม แล้วจึงดีดไล่เสียงจากเสียงต่ำไปหาเสียงสูง โดยใช้นิ้วนางก่อน แล้วจึงลงนิ้วกลางและนิ้วชี้ ถ้าต้องใช้เสียงสูงขึ้นไปอีกก็ให้ใช้นิ้วชี้เลื่อนขึ้นไป ถ้าเป็นการไล่เสียงจากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำก็ให้เริ่มกดนมจากนิ้วชี้ นิ้วกลางลงมาหานิ้วนาง ถ้าสุดนิ้วนางแล้วยังจะต้องใช้เสียงต่ำต่อไปอีกก็ให้ใช้นิ้วนางเลื่อนไปหานมที่ต้องการ

2.1.3 กลวิธีการบรรเลง

การดีดเก็บ ให้ใช้ไม้ดีดออกแล้วจึงดีดเข้าสลับกันไปเรื่อย ๆ เมื่อจบวรรคจะต้องดีดเข้าเสมอ

การรัว ต้องดีดเข้าก่อนแล้วก็ดีดออกเข้าสลับกันไปโดยรวดเร็วจนเป็นเสียงที่ติดต่อกันเรื่อยไป

การสะบัด การดีดสะบัดมีสามอย่างคือ สะบัดอยู่กับที่ สะบัดขึ้น และสะบัดลง โดยใช้ไม้ดีดเข้าออกเข้า จะดีดแค่สามครั้งติดกันและดีดเร็วๆ

การปริบ คือการดีดเสียงหนึ่งโดยนิ้วนางหรือกลางแล้วเอื้อมนิ้วชี้ไปกระทบเสียงที่สูงขึ้นไปซึ่งจะสูงขึ้นไป 1 หรือ 2 เสียงก็ได้ แล้วจึงกลับมาเสียงเก่าตามเดิม หรือจะใช้นิ้วนางยืนเสียงไว้แล้วปริบด้วยนิ้วกลางก็ได้แต่ไม่ใคร่นิยมทำกันนัก ทั้งนี้ต้องใช้ไม้ดีดสะบัด คือ เข้าออกเข้า เช่นเดียวกัน

การโปรย คือการดีดอย่างเอื้อนให้ได้สามเสียงอย่างการขับร้องโดยใช้การรัวพร้อมกับการเปิดนิ้ว โดยเสียงที่หนึ่งไปเสียงที่สองจะยาวแต่เสียงที่สองไปเสียงที่สามจะสั้น

2.2 บทเพลงที่ใช้ในโอกาสต่างๆ

ผู้ศึกษาวิจัยได้ยกตัวอย่างเพลงที่นิยมบรรเลงในปัจจุบันมา 5 เพลง เป็นเพลงที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงในงานประเพณีของหมู่บ้าน งานต้อนรับแขก งานมงคลต่างๆ คือ 1. เพลงสองพญาหงษ์ทอง (ซโมยบ๊อบโท) 2.เพลงหนึ่งในหน้าที่ (ป๊าละหยายมัว) 3.เพลงสถานรื่นรมย์ของหงษ์ทอง (ท้ามละโหย บ็อบโทว) 4.เพลงรำ 12 ท่า (จ๊าวบ๋านัว) 5.เพลงวัฒนธรรมสุวรรณภูมิ (เย็นสะม้าย ซ่าววะนะเพิ่ง)

ลักษณะของบทเพลง บทเพลงแต่ละเพลงมีลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ เสียงของเพลงจะเป็นเสียงต่ำ วรรคเพลงและทำนองเพลงจะคล้ายคลึงกันเป็นส่วนใหญ่ มักจะใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำ บางเพลงจะมีการบรรเลงซ้ำในวรรค หรือซ้ำในประโยค การขึ้นเพลงแต่ละเพลงจะใช้ตะโพนมอญขึ้นก่อนบ้าง บางเพลงก็ใช้ฆ้องมอญขึ้นก่อนบ้าง จะมีท่อนนำขึ้นก่อนเป็นส่วนใหญ่ และก็จะมีท่อนนำที่เหมือนกันในหลายบทเพลง

อภิปรายผล

วัฒนธรรมเป็นการแสดงหรือบ่งบอกถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคมของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง โดยแต่ละสังคมจะมีวัฒนธรรมเฉพาะของตนเองประกอบไปด้วย ความรู้ ความเชื่อ ประเพณี วิทยาการ กฎหมาย ศีลธรรม และทุกสิ่งทุกอย่างที่ได้คิด สอดคล้องกับสุพัตรา สุภาพ (2540: 6) ได้กล่าวถึงวัฒนธรรมที่เป็นมรดกทางสังคม มีความหมายครอบคลุมถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่แสดงถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคมของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง โดยแต่ละสังคมจะมีวัฒนธรรมเฉพาะของตนเองประกอบไปด้วย ความรู้ ความเชื่อ ประเพณี วิทยาการกฎหมาย ศีลธรรม และทุกสิ่งทุกอย่างที่ได้คิด และกระทำในฐานะเป็นสมาชิกของสังคมวัฒนธรรมมีทั้งประเพณีที่เป็นวัฒนธรรมวัตถุ และวัฒนธรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับวัตถุ องค์ประกอบของวัฒนธรรมทั้งองค์วัตถุทั้งที่มีรูปร่างเป็นองค์การ องค์พิธีการ องค์มิติ ลักษณะของวัฒนธรรมนั้นเป็นสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ ซึ่งต้องมีการถ่ายทอดไว้เพื่อเป็นมรดกทางสังคม เป็นวิถีชีวิต

หรือแบบการดำรงชีวิต และเป็นสิ่งที่ไม่คงที่ สามารถปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ ดนตรีก็จัดเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม เป็นองค์วัตถุที่ไม่มีรูปร่างใช้เสียงที่ออกจากเครื่องดนตรีนั้นๆ เป็นสื่อในการบอกเรื่องราวต่างๆ มีการถ่ายทอดโดยการเรียนรู้จากครูดนตรีรุ่นก่อนๆ สืบทอดกันมา มีความเกี่ยวข้องผูกพันกับชีวิตของคน มีวิวัฒนาการให้เหมาะสมกับเหตุการณ์ปัจจุบัน จากความหมายของวัฒนธรรมนั้น แสดงให้เห็นว่ามนุษย์กับวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์กันและยากแก่การทำความเข้าใจและอธิบายได้

ชาวมอญมีอารยธรรมสืบเนื่องมายาวนาน เป็นชนชาติที่มีอารยธรรมสูง แม้ในปัจจุบันชนชาติมอญจะไม่ประเทศปกครองตนเอง แต่ยังพบได้ว่าวัฒนธรรมประเพณีชนชาติต่างๆ ล้วนได้รับอิทธิพลมอญทั้งด้านภาษา ศาสนา สถาปัตยกรรม นาฏศิลป์ ดนตรี ความเชื่อ พิธีกรรม และประเพณีต่างๆ แทรกซึมอยู่ในวิถีชีวิตประจำวัน แต่ก็ขึ้นอยู่กับความเข้มแข็งของแต่ละชุมชนว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงหรืออนุรักษ์วัฒนธรรมไว้ได้มากน้อยเพียงไร คนไทยที่มีเชื้อสายมอญในประเทศไทยมีอยู่มากในหลายพื้นที่ ซึ่งแต่ละพื้นที่ก็มีการเปลี่ยนแปลงแตกต่างกันออกไปแล้วแต่ยุคสมัย และความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับวิมาลา ศิริพงษ์ (2534: 1-2) ได้กล่าวถึงสภาพปัญหาการเปลี่ยนแปลงพิธีกรรมในชีวิตของคนไทยพิธีกรรมที่ถูกละเลย คือ พิธีกรรมที่ไม่สอดคล้องกับสภาพการดำเนินชีวิตในสังคมไทย เช่น พิธีโกนจุกหรือโกนผมไฟ ส่วนพิธีกรรมที่ยังอยู่ก็รวบรัดตัดตอนลงเพื่อเป็นการประหยัดด้านเศรษฐกิจและเวลา รวมถึงดนตรีที่ใช้ประกอบในพิธีกรรมด้วย โดยสังเกตได้ว่า พิธีกรรมในชีวิตที่จัดขึ้นไม่นิยมดนตรีกันอีกต่อไป คงใช้แต่ดนตรีประกอบงานศพเท่านั้น ซึ่งดนตรีในพิธีศพจะเป็นปี่พาทย์มอญเพลงที่บรรเลงในวงปี่พาทย์มอญ ในงานศพนั้นเป็นเพลงที่อยู่ในพิธีรำผีด้วย นับได้ว่าดนตรีมอญยังมีความสำคัญในสังคมไทยอยู่และในเรื่องเพลงมอญที่เกี่ยวกับผีนั้น สุมามาลย์ เรืองเดช (2518: 236) ได้ทำงานวิจัยเกี่ยวกับบทเพลงที่ใช้กับพิธีผีต่างๆ เช่น ผีกะลา ผีกะด้ง ผีลิงฯลฯ สรุปใจความได้ว่า การละเล่นที่เกี่ยวกับความเชื่อนั้นแนวโน้มในเรื่องที่สะท้อนให้เห็นแนวคิดค่านิยม และแนวทางการปฏิบัติของชาวบ้านว่ามีอิทธิพลทางศาสนา คำสั่งสอนของผู้อาวุโส สภาพเหตุการณ์บ้านเมืองพิธีกรรมต่างๆและบทเพลงของการถ่ายทอดวัฒนธรรมของท้องถิ่นด้วย

ดนตรีของชุมชนมอญบ้านวังกะมีบทบาทในชุมชนมาก มีการแพร่หลายในวงกว้างมากขึ้น ด้วยพื้นฐานของชาวมอญที่มีความรักความสามัคคีในชุมชนทำให้การฟื้นฟูดนตรีมอญนั้นได้รับความร่วมมืออย่างดีจากทุกคนในชุมชน มีการถ่ายทอดให้แก่เยาวชนในชุมชนและผู้ที่สนใจในดนตรีมอญ ทำให้เยาวชนมองเห็นคุณค่าและเสียสละเวลามาหาความรู้ด้านดนตรีและรำมอญเพิ่มเติมในวันหยุดหรือเวลาว่าง ผู้ปกครองให้การสนับสนุน ทำให้วงดนตรีมอญมีความเข้มแข็งมากขึ้น ทั้งนี้เพราะมีครูจากประเทศพม่าเดินทางมาช่วยถ่ายทอดความรู้ทั้งด้านการบรรเลงดนตรี การรำ และการประดิษฐ์เครื่องดนตรีที่เป็นเอกลักษณ์

จากการศึกษา จฺยาม พบว่า ชนชาติมอญเป็นชนชาติแรกที่สร้างเครื่องดนตรีที่เรียกว่า “จฺยาม” และเครื่องดนตรีนี้เป็นสัญลักษณ์ของชาวมอญตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิโรจน์ เอี่ยมสุข (2538: 85-86) ได้กล่าวไว้ในงานวิจัยเรื่อง “มโหรีเขมร: วิเคราะห์เฉพาะกรณีบ้านสะเดา กิ่งอำเภอพลับพลาชัย จังหวัดบุรีรัมย์” ว่า เมื่อชนชาติมอญตกไปเป็นเมืองขึ้นของพม่า ราชวงศ์ตองอูมีอำนาจ อาจจะนำเอาจะเข้เข้าไปร่วมบรรเลงกับเครื่องดนตรีของตน อีกนัยหนึ่งพม่าอาจได้รับไปจากมอญทางใดทางหนึ่ง เพราะมีดินแดนใกล้ชิดกัน บรรดาศิลปวัฒนธรรมทั้งสองชาตินี้ อาจถ่ายเทไปมาหาสู่กันเสมอ จึงสรุปได้ว่า จะเข้น่าจะเป็นเครื่องดนตรีของชนชาติมอญมาก่อน เพราะรูปร่างจยามของมอญไปสอดคล้องกับกราเปอของเขมร และด้วยเหตุที่มอญกับเขมรเป็นกลุ่มตระกูลภาษาเดียวกันคือ กลุ่มออสโตรเอเชียติค (Austroasiatic Languages) ในส่วนของวัฒนธรรม ดนตรีจึงน่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน จยามและกราเปอจึงเป็นผลแห่งการสังสรรค์ทางวัฒนธรรมของทั้งสองชนชาตินี้ ดังคำกล่าวของพิชิต ชัยเสรี (บรรยาย 2540) ซึ่งสนับสนุนแนวคิดนี้ได้เป็นอย่างดีว่า “ศิลปะทั้งหลายย่อมเป็นพี่น้องกัน” ดังนั้นจึงไม่สามารถกล่าวว่าใครเป็นเจ้าของหรือใครลอกเลียนแบบจากใครนั่นเอง ส่วนพม่านั้นเป็นผู้ที่รับเอาวัฒนธรรมมอญไว้ภายหลังจากที่ครอบครองมอญจึงรับเอาจะเข้ไว้อีกต่อหนึ่ง

นอกจากนี้ผู้ศึกษายังพบว่า จฺยาม เป็นเครื่องดนตรีที่มีลักษณะคล้ายกับจระเข้ และมีนมสำหรับสายพาดจำนวน 12 นม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของม้วน ศักดิ์บริบูรณ์ (สัมภาษณ์) ได้กล่าวว่า “รูปร่างของจยามนี้ลักษณะเหมือนจระเข้จริงๆ มีเกล็ด มีปากที่อ้า มีหัว มีหาง มีขา และมีนม 12 นม” นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับเอกสารของนายธนิต อยู่โพธิ์ (2510 : 81) ได้เขียนอธิบายเกี่ยวกับจะเข้ว่า “เคยเห็นจะเข้แกะสลักทำเป็นรูปจระเข้ตั้งแสดงอยู่ในพิพิธภัณฑ์สถานในนครย่างกุ้งรวมไว้กับจระเข้แบบใหม่ ซึ่งเครื่องดนตรีที่เรียกว่าจะเข้ที่มีลักษณะเช่นเดียวกันนี้ของไทยก็มี และได้จัดแสดงไว้ในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติกรุงเทพมหานครเช่นกัน”

ข้อเสนอแนะ

การศึกษา “จฺยาม” ในครั้งนี้ ทำให้ผู้ศึกษาวิจัยได้รับความรู้เป็นอย่างมากในเรื่องของประวัติความเป็นมาของชาวมอญ วัฒนธรรมมอญ ประวัติความเป็นมาของ จฺยาม วิธีการประดิษฐ์ จฺยาม เทคนิคและวิธีการบรรเลงจฺยาม ที่มีความคล้ายและแตกต่างกับจะเข้ของไทย และยังทราบบทเพลงที่ใช้บรรเลงในโอกาสต่างๆ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เช่น การประกอบพิธีกรรม การแสดง ความเชื่อ และที่สำคัญเป็นอาชีพและวัฒนธรรมของชาวมอญ และยังเป็นการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของชนชาติมอญอีกด้วย

อย่างไรก็ดี ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นข้อมูลขั้นพื้นฐานที่เป็นแนวทางให้ผู้สนใจศึกษาค้นคว้าด้านการบรรเลง “จฺยาม” ในวงดนตรีมอญ ได้ค้นคว้า เจาะลึกในประเด็นต่างๆ ซึ่งผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมและหน่วยงานด้านการศึกษา ควรมีการส่งเสริมให้นักเรียน นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์เครื่องดนตรีพื้นบ้านประเภทอื่นๆ

2. ควรมีการรวบรวมประวัติวรรณกรรม โน้ตเพลง เพื่อเป็นการเผยแพร่และเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าทางวิชาการ

3. ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนภูมิปัญญาพื้นบ้านทางดนตรีในรูปแบบของสื่อรายการโทรทัศน์ เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ทางด้านดนตรี

ข้อเสนอแนะในการทำงานวิจัยครั้งต่อไป

1.งานวิจัยเรื่องการบันทึกโน้ตเพลงมอญเป็นโน้ตไทยหรือโน้ตสากล

2.งานวิจัยเรื่องวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี

3.งานวิจัยเรื่องการวิเคราะห์เพลงประกอบการรำ

4.งานวิจัยเรื่องเปรียบเทียบวิธีการบรรเลงดนตรีมอญกับดนตรีไทย

5.งานวิจัยเปรียบเทียบวงดนตรีมอญของแต่ละจังหวัดในประเทศไทย

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บรรณานุกรม

กาญจนา อินทรสุนานนท์. (2532). *พื้นฐานมานุษยวิทยาภาควัฒนธรรม.* กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.

ขจัดภัย บุรุษพัฒน. (2540). *ชนกลุ่มน้อยประเทศพม่า* บรรยายสรุป อำเภอสังขละบุรี

เฉลิมศักดิ์ บุญมานำ. (2528). *สังคีตนิยมว่าด้วยดนตรีไทย.* ขอนแก่น: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี. (2530). *สังคีตนิยมว่าด้วยดนตรีไทย.* กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

ชโลมใจ กลัดรอด. (2541). *ทะแยมอญ: วัฒนธรรมการดนตรีของชาวมอญชุมชนวัดบางกระดี่.* วิทยานิพนธ์ ศป.ม. (วัฒนธรรมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.ถ่ายเอกสาร.

ดวงรัตน์ ทรัพย์ประดิษฐ์. (2544). *พิธีรำเจ้าพ่อของชาวมอญ: กรณีศึกษาดนตรีและพิธีรำเจ้าพ่อของชาวมอญ.* ปริญญานิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

นรงค์ฤทธิ์ คงปิ่น. (2539). *การศึกษาวัฒนธรรมดนตรีของปี่พาทย์มอญ.* วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ดนตรีศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.ถ่ายเอกสาร.

นิยพรรณ วรรณศิริ. (2540). *มานุษยวิทยาสังคม และวัฒนธรรม.* กรุงเทพฯ: ภาควิชาสังคมวิทยา และมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

พงษ์สิริ ศิลปะบรรเลง. (2540). *การศึกษาเพลงรำมอญของเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี.* ปริญญานิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

พรทิพย์ พร้อมมูล. (2552). *การศึกษาวงดนตรีเครื่องสายมอญ ตำบลเจ็ดริ้ว อำเภอบ้านแพร้ว จังหวัดสมุทรสาคร.* ปริญญานิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

พักตร์ระพี แจ่มเล็ก; และ สุภัค ห่วงมณี. (2554). *กรรมวิธีการประดิษฐ์ และวิธีการบรรเลงโกรเจอะปอย (ซอมอญ)ของนายกัลยา ปุงบางกระดี่.* ศิลปนิพนธ์ ศศ.บ. (ดุริยางคศาสตร์ศึกษา)กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. ถ่ายเอกสาร.

มนชัย อุดมขจรกิติ. (2555, 25 ตุลาคม). สัมภาษณ์โดย ปลฉัตร กลิ่นบางพูด. ที่ศูนย์วัฒนธรรมมอญ หมู่บ้านวังกะ ฯ

มานพ วิสุทธิแพทย์. (2533). *ดนตรีไทยวิเคราะห์.* กรุงเทพฯ: ชวนพิมพ์.

รัชนีกร เศรษโฐ. (2532). *โครงสร้างสังคมและวัฒนธรรมไทย.* กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนา

วิมาลา ศิริพงษ์. (2534). *การสืบทอดวัฒนธรรมดนตรีไทยในสังคมปัจจุบัน : กรณีศึกษา*

สกุลพาทยโกศล และสกุลศิลปะบรรเลง. วิทยานิพนธ์ สม.บ. (มานุษยวิทยา). กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

แววมยุรา วิเศษสิงห์. (2549). *ดนตรีประกอบการรำมอญ หมู่บ้านมอญ อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี*. ปริญญานิพนธ์ ศศ.ม.กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ศรัญญา บุญลาโภ. (2548). *การศึกษาเพลงมอญรำ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ*. ปริญญานิพนธ์ ศศ.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ศูนย์วัฒนธรรมมอญจังหวัดปทุมธานี. (2540). *วัฒนธรรมประเพณีของมอญ*. ปทุมธานี: ม.ป.พ. ศูนย์วัฒนธรรม.

สายสุนีย์ ขาวปลื้ม. (2544). *เพลงรำผีมอญของชาวมอญ จังหวัดปทุมธานี*. ปริญญานิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สุจริตลักษณ์ ดีผดุง. (2545). *รายงานการวิจัย ชุมชนมอญบ้านวังกะ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี*. สำนักงานวิจัยแห่งชาติ. ถ่ายเอกสาร.

สุเอ็ด คชเสนี. (2524). วัฒนธรรมประเพณีมอญ. *เมืองโบราณ*. 10(3): 11*จังหวัดกาญจนบุรี. สำนักงานวิจัยแห่งชาติ*. ถ่ายเอกสาร.

องค์ บรรจุน. (2550). *ชนชาติมอญ ประวัติศาสตร์ชาวมอญ*. ถ่ายเอกสาร

อภิชาต ทัพวิเศษ. (2552). *วงก่วนกว๊าดมอญ: ดนตรีชุมชนมอญ บ้านวังกะ หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี*. ปริญญานิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

อรัญญา เจริญหงสา. (2555, 23 ตุลาคม). สัมภาษณ์โดย ปลฉัตร กลิ่นบางพูด. ที่ศูนย์วัฒนธรรมมอญ หมู่บ้านวังกะ ฯ.

อนุมานราชธน, พระยา. (2515). *ชาติ.ศาสนา, และวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: คลังวิทยา.

อั่วมอน. (2555, 25 ตุลาคม). สัมภาษณ์โดย ปลฉัตร กลิ่นบางพูด. ที่ศูนย์วัฒนธรรมมอญ. หมู่บ้านวังกะฯ.

ภาคผนวก ก

ประวัติของกลุ่มตัวอย่างในการทำวิจัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาพที่ 1 ผู้ประดิษฐ์ จุยาม

ประวัติผู้ประดิษฐ์ จุยาม

ชื่อ นายเต โซ (แตสอ)

เกิด วันที่ 8 เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2524

อาชีพ รับจ้าง

ภรรยาชื่อ นางนำมุ

อพยพมาจากประเทศพม่ามาอยู่ประเทศไทยเป็นเวลา 2 ปี

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาพที่ 2 ผู้บรรเลง จุยาม

ประวัติผู้บรรเลง จุยาม

ชื่อ	นายอั่วมอน
อายุ	34 ปี
เกิด	วันที่ 25 เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2520 เกิดที่ทวาย อยู่เมืองไทยมา 9ปี มีพี่น้อง 3 คน เป็นคนโต
บิดาชื่อ	นายโท่ยยี
มารดาชื่อ	นางพระ
อาชีพ	นักสิทธิมนุษย์ชน และทำเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ แปลภาษา
ภรรยาชื่อ	นางฮองซาการอต อายุ 34 ปี
บุตรชื่อ	อาราดา อายุ 5 ปีครึ่ง

ภาพที่ 3 ผู้ดูแลศูนย์วัฒนธรรมมอญ

ประวัติผู้ดูแลศูนย์วัฒนธรรมมอญ

ชื่อ	นายกระเซ่ามอน (มนชัย อุดมขจรกิติ)
อายุ	45 ปี
เกิด	วันที่ 7 เดือนธันวาคม พ.ศ. 2510
อาชีพ	เป็นผู้ดูแลศูนย์วัฒนธรรมมอญ,นักวิชาการ และนักวิจัย
บิดาชื่อ	นายปาน
มารดาชื่อ	นางลิ้นจี่
มีพี่น้อง	5 คน เป็นคนที่ 4
อาศัยอยู่	ประเทศไทยมา 35 ปี
ภรรยาชื่อ	นางกุลทอง
มีบุตร	3 คน

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาคผนวก ข

โน้ตเพลง

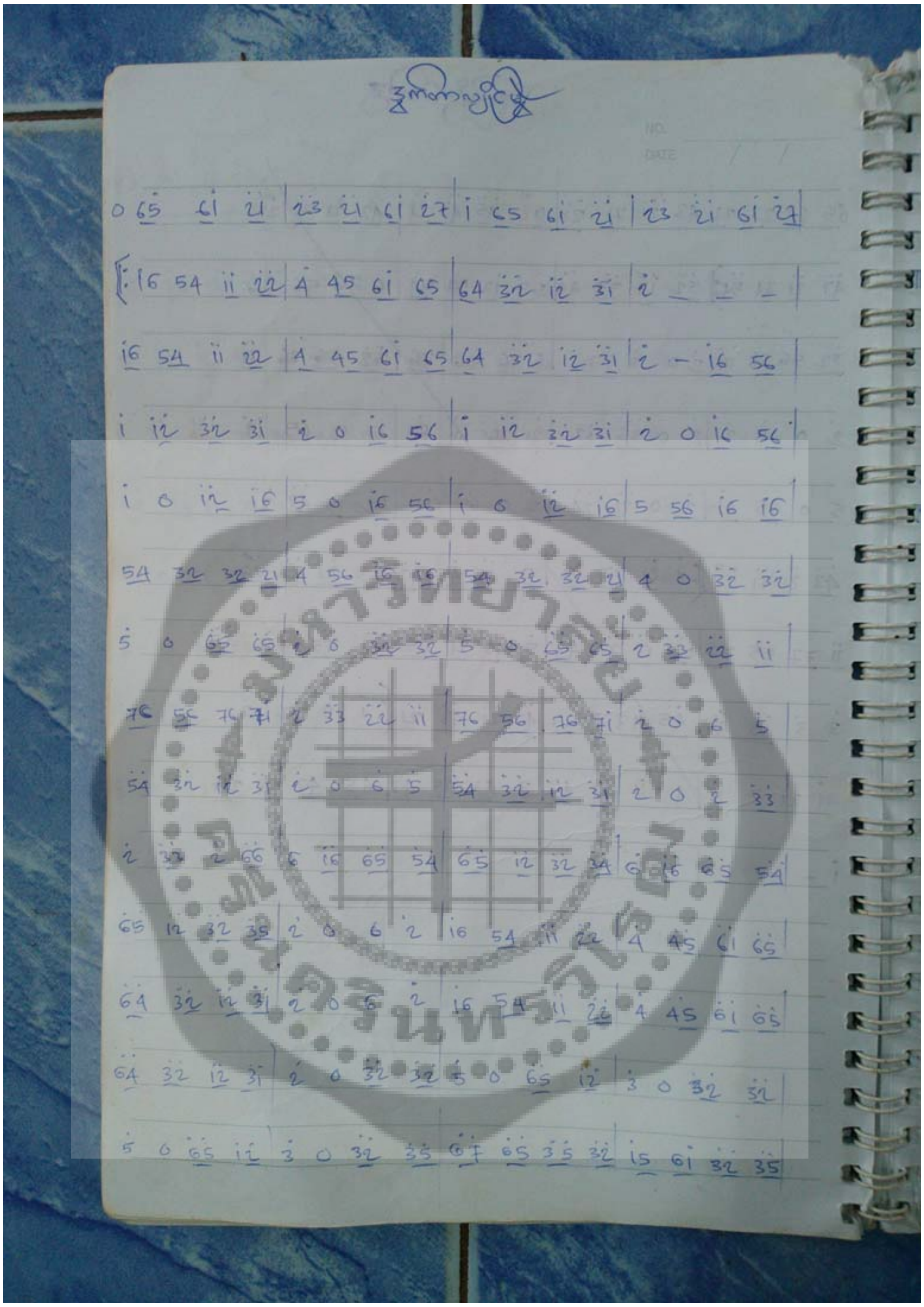

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาพที่ 4 โน้ตเพลงสองพญาหงส์ทอง (ซโมยบ๊อบโทว)

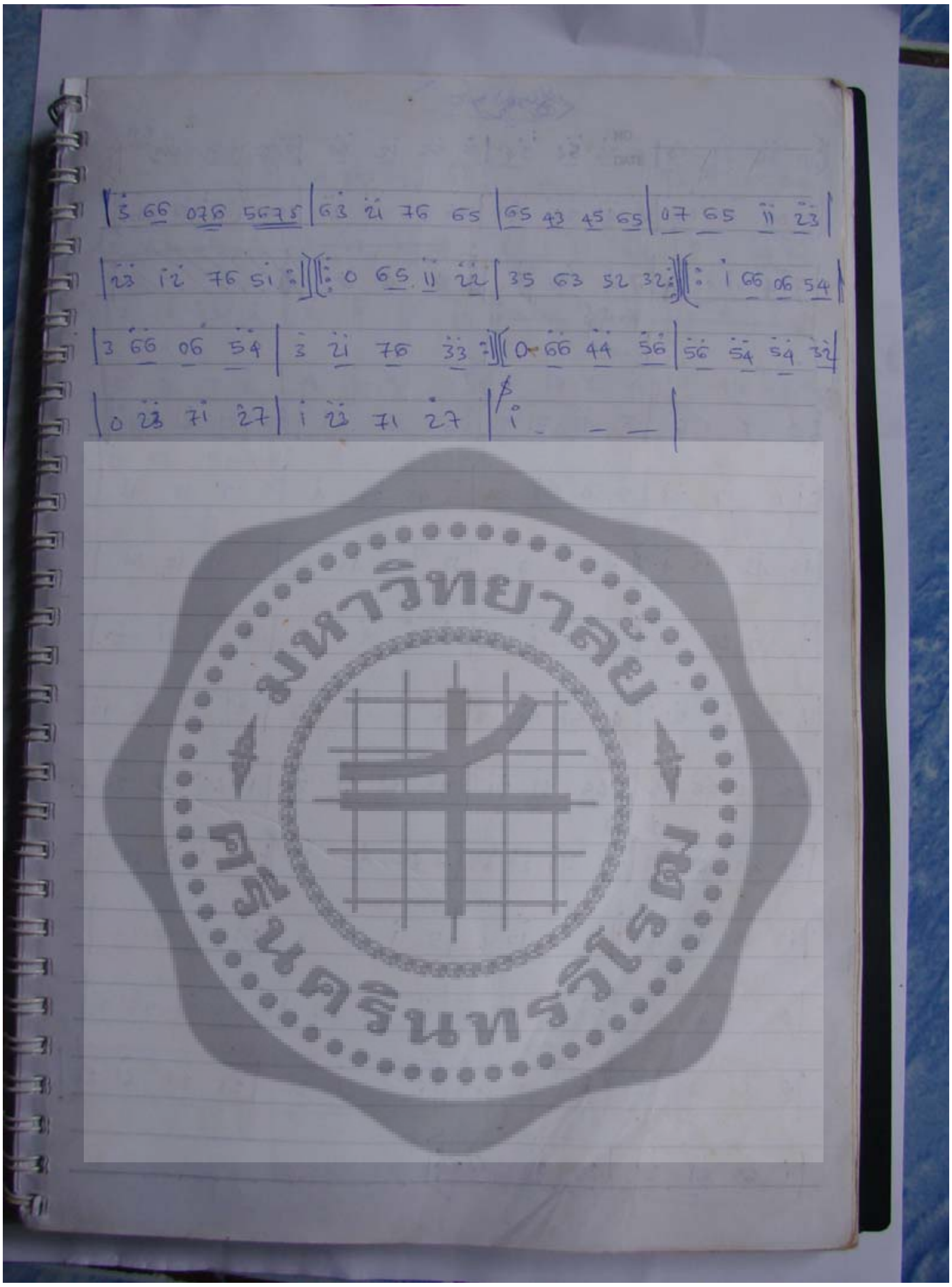

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาพที่ 5 โน้ตเพลงสองพญาหงส์ทอง (ซโมยบ๊อบโทว) (ต่อ)

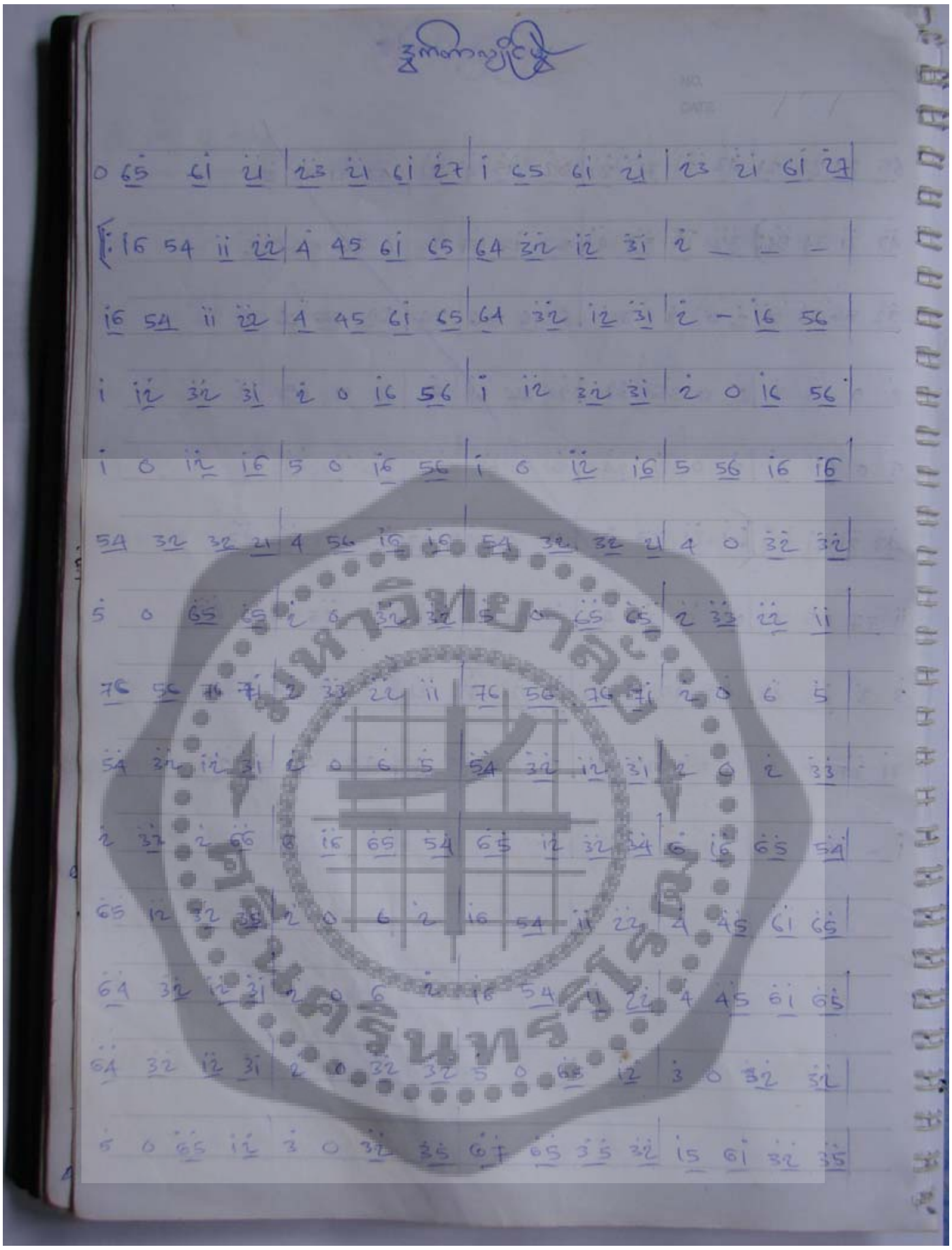

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาพที่ 6 โน้ตเพลงหนึ่งในหน้าที่ (ป๊าละหยายมัว)

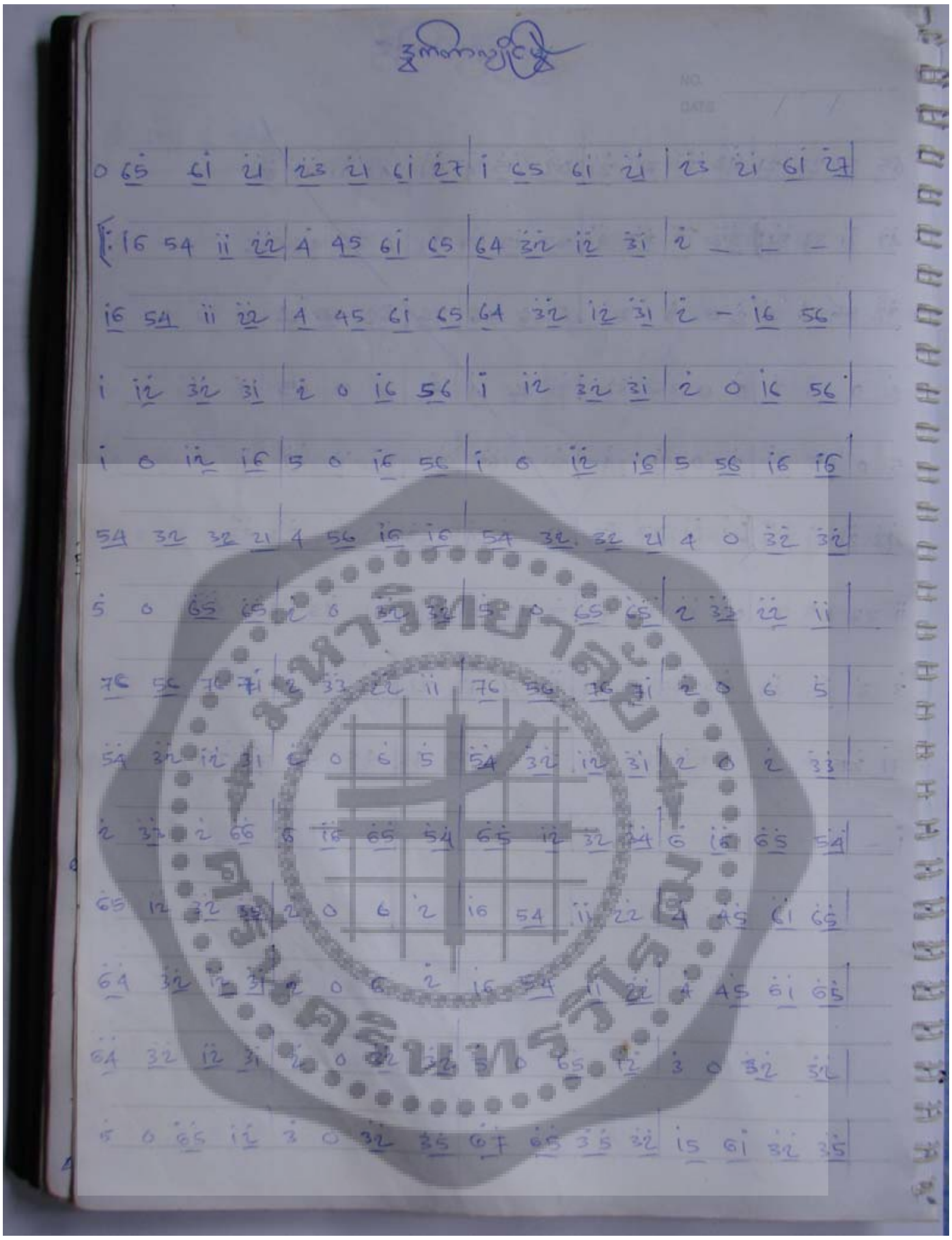

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาพที่ 7 โน้ตเพลงหนึ่งในหน้าที่ (ป๊าละหยายมัว) (ต่อ)

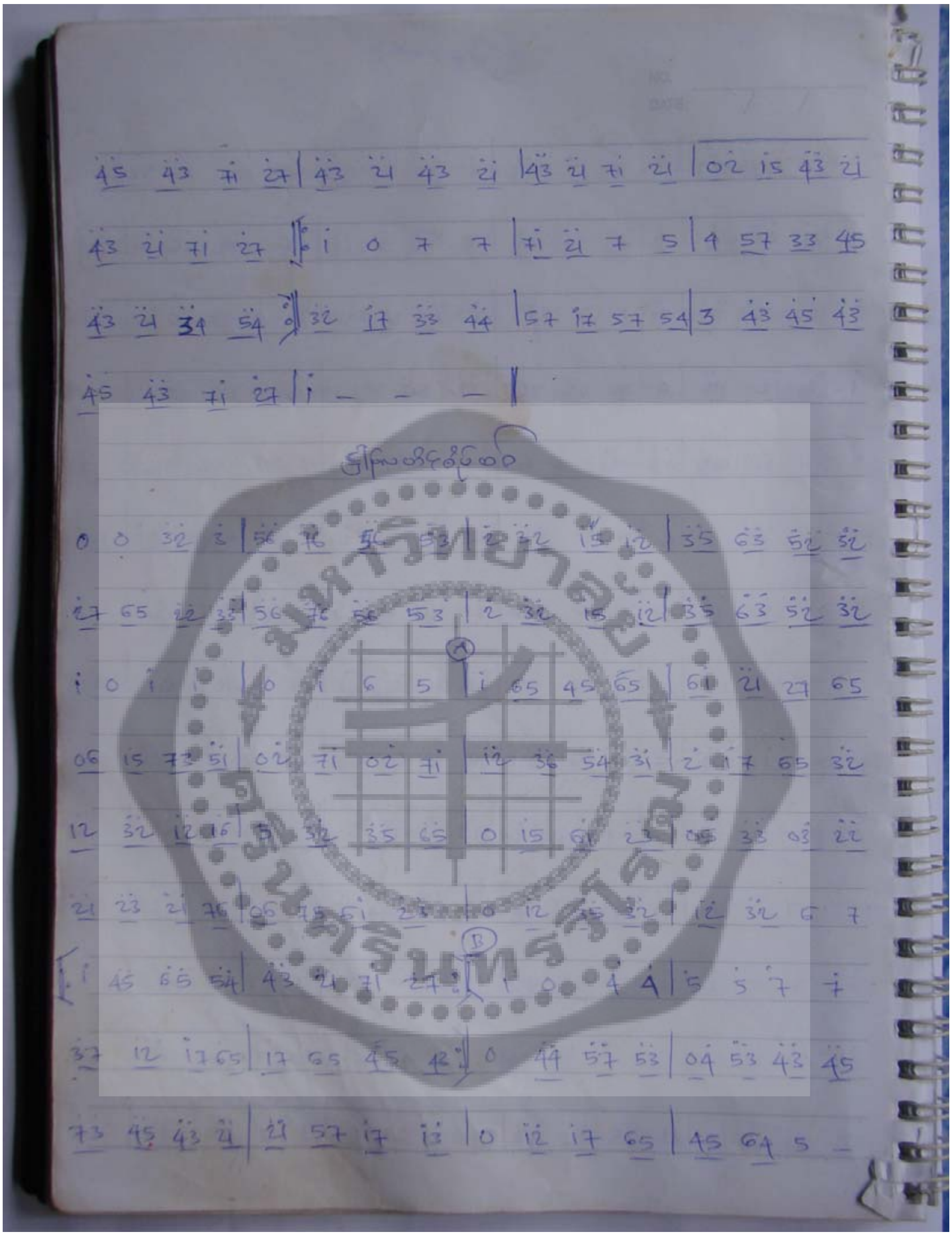

ภาพที่ 8 โน้ตเพลงหนึ่งในหน้าที่ (ป๊าละหยายมัว) (ต่อ)

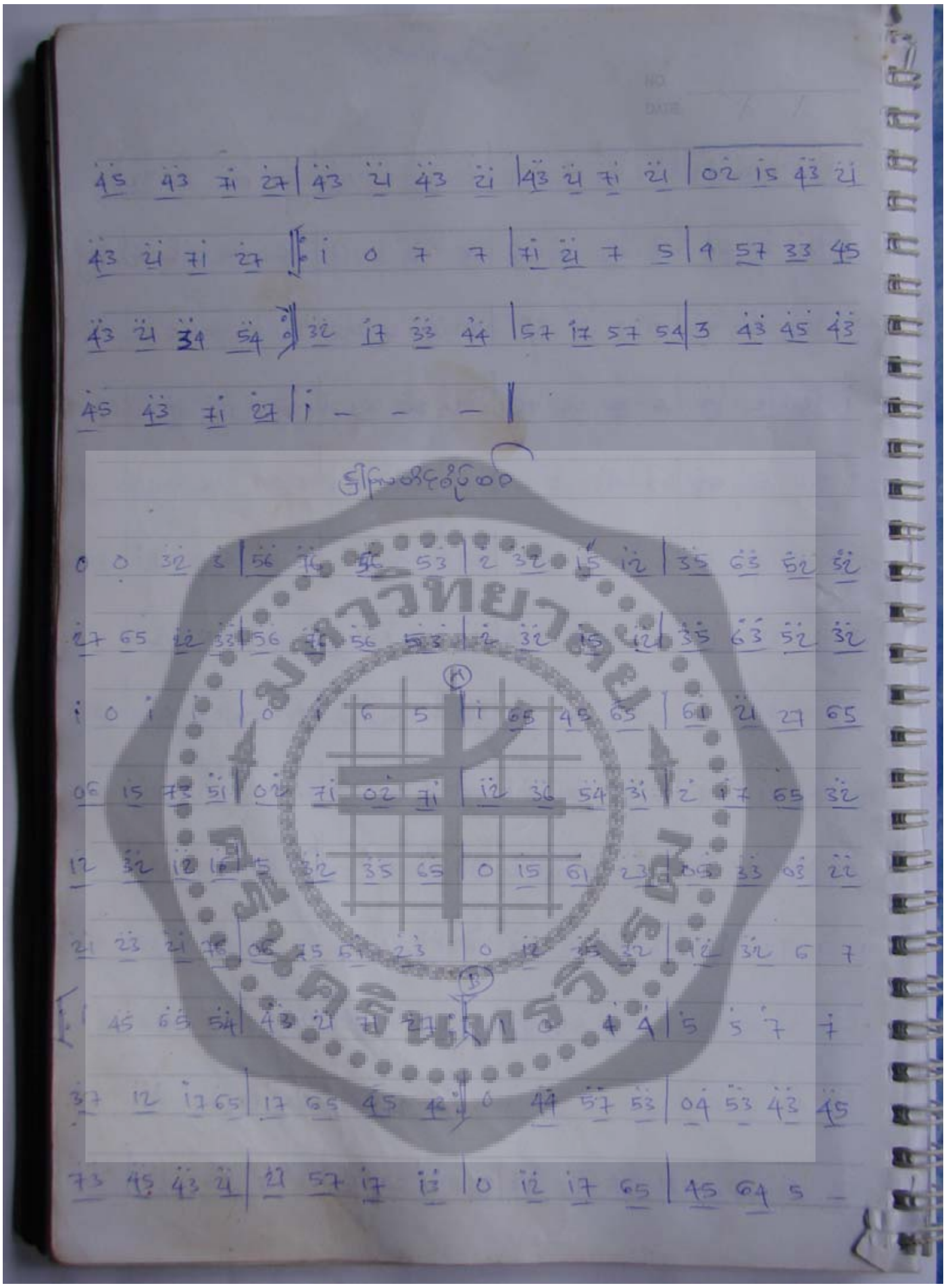

ภาพที่ 9 โน้ตเพลงสถานรื่นรมย์ของหงส์ทอง (ท้ามละโหย บ๊อบโทว)

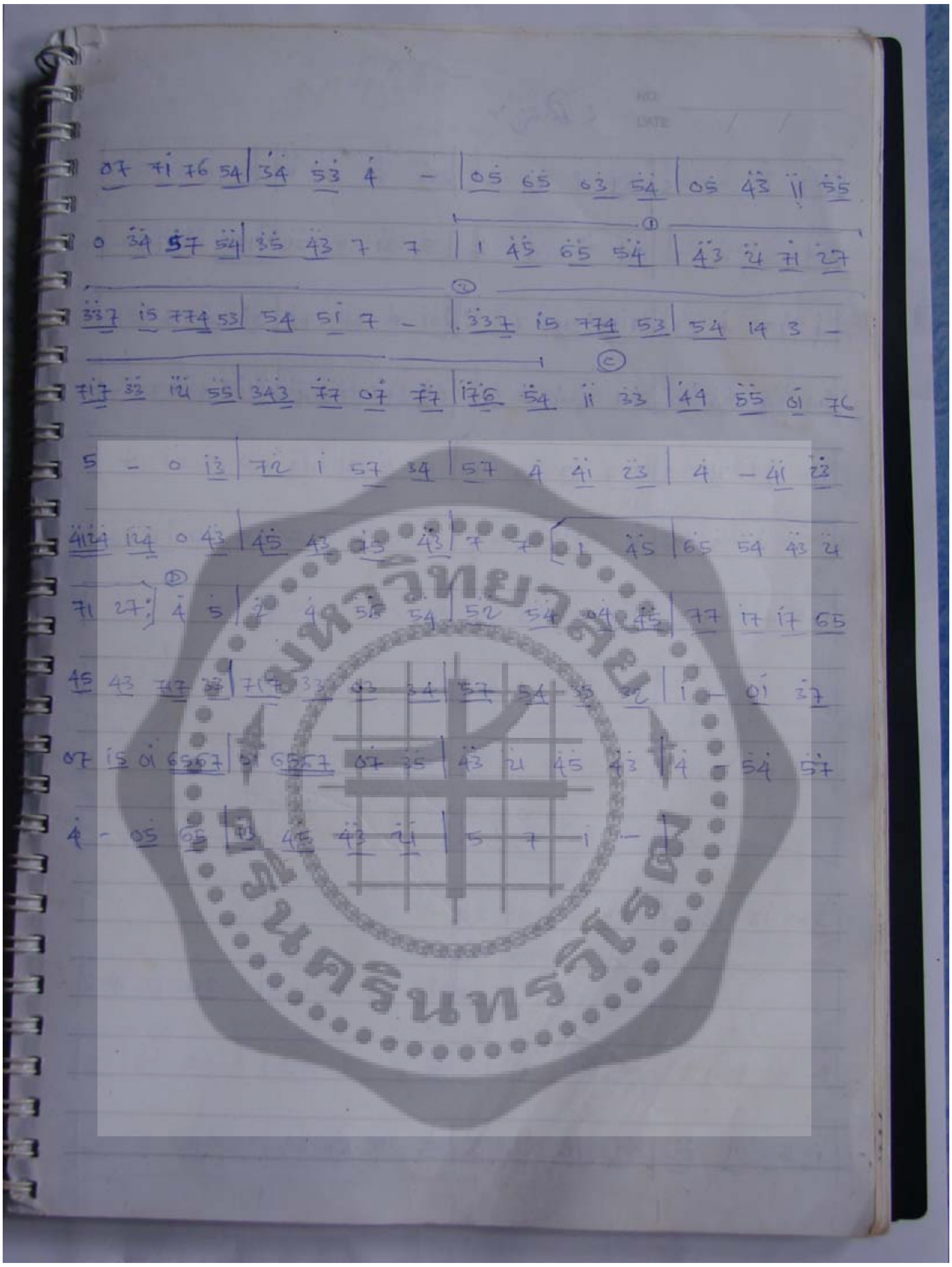

ภาพที่ 10 โน้ตเพลงสถานรื่นรมย์ของหงส์ทอง (ท้ามละโหย บ๊อบโทว) (ต่อ)

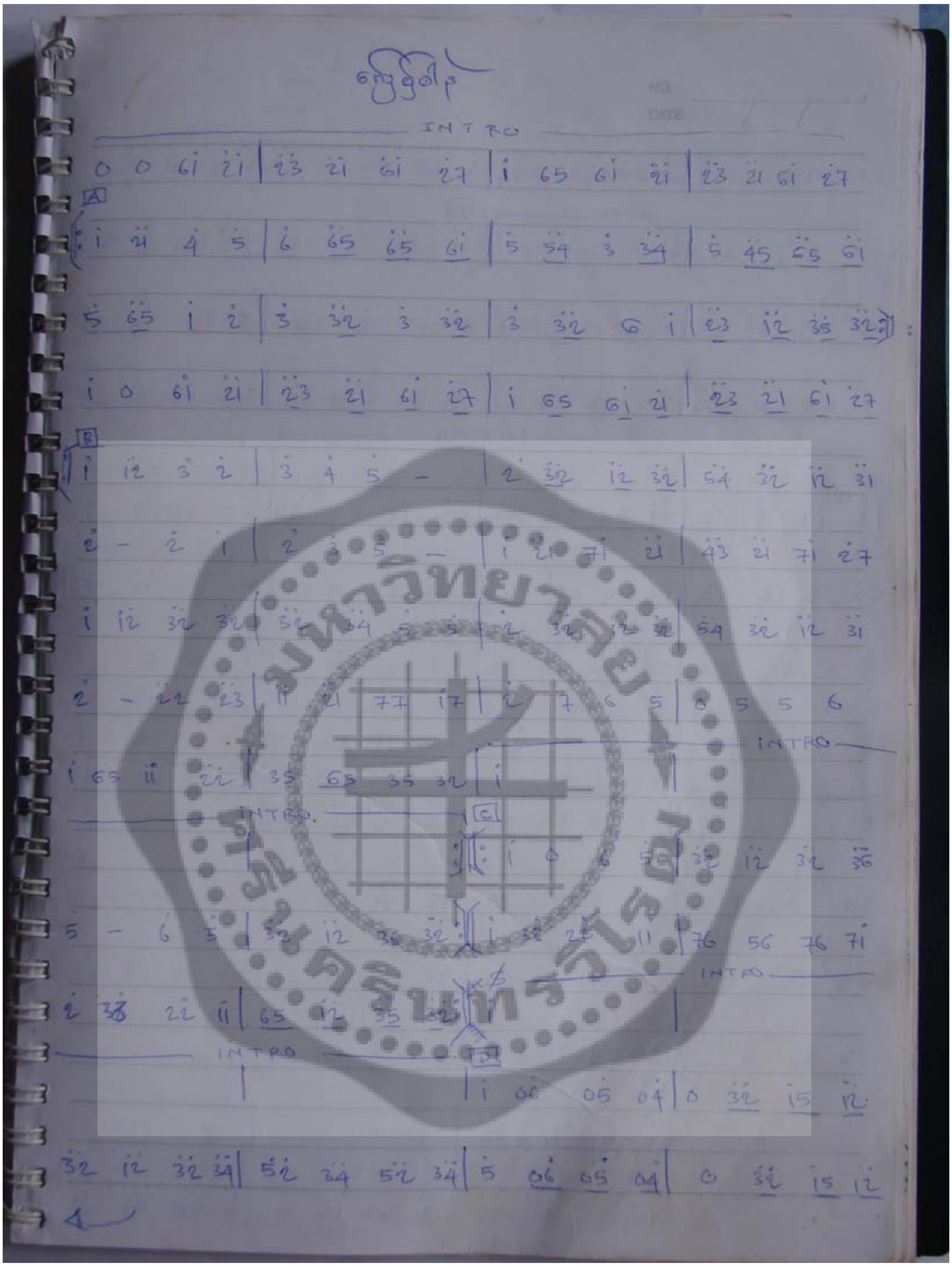

ภาพที่ 11 โน้ตเพลงรำ 12 ท่า (จ๊าวบ๋านัว)

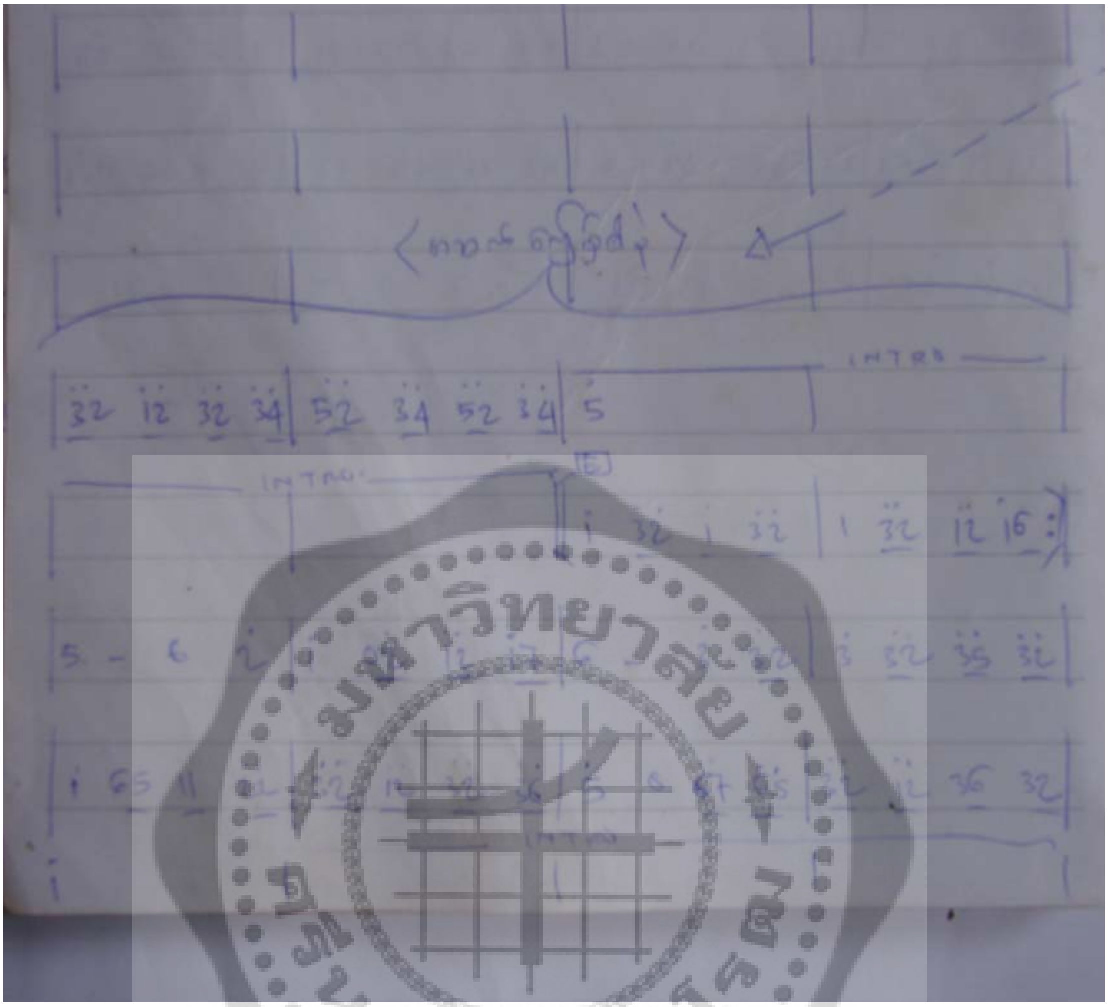

ภาพที่ 12 โน้ตเพลงรำ 12 ท่า (จ๊าวบ๋านัว) (ต่อ)

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

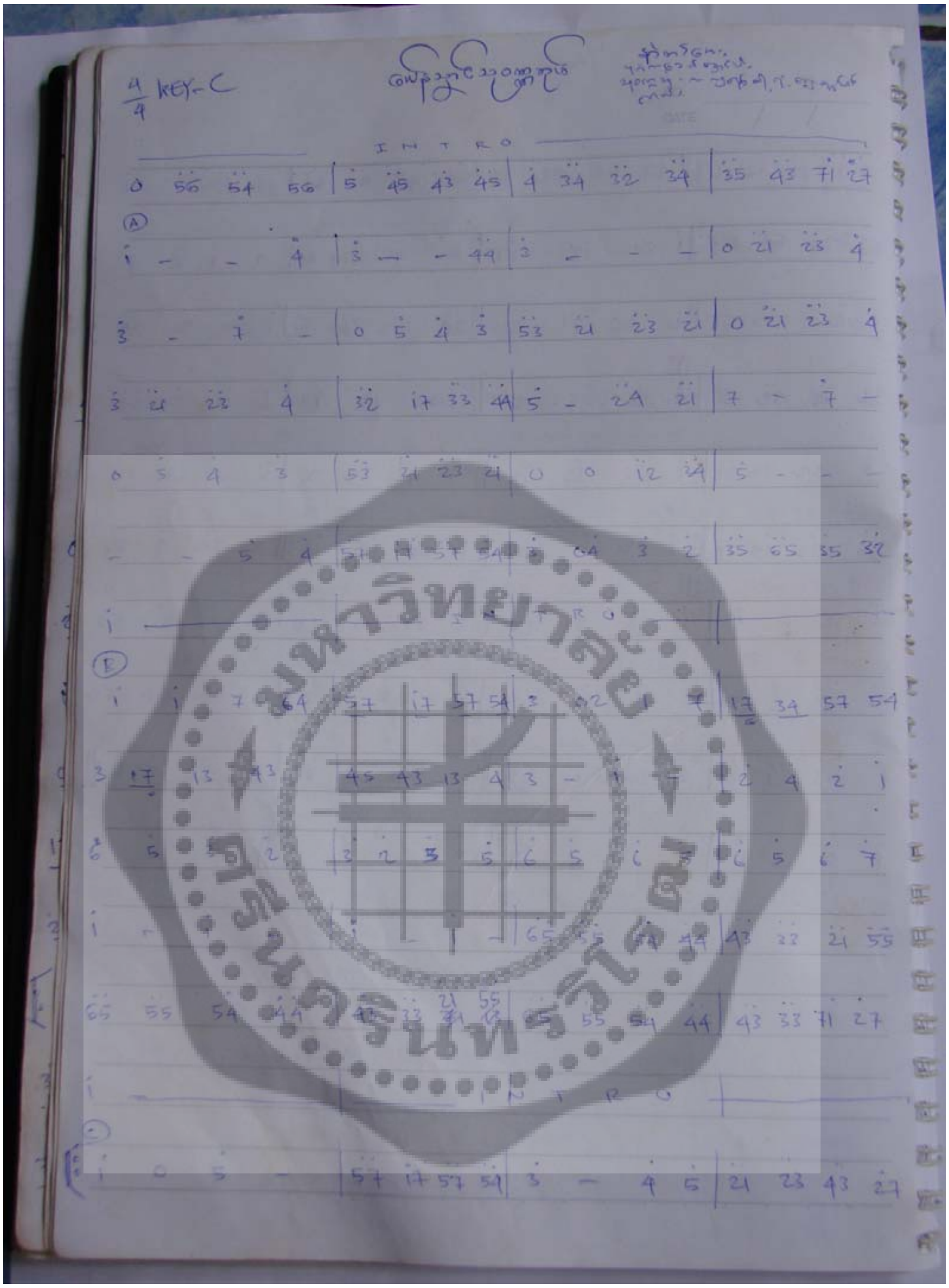
4/4 KEY-C
INTRO
A
INTRO

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาพที่ 13 โน้ตเพลงวัฒนธรรมสุวรรณภูมิ (เย็นสะม้าย ซ่าววันนะเพิ่ม)

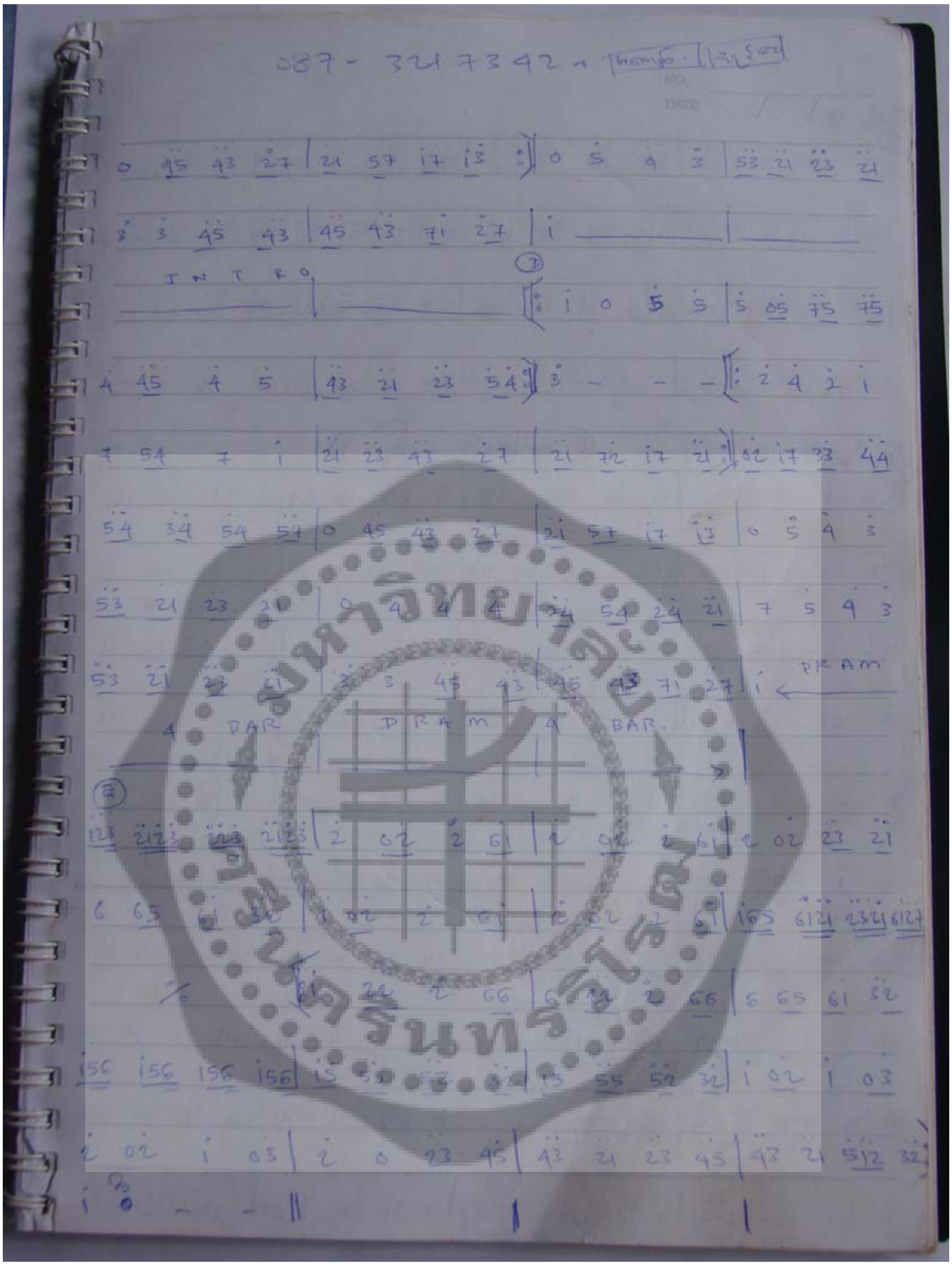

ภาพที่ 14 โน้ตเพลงวัฒนธรรมสุวรรณภูมิ (เย็นสะม้าย ซ่าววันนะเพิ่ง) (ต่อ)

ภาคผนวก ค

ภาพการเก็บข้อมูลภาคสนาม

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

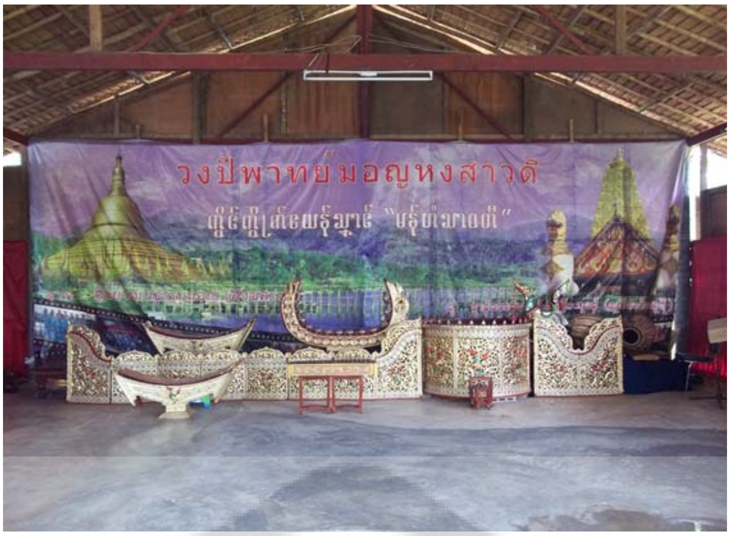
วงปี่พาทย์มอญหงสาวดี

ภาพที่ 15 ห้องฝึกซ้อมและเก็บเครื่องดนตรีวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี

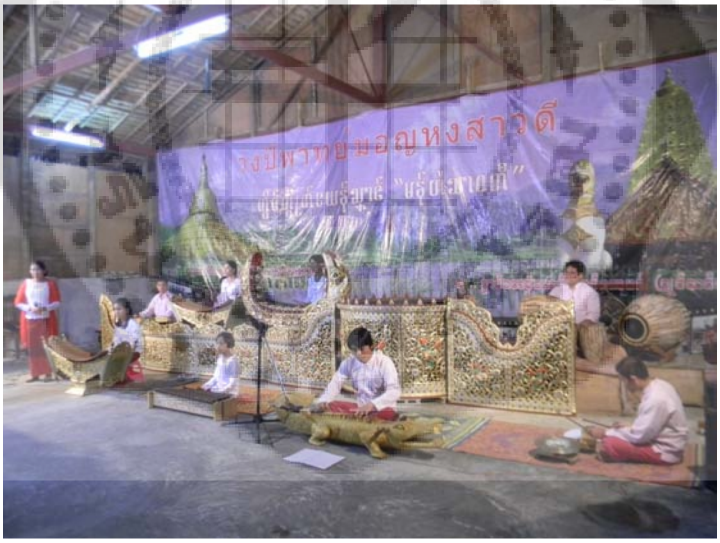
วงปี่พาทย์มอญหงสาวดี

ภาพที่ 16 ฝึกซ้อมการบรรเลงวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี

ภาพที่ 17 สัมภาษณ์นายเตโชในการประดิษฐ์ จฺยาม

ภาพที่ 17 สัมภาษณ์นายอั่วมอนและนายเตโชเรื่องภาษามอญ

ภาพที่ 18 สัมภาษณ์นายกระเซ่ามอนเรื่องประวัติของ จฺยาม

ภาพที่ 19 ฝึกหัดและเรียนรู้การบรรเลง จฺยาม

ประวัติย่อผู้วิจัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวปลฉัตร กลิ่นบางพูด
วันเดือนปีเกิด	18 กันยายน พ.ศ. 2522
สถานที่เกิด	จังหวัดสมุทรปราการ
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	39/2 หมู่ 9 ซอยรุ่งแสง ถนนเพชรหึงษ์ ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
ตำแหน่งการงานในปัจจุบัน	อาจารย์อัตราจ้าง
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	ภาควิชานาฏดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2534	ประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 จากโรงเรียนวัดบางน้ำผึ้งใน
พ.ศ.2537	มัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนวัดทรงธรรม
พ.ศ. 2542	อนุปริญญา จากวิทยาลัยนาฏศิลป์กรุงเทพ
พ.ศ. 2546	ศึกษาศาสตร์บัณฑิต จากสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลคลองหก
พ.ศ. 2556	ศิลปกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต สาขามานุษยดุริยางควิทยา จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร